

Sıra Sayısı	Bildiri Başlığı	Bildiri Özeti
1.	Patent Settlement Agreements under Article 101 of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU)	<p>Memorandum</p> <p>The aim of a patent settlement is to resolve the actual or potential dispute, opposition procedure or litigation concerning the manufacturing and/or marketing of a generic version of a drug which is claimed to be protected by a patent.¹ The intersection of patent law and competition law presents a complex and evolving challenge, particularly in the context of pharmaceutical patent settlements. These agreements, wherein an originator company compensates a generic manufacturer to delay the entry of a generic drug into the market, have come under scrutiny as potentially violating competition law principles. This memorandum addresses the question of whether patent settlements between originator and generic pharmaceutical companies constitute anticompetitive practices under Article 101(1) of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU). The European Commission has investigated such agreements extensively, resulting in substantial fines and legal challenges. The Court of Justice of the European Union (CJEU) has ruled that certain pay-for-delay agreements can inherently restrict competition, emphasizing the critical role of value transfers in these assessments. Although the Commission's preference for a case-by-case analysis necessitates a comprehensive evaluation of each agreement's economic and legal context, its assessment of these criteria has been rather superficial.</p> <p>Article 101 of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU) is a fundamental pillar of EU competition law. It prohibits agreements, decisions by associations of undertakings, and concerted practices that may affect trade between Member States² and whose object or effect is the prevention, restriction, or distortion of competition within the internal market. The distinction between these types of behavior—agreements, decisions, and concerted practices—does not necessitate rigid categorization, as the European Commission's focus lies on identifying and addressing independent conduct or collusion, rather than on the specific form of the behavior in question.³ This</p>

¹ On 8 July 2009 the European Commission adopted the Final Report on its competition inquiry into the pharmaceutical sector, pursuant to Article 17 of [Regulation 1/2003 EC](#). Since then, the Commission has been monitoring patent settlements between originator and generic companies and publishes annual Reports, see European Commission, *Pharmaceutical Sector Inquiry, Final Report*, 8 July 2009, para. 706. Available at: http://ec.europa.eu/competition/sectors/pharmaceuticals/inquiry/staff_working_paper_part1.pdf.

² See *Expedia*, C-226/11, EU:C:2012:795, 13 December 2012, paragraphs 16 and 17

³ ECJ (8 July 1999), Case C-49/92 P – Commission v Anic Partecipazioni SpA [1999] ECR I-4125, para. 108.

		<p>provision targets coordination among undertakings that are in competition with each other, whether in actual fact or at least potentially.⁴</p> <p>This memorandum will examine the criteria for determining anticompetitive behavior under Article 101 TFEU, with a focus on comparing and contrasting these criteria with the practices and decisions of the Commission and the CJEU, including potential competition, restriction by object, the role of patents as market entry barriers, and the amount of transfer value. It argues for a nuanced approach that balances legal and economic considerations to promote genuine competition and innovation in the pharmaceutical sector.</p>
2.	<p>Prioritization, Competitiveness, and Article 102 TFEU A Market Failure Perspective</p>	<p>Competitiveness is back on the agenda of many jurisdictions, including the European Union and the United States. In the EU, expert reports by Enrico Letta and Mario Draghi have once again put the issue of competitiveness front and center. While boosting competitiveness is a demanding task that requires many policies to contribute, competition policy is likely to play a key role. Competition law and policy not only helps maintain a unified internal market, but it also enables European firms scale and innovate, thereby performing a crucial duty in increasing competitiveness. Although many facets of competition law need to be studied to address competitiveness issues, a preliminary problem is likely to be prioritization. Prioritizing cases is important as enforcement resources are limited, and not all industries matter equally to bolstering competitiveness. Starting from the premise that competition law fixes market failures, and specifically market power under unilateral conduct rules, this paper explores a new method to prioritize cases by detecting when markets underperform in their allocative functions. It argues that when markets systematically fail to steer resources toward productive firms and away from unproductive ones, greater enforcement attention is warranted. Developing a simple methodology to operationalize this intuition, the paper briefly investigates five important industries to help illustrate how prioritization can be reimagined for competitiveness-oriented competition law.</p>
3.	<p>Petrol Ofisi / BP Devralma Kararı Ekseninde Yoğunlaşmanın Yerel Rekabet Üzerindeki Etkileri ve Mikro</p>	<p>2024 yılında Türk akaryakıt piyasasında oldukça önemli bir gelişme yaşanmış ve sektörün en büyük oyuncularından Petrol Ofisi Anonim Şirketi, sektörün önemli bir diğer oyuncusu olan BP Petrolleri Anonim Şirketi'ni devralmıştır. Bu gelişmeyi rekabet hukuku bakımından tarihi öneme sahip bir hale getiren konu ise Rekabet Kurulu'nun ("Kurul") tarafların devralma başvurusuna şartlı olarak izin verdiği kararında perakende satış pazarı bakımından yaptığı coğrafi</p>

⁴ Generics, para 32

Pazarlar	<p>pazar tanımlaması olmuştur. Zira Kurul, coğrafi pazarı belirlerken sektöre ilişkin önceki kararlarından ayrılarak coğrafi pazarı “Türkiye” olarak belirlemek yerine kendisinin “yakalama alanı” olarak ifade ettiği, özellikle Avrupa’da çeşitli uygulamalarla karşılaşılabilen “izokron metodu” benzeri bir metodu benimsemiştir. Buna göre işlem taraflarının perakende operasyonları bakımından çok sayıda yakalama alanı oluşturulmuş ve bu alanlardaki pazar payları dikkate alınarak rekabetçi endişelere odaklanılmıştır.</p> <p>Kurul’un bu kararı coğrafi pazar tanımına ilişkin basit bir politika değişikliğinden öte anlamlar taşımaktadır. Kurum internet sitesinden yayınlanan kapsamlı açıklama⁵ da bunu desteklemektedir. Söz konusu açıklamada, Kurul’un ilk kez coğrafi alan tespitinde perakende satış pazarının dinamiklerini ulaşılabilirlik temelli yeni bir analiz çerçevesinde derinleştirdiği; yerel ölçekte yoğunlaşmanın etkisini ortaya koyabilmek için yakalama alanları olarak ifade edilen mikro pazarlar özelinde analizler gerçekleştirdiği ifade edilmektedir. Dolayısıyla “yoğunlaşmanın yerel ölçekteki etkisinin ortaya konulması” ilk kez bu kararda Kurul’un önemli bir politika tercihi olarak karşımıza çıkmaktadır. Yoğunlaşmanın rekabetin yerel unsurları üzerindeki etkilerini ölçmek Kurul için o kadar önemli bir politika önceliği olmuştur ki; Kurul akaryakıt bayilerinin işletim modeline bakmaksızın tüketici perspektifinden yoğunlaşmanın etkilerine odaklanmıştır.</p> <p>Kurul’un bu kararı, Türkiye’de rekabet hukuku uygulaması bakımından esasa ilişkin iki önemli konuyu gündeme getirmektedir: Yoğunlaşmaların yerel rekabet üzerindeki etkilerinin hangi hallerde işlemin esasına ilişkin bir değerlendirme parametresi olarak kabul edileceği; güncel akaryakıt sektör araştırması raporundaki bulgular nedeniyle bunun sektörel bir tercih ile mi sınırlı kalacağı yoksa diğer sektörlerde de sirayet edebilecek genele şamil bir uygulama mı olacağı; genele şamil bir uygulama olacak ise bunun unsurlarının neler olabileceği konunun esasa ilişkin ilk boyutudur.</p> <p>Yoğunlaşmanın yerel rekabet üzerindeki etkilerini analiz etmek için tespit edilen “mikro coğrafi pazarların” belirlenme esasları ise konunun esasa ilişkin ikinci önemli boyutudur. Kurul tarafından sıklıkla uygulanan bir yöntem olmadığından bu konu teşebbüsler bakımından potansiyel bir belirsizlik anlamına gelmekte ve netlik sağlanması önem arz etmektedir. Tebliğimizin gözetileceği ikinci hedef bu eksende analizlerde bulunmaktır. Bu analizi yaparken işleme ilişkin kararda uygulanan izokron yöntemi incelemenin merkezinde yer alacaktır. İzokronlar; “belirli bir seyahat süresi</p>
----------	---

⁵ <https://www.rekabet.gov.tr/tr/Guncel/-bp-petrolleri-ve-bp-turkey-in-tum-hisse-683cdfba6376ef1193cf0050568585c9>

		<p> içinde ulaşılabilen noktaları birleştiren çizgiler” olarak ifade edilebilmektedir. Farklı sürüş mesafelerinde hangi rakiplerin bulunduğunu görmek, özellikle müşteri tercihlerinde farklılıklara yol açabileceğinden ötürü rekabet otoriteleri tarafından da kullanılan bir metod olmuştur⁶. Dünya uygulamasına bakıldığında ise izokronların tek başına kesin bir çözüm sunamayacağı; doğru ve etkili bir rekabet analizi için müşteri yoğunluğu, ortalama seyahat süresi gibi ek analizlerin de yapılması gerektiği ve doğal/idari sınırlarla belirlenmiş coğrafi pazarların var olup olmadığının dikkate alınması gerektiği ifade edilmektedir. Literatür ve dünya uygulamalarındaki bu esasların arka planda olduğu bir çerçevede Kurul’un işleme ilişkin kararında benimsediği coğrafi alanların mikro coğrafi pazar kavramı kapsamında isabetli olup olmadığına ilişkin tartışmalar ve kararın yol açabileceği etkiler Tebliğimizde etraflıca incelenecektir.</p>
4.	Yerli Teknoloji Girişimlerinin Uluslararası Şirketlerce Devralınması: Ekonomik Etkiler ve Rekabet Mevzuatı Kapsamında Birleşme ve Devralmaların İncelenmesi	<p>Ülkemizin dinamik ve yenilikçi teknoloji ekosistemi, son yıllarda uluslararası şirketler tarafından da oldukça artan bir ilgiye sahiptir. Yerli teknoloji girişimlerinin global oyuncular tarafından devralınması, hem ekonomik hem de hukuki açıdan önemli sonuçlar doğurmakta, bu süreçte rekabet mevzuatının rolü ve etkinliğinin kritik bir noktaya ulaştığı düşünülmektedir.</p> <p>Türkiye’de teknoloji girişimleri, dijitalleşme süreci ve genç nüfusun teknolojiye yatkınlığı sayesinde hızla büyümektedir. Bu girişimler, sadece ekonomik kalkınma açısından değil, aynı zamanda stratejik teknolojik yetkinliklerin geliştirilmesi bakımından da önem taşımaktadır. Ancak, uluslararası şirketlerin bu girişimleri devralması, ülke ekonomisi için iki yönlü bir etkiye sahiptir, (i) <i>Pozitif Etkiler</i>: Yabancı sermaye akışı, yerli girişimlerin global pazarlara açılmasını kolaylaştırabilir ve inovasyonu teşvik edebilir. (ii) <i>Negatif Etkiler</i>: Özgün teknolojilerin ve stratejik verilerin yurtdışına taşınması, Türkiye’nin uzun vadeli ekonomik bağımsızlığını zayıflatabilir.</p> <p>Dolayısıyla özellikle negatif etkiler bakımından rekabet mevzuatının da bu alanda önemli bir rolü olduğu düşünülerek, regülasyon işlevi sayesinde ülkenin geleceği bakımından Kurum’un etkin rol oynayacağı değerlendirilmektedir. Birleşme ve devralma işlemleri, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ve ilgili düzenlemeler çerçevesinde incelenmektedir. Rekabet Kurumu, bu tür işlemlerin piyasadaki etkin rekabeti bozucu etkilerini önlemek amacıyla yetkilidir. Ancak, teknoloji sektörüne özgü dinamikler, bu incelemelerde yeni yaklaşımlar gerektirmektedir:</p> <ul style="list-style-type: none">• Hakim Durumun Değerlendirilmesi: Teknoloji girişimlerinin devralınması, henüz pazar payı açısından küçük olan ancak gelecekte piyasa lideri olma potansiyeli taşıyan şirketleri kapsayabilir. Bu durum, “potansiyel

⁶ Örneğin, İngiltere Rekabet Kurumu (OFT), özellikle sinema, bahis dükkanları ve süpermarket gibi işletmelerin birleşme süreçlerinde izokron analizlerini kullanmıştır.

		<p>rekabet” kavramının dikkate alınmasını zorunlu kılmaktadır.</p> <ul style="list-style-type: none">• Veri Odaklı İncelemeler: Birçok yerli girişim, büyük veri analitiği veya yapay zeka gibi stratejik alanlarda faaliyet göstermektedir. Rekabet Kurumu’nun bu işlemleri, yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda veri hakimiyeti açısından da değerlendirmesi gerekmektedir. <p>Diğer taraftan konunun uluslararası boyutuna baktığımızda da Avrupa Birliği ve ABD gibi yargı bölgelerinde, teknoloji devlerinin küçük ölçekli ancak stratejik önem taşıyan girişimleri devralması, artan bir şekilde sorgulanmaktadır. Türkiye’de ise bu tür devralmalar genellikle düşük değerli işlemler olarak değerlendirilmekte ve rekabet incelemesinden muaf kalabilmektedir. Ancak, bu durum, yerli ekosistemin korunması ve uzun vadeli rekabetin sağlanması açısından risk yaratmaktadır.</p> <p>Bu konunun genel izahı doğrultusunda yapılacak bildiri çalışmasında, teknoloji girişimlerinin devralmalarında stratejik etkilerin dikkate alınmasını sağlayacak şekilde bu birleşme devralmalara yönelik inceleme kriterlerinin güncellenmesine yönelik yapılabilecek mevzuat değişiklikleri (gerekliliği de tartışılacak şekilde), küçük ölçekli devralmaların gözden kaçmasını önlemek için işlem değeri eşiklerinin sektörel bazda yeniden belirlenmesi hususu ve uluslararası şirketlerin, yerli girişimlerden elde ettiği stratejik verilerin Türkiye ekonomisine katkısını güvence altına almak amacıyla düzenlemeler yapılması (veri paylaşımı yükümlülüğü) gibi konulara değinilerek bir inceleme yapılacak ve Rekabet Kurumu’nun bu alandaki incelemelerine değinilerek hem ülkemizde hem de diğer ülke uygulamalarındaki yeni trendler konuşulacaktır.</p> <p>Netice olarak da çalışma kapsamında, yerli teknoloji girişimlerinin uluslararası şirketlerce devralınması, Türkiye’nin teknolojik bağımsızlığı ve ekonomik sürdürülebilirliği açısından dengeli bir şekilde ele alınmasının önemine değinilmesi ve Rekabet hukukunun bu süreçte yalnızca piyasa etkinliğini değil, aynı zamanda ülkenin stratejik çıkarlarını da gözetenek nasıl şekillenmesi gerektiğinin ortaya konulması amaçlanmaktadır.</p>
5.	Kamu Kurumlarının Rekabeti Bozucu Davranışları: Teşebbüs Olarak Değerlendirilmemesi ve Alınabilecek Hukuki Adımlar	<p>Kamu kurum ve kuruluşlarının rekabeti bozucu davranışları, Türkiye’de rekabet hukukunun uygulanmasında önemli bir tartışma konusu oluşturmaktadır. Türk Rekabet Hukuku’na göre, rekabetin korunması amacıyla düzenlemeler, yalnızca özel sektör teşebbüsleri için geçerli olmasına rağmen, kamu kurumları da zaman zaman piyasada bozucu etkiler yaratabilmektedir. Ancak, bu kurumlar genellikle "teşebbüs" olarak kabul edilmediğinden, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un kapsamı dışında kalmaktadırlar. Bununla birlikte, kamu kurumlarının</p>

rekabeti bozucu davranışlarına ilişkin olarak bazı adımların atılması gerekliliği de giderek daha fazla gündeme gelmektedir.

Birincil sorun, kamu kurumlarının piyasaya müdahaleleri ve bu müdahalelerin rekabeti kısıtlayıcı etkileridir. Kamu kurumları, kamu hizmeti sağlamak amacıyla piyasada çeşitli faaliyetlerde bulunabilir, ancak bu faaliyetler özel sektördeki rekabeti engelleyebilir. Örneğin, kamu kurumları tarafından yapılan sübvansiyonlar, devlet ihaleleri, kamu alımları veya özel sektör oyuncularına tanınan ayrıcalıklı koşullar, rekabeti bozucu etkiler yaratabilir. Ancak, Rekabet Kurumu'nun bu tür uygulamalara müdahale etmesi, genellikle bu kurumların "teşebbüs" olarak değerlendirilmemesi nedeniyle sınırlıdır.

Bununla birlikte, son yıllarda Avrupa Birliği ve diğer gelişmiş hukuk sistemleri, kamu kurumlarının rekabeti bozucu etkilerini denetlemek amacıyla çeşitli yasal düzenlemeler yapmaktadır. Örneğin, AB Rekabet Hukuku, kamu teşebbüslerinin özel sektörle eşit şartlar altında faaliyet göstermelerini sağlamak adına belirli denetim mekanizmaları içermektedir. Türkiye'nin de bu yaklaşımı dikkate alması hem iç hem de dış rekabetin sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Rekabet Kurumu, kamu kurumlarının rekabeti bozucu etkilerini izlemek için farklı yollar geliştirebilir. Bunlardan ilki, kamu teşebbüslerinin rekabeti engelleyici uygulamalarını şeffaf bir şekilde raporlamasıdır. Kamu kurumları, faaliyetlerinin piyasadaki etkileri konusunda Rekabet Kurumu'na bilgi sunmalı ve özel sektördeki firmalarla eşit koşullarda rekabet etmelerini sağlayacak düzenlemelere gidilmelidir. İkinci adım, devlet yardımları ve sübvansiyonların dikkatlice denetlenmesidir. Kamu teşebbüslerinin özel sektör firmalarına kıyasla avantajlı koşullar elde etmesi, pazarın dengesini bozabilir, bu nedenle bu yardımların rekabet üzerindeki etkileri titizlikle izlenmelidir. Üçüncü olarak, kamu kurumlarının rekabetle uyumlu şekilde iş yapmasını sağlamak için hukuki düzenlemelerde ve politikalar arasında uyum sağlanmalıdır. Kamu teşebbüslerinin pazar davranışları, belirli bir "teşebbüs" olarak değerlendirilmeseler de rekabeti bozma potansiyeline sahip uygulamaları sınırlamak adına gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca, teşebbüslerin kamusal görevlerini yerine getirebilmesi için daha uygun rekabetçi çerçeveler oluşturulmalıdır.

Sonuç olarak, kamu kurumlarının rekabeti bozucu davranışları, yalnızca iç piyasa rekabeti açısından değil, aynı zamanda ekonomik verimlilik ve tüketici refahı açısından da önemlidir. Dolayısıyla da çalışma kapsamında öncelikle

		<p>ülkemizdeki durum Rekabet Kurumu karar ve uygulamaları ile Danıştay kararları çerçevesinde ele alınacak akabinde, diğer ülke uygulamaları ve mevzuatı kapsamında bir karşılaştırma, inceleme yapılarak atılması gereken gerekli adımlar değerlendirilecektir.</p>
6.	Fintech Şirketleri ve Geleneksel Bankacılık Arasındaki Rekabet: Rekabet Hukuku Perspektifi	<p>Fintech şirketleri, yenilikçi iş modelleri ve dijital çözümleriyle geleneksel bankacılık sektöründe önemli bir dönüşüm yaratmaktadır. Bankalar, fintech şirketlerinin düşük maliyetli, hızlı ve kullanıcı dostu hizmetlerine karşı rekabet etmek zorunda kalmaktadır.</p> <p>Fintech'lerin sağladığı hizmetler, ödeme sistemlerinden kredi vermeye, sigortacılıktan yatırım yönetimine kadar geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Bu durum, fintech şirketleri ile bankalar arasında doğrudan ve dolaylı rekabeti artırmaktadır. Fintech'ler, genellikle daha düşük maliyetlerle hizmet sunarak müşteri kazanırken, bankalar dijital dönüşüme yatırım yaparak bu rekabete ayak uydurmak zorunda kalmaktadır. Teknoloji kullanımı açısından fintech'ler, yapay zeka, büyük veri ve blockchain gibi yenilikçi araçları benimseyerek verimli çözümler geliştirmekte, bu da bankaların mevcut altyapılarını dönüştürme gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Ancak, fintech'lerin sektöre girişi, bankalara göre daha kolaydır, çünkü bankaların ağır düzenleyici yükümlülükleri ve büyük altyapı yatırımları, fintech'lerin önündeki engelleri azaltmaktadır. Bu dinamikler, sektördeki rekabeti daha karmaşık hale getirmektedir. Rekabet hukuku açısından bakıldığında, fintech şirketlerinin bankalarla rekabetinde çeşitli sorunlar doğabilir.</p> <p>Özellikle bankaların piyasadaki hakim durumlarını kötüye kullanarak fintech'lerin büyümesini engellemesi, rekabetin bozulmasına yol açabilir. Ayrıca, bankaların ödeme altyapılarına ve müşteri verilerine erişimi sınırlaması, fintech şirketlerinin piyasada adil rekabet koşullarında faaliyet göstermesini zorlaştırabilir. Bu bağlamda, rekabet kurumları, büyük teknoloji şirketlerinin fintech firmalarını devralması durumunda, piyasadaki rekabet dengesini korumak için daha sıkı denetimler yapmalıdır.</p> <p>Türkiye'de, finans sektöründeki rekabet, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ve Bankacılık Kanunu ile düzenlenmektedir. Rekabet Kurumu, bankalar ve fintech şirketleri arasındaki ilişkilerdeki olası rekabeti bozucu davranışları izlerken, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) fintech'ler için düzenleyici bir çerçeve oluşturmuştur. Bu düzenlemeler, sektördeki rekabetin sürdürülebilirliğini sağlamak için önemlidir. Rekabetin sağlıklı bir şekilde işlemesi adına bankaların sahip olduğu müşteri verilerinin fintech şirketleriyle şeffaf bir şekilde paylaşılması ve fintech şirketlerinin sektöre girişinin kolaylaştırılması gerekmektedir. Ayrıca, büyük şirketlerin</p>

		<p>fintech'leri devralması durumunda, rekabetin zarar görmemesi için bu tür birleşmelerin daha sıkı bir şekilde denetlenmesi önemlidir. Bu tür düzenlemeler, sektördeki yenilikçiliği teşvik ederken aynı zamanda tüketici refahını artıracaktır. Çalışma kapsamında da bu hususların Rekabet Kurumu'nun yaklaşım ve uygulamalarına da değinilerek ele alınması planlanmaktadır.</p>
7.	<p>Dijital Piyasalarda Rekabetin Korunması: Birleşik Krallık ve Türkiye'deki Regülasyonların Karşılaştırılması ve Hukuki Yansımaları</p>	<p>Dijital piyasalarda rekabetin korunması, özellikle teknolojik gelişmelerin hızla ilerlediği günümüzde büyük bir önem kazanmıştır. Birleşik Krallık ve Türkiye, dijital sektörlerin küresel boyutlarda etkileşim içinde olduğu bir dönemde, dijital rekabeti denetlemek için farklı stratejiler geliştirmektedir. Bu düzenlemeler, yalnızca ekonomik büyümeyi teşvik etmekle kalmayıp, aynı zamanda kullanıcıların haklarının korunması ve pazarın sağlıklı işlemesi açısından da kritik bir rol oynamaktadır.</p> <p>Birleşik Krallık'taki Dijital Piyasalar, Rekabet ve Tüketiciler Yasa Tasarısı (DMCC), dijital sektörlerdeki büyük firmaların Stratejik Pazar Durumu (SMS) olarak tanımlanarak daha sıkı denetimlere tabi tutulmalarını sağlayan bir mekanizma sunmaktadır. Bu yasal çerçeve, büyük dijital platformların piyasa gücünü suiistimal etmelerini engellemek amacıyla, davranışsal düzenlemeler ve açık piyasa kuralları gibi araçlarla dijital rekabeti yönlendirmektedir. Özellikle büyük dijital oyuncuların, hizmetlerini ve içeriklerini kullanıcılarına adil ve şeffaf bir şekilde sunmalarını sağlamak amacıyla belirli davranışsal kısıtlamalar getirilmiştir. Bu tür düzenlemeler, dijital platformların veri hakimiyeti, kendi ürünlerine öncelik verme veya işbirliği yapma gibi davranışlarını engellemeyi amaçlamaktadır. Böylelikle, dijital sektörün adil ve erişilebilir bir şekilde işlemesi sağlanmaktadır (Dechert, 2024).</p> <p>Türkiye'de ise dijital rekabetin denetimi, özellikle veri koruma, birleşme denetimi ve piyasa düzenlemeleri çerçevesinde şekillenmektedir. Dijital sektördeki hızlı değişimler, yabancı yatırımların artması ve yerli girişimlerin global pazarlarda rekabet etme potansiyeli, Türkiye'yi dijital düzenlemeler konusunda daha dikkatli bir yaklaşıma sevk etmektedir. Türkiye'deki rekabet mevzuatı, özellikle büyük teknoloji firmalarının yerel pazara etkilerini göz önünde bulundurarak, sürekli denetim ve veri koruma gibi kritik unsurlara odaklanmaktadır. Bununla birlikte, Türkiye'nin dijital sektördeki rekabeti tam anlamıyla denetleyebilmesi için hukuki altyapı güçlendirilmekte ve dijital piyasa dinamikleri dikkate alınarak yeni düzenlemeler yapılmaktadır.</p> <p>Bu her iki yaklaşım da dijital ekonomilerin büyüyen ve giderek daha entegre hale gelen yapısının bir yansımasıdır. Dijital sektörlerin etkinliği, yalnızca ekonomik büyümeyi sağlamakla kalmaz, aynı zamanda tüketici haklarını koruma,</p>

		<p>piyasa çeşitliliği yaratma ve yeniliği teşvik etme gibi önemli sosyal hedeflere ulaşmak için de temel bir araçtır. Birleşik Krallık'taki DMCC, firmaların stratejik önemine göre özelleştirilmiş düzenlemeler sunarak, daha esnek ve dinamik bir yaklaşım geliştirmektedir. Türkiye ise dijital sektörü için düzenlemeleri güçlendirirken, rekabetin ve yeniliğin korunmasını sağlamak amacıyla dijital girişimlere ve büyük teknoloji firmalarına yönelik politikalarını sürekli olarak gözden geçirmektedir. Bu çabalar, dijital piyasalarda adil rekabeti korumak ve kullanıcıların dijital haklarını güvence altına almak adına kritik öneme sahiptir. Çalışma kapsamında da bu hususların Rekabet Kurumu'nun yaklaşım ve uygulamalarına da değinilerek her iki ülke mevzuat ve uygulamaları analiz edilerek ele alınacaktır.</p>
8.	Karşılaştırmalı Rekabet Hukukunda Sürdürülebilirlik Anlaşmaları ve Muafiyet Rejimi	<p>Son dönemlerde sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği konularında artan farkındalık, bu alanda yürütülen çalışmalar, rekabet hukukunun bu konularla olan ilişkisini de gündeme getirmiştir. Konunun rekabet hukuku bakımından odak noktası ise, teşebbüsler arasında sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak için yapılan işbirlikleri ve anlaşmalardır. Ancak bu tür anlaşmalar, fiyat, miktar, kalite, seçenek veya yenilik gibi rekabet parametreleri üzerinde olumsuz etkiler yarattığında rekabet hukuku açısından endişeler doğurabilir.</p> <p>Sürdürülebilirlik anlaşmalarının değerlendirilmesi, sürdürülebilir kalkınma hedefleri ile rekabetin korunması arasında ince bir denge kurulmasını gerektirir. Bazı rekabet otoriteleri, bu anlaşmaları muafiyet rejimi kapsamında değerlendirirken, ek kriterler geliştirmekte ve belirli sektörlerde özel politikalar yürütmektedir. Bu nedenle, aşağıda özetlendiği üzere bu konuda erken farkındalık geliştiren ülkelerdeki rekabet hukuku gelişmelerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi önem taşır.</p> <p>Avrupa Birliği: AB Yatay Anlaşmalar Kılavuzu, sürdürülebilirlik anlaşmalarına yönelik özel düzenlemeler sunar. Bu düzenlemeler, anlaşmaların rekabeti yalnızca doğrudan kısıtladığında veya belirgin olumsuz etkiler yarattığında endişe doğuracağını ve muafiyet için TFEU m. 101(3) kapsamındaki şartları sağlaması gerektiğini belirtir. Ayrıca, sürdürülebilirlik standardizasyon anlaşmaları için bir "güvenli liman" öngörülmüştür. Tarım sektörüne yönelik 1308/2013 sayılı Tüzük ile ise bu sektöre özel bir muafiyet rejimi oluşturulmuştur.</p> <p>Almanya ve Fransa: Bu ülkelerde sürdürülebilirlik anlaşmaları için özel düzenlemeler bulunmamakla birlikte, mevcut muafiyet rejimi altında ele alınabileceği düşünülmektedir. Almanya'nın Monopol Komisyonu raporları ve Fransa'nın uzun zamandan bu yana süregelen rekabet otoritesi görüşleri, sürdürülebilirlik konusundaki farkındalığı artırırken, her iki ülke de bu tür anlaşmalara temkinli yaklaşmaktadır.</p>

	<p>Birleşik Krallık ve Hollanda: Bu ülkelerin rekabet otoriteleri, sürdürülebilirlik anlaşmalarına rehber ilkelerle yaklaşmakta ve bu anlaşmaların tanımı, kapsamı ile muafiyet koşullarını açıklamaktadır. Böylece, piyasadaki aktörlere yol gösterilmektedir.</p> <p>İsviçre ve Macaristan: Bu ülkelerin rekabet kanunları, sürdürülebilirlik anlaşmalarına dolaylı atıflar içermektedir. Kaynakların etkin kullanımı ve çevrenin korunmasına katkı sağlayan anlaşmaların muafiyet rejimi kapsamında değerlendirilebileceği öngörülmektedir.</p> <p>Avusturya: 2021’de yapılan düzenlemelerle sürdürülebilirliğe doğrudan atıfta bulunulmuş ve sürdürülebilirlik ile tüketici menfaatleri arasındaki ilişki netleştirilmiştir.</p> <p>Türk rekabet hukuku bakımından ise sürdürülebilirlik anlaşmalarına yönelik yaklaşım, mevcut kanuni rejimin bu tür anlaşmalar için muafiyet tanınmasına elverişli olduğunu göstermektedir; ancak bu, teşebbüslerin 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesinde belirtilen şartları karşıladığını ispatlamasına bağlıdır. Rekabet Kurulu’nun geçmiş ve yakın tarihli kararları da bu bakış açısını destekler niteliktedir. Örneğin, Demir-Çelik Üreticileri Kararı⁷, çevresel düzenlemeler gereği kurulan ve rakip üreticileri bir araya getiren işbirliklerinin hoşgörüle karşılanması gerektiğine dikkat çekerken, Güzel Enerji Kararı⁸, çevresel faydaların muafiyet süresi üzerindeki etkisini vurgulayarak bu tür anlaşmaların önemini ortaya koymuştur. Ayrıca, Sabun ve Deterjan Sanayicileri Derneği Kararı⁹, çevre kirliliğinin sosyal bir maliyet olarak değerlendirilmesi ve çevrenin daha az kirletilmesinin ekonomik faydalarının her zaman doğrudan ölçülemeyebileceğini belirtmiştir.</p> <p>Karşılaştırmalı hukukta sürdürülebilirlik anlaşmalarında ele alınan muafiyet koşulları, genel itibarıyla; üretim ve dağıtımda iyileştirme, tüketici faydası sağlama, gereksiz kısıtlamalardan kaçınma ve rekabeti ortadan kaldırmama gibi ortak kriterlere dayanmaktadır. Ancak, özellikle tüketici menfaatinin tespiti ve analizi özelinde eleştirilerin getirildiği görülmekte olup sürdürülebilirlik hassasiyetleri doğrultusunda rekabet otoritelerinin yaklaşımlarının değişebileceği değerlendirilmektedir. Sonuç itibarıyla; karşılaştırmalı hukuk incelemeleri, sürdürülebilirlik anlaşmalarına muafiyet</p>
--	--

⁷ Kurul’un 09-39/946-233 sayılı ve 26.08.2009 tarihli kararı.

⁸ Kurul’un 01.12.2022 tarihli ve 22-53/801-329 sayılı kararı.

⁹ Kurul’un 09-33/727-167 sayılı ve 15.07.2009 tarihli kararı.

		sağlanması süreçlerinde hukuki belirliliğin artırılması gerektiğini ve konuda daha kapsayıcı çalışmaların yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır.
9.	Uzlaşma Müessesesindeki Dava Yasağının Rekabet Kurumu ve İdari Yargı Uygulamasından Kaynaklanan Sonuçlarının Hukuki Analizi	<p>Teşebbüslerin mahkemeye erişim hakkı, birçok yönden kritik önemi haizdir. Basit bir uyuşmazlık kapsamında haklı taleplerinin karşılanması yanı sıra, yasama faaliyetlerinin hızla değişen dünya koşullarına ayak uydurmakta zorlanması sebebiyle yaratılan hukuki belirsizliklerin çözümü de çoğu zaman yine mahkemeler kanalıyla gerçekleştirilmektedir. Öte yandan, tarafların mahkemeye erişim hakları çeşitli sebeplerle ve çeşitli şekillerde sınırlandırılmaktadır. Bu denli önemli ve anayasal dayanağı olan bir temel hakkın sınırlandırıldığı haller titizlikle değerlendirilmeli ve farklı yöntemlerle benzer faydaların elde edilebildiği hallerde tarafların mahkemeye erişim hakkı baki kalmalıdır.</p> <p>Dava açma yasağı eliyle mahkemeye erişim hakkının kısıtlandığı bir örnek, rekabet hukuku kapsamında karşımıza çıkmaktadır. 2020 yılında 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'da yapılan değişikliklerle uygulamaya konulan uzlaşma müessesesi, hakkında soruşturma açılan teşebbüsün kendisine isnat edilen tüm ihlal iddialarını kabul ederek soruşturmayı kısa sürede sonuçlandırmasına imkân tanımaktadır. Öte yandan, uzlaşma müessesesinden beklenen usule ilişkin faydaların sağlanabilmesi ve mahkemelerin iş yükünün azaltılması gerekçeleri öne sürülerek, uzlaşan tarafların uzlaşma kararını dava konusu edemeyecekleri düzenlenmiştir. Uygulamada gerek Rekabet Kurulu'nun gerekse idare mahkemelerinin bu sınırlamayı oldukça katı yorumladıkları gözlemlenmektedir.</p> <p>Özellikle Türk rekabet hukuku kuralları ve Rekabet Kurulu içtihadı bakımından mehzaz kabul edilen Avrupa Birliği'nin düzenlemelerinde bu yönde bir yasağın bulunmaması, kanun koyucunun uzlaşma müessesesi özelinde neden farklı bir politika tercih ettiği konusunda soru işaretleri yaratmaktadır. Aynı zamanda getirilen bu yasağın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadına uygunluğu bağlamında da ele alınması önem arz etmektedir.</p> <p>Bu bağlamda sunumumuz ile, Rekabet Kurumu ve idari yargı uygulamasından hareketle, yürürlükteki dava yasağının usul ekonomisini teşvik etmekte ne ölçüde etkili olduğu tartışmaya açılacaktır. Dava yasağı uygulanmayan Avrupa Birliği'nde gerçekleştirilen çalışmalar esas alınarak, usul ekonomisi gerekçesinin uygulamada ne ölçüde hayata geçirilebildiği ve usul ekonomisinin sağlanması ile temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması arasındaki denge/sizlik Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadı tahtında incelenecektir. Zira uygulamada karşılaşılan örnekler, dava</p>

		<p>yasağının (idari başvuru hakkını da engelleyecek ölçüde) hak arama özgürlüğü, adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkı ile gerekçeli karar hakkı, mülkiyet hakkı gibi temel hak ve özgürlükleri ihlal edebildiğine işaret etmektedir. Yine uygulama; kanuni idare, eşitlik, idari istikrar, idare hukukunun statü hukuku olması gibi temel ilkelere aykırı biçimde şekillenebilmekte ve teşebbüsler için hukuki belirliliği ortadan kaldırarak keyfi idareye yol açabilmektedir.</p> <p>Sunumumuzla uzlaşma bağlamında usul ekonomisi ile temel hak ve özgürlüklerin korunması arasındaki dengenin kurulması bakımından dava yasağının yerinde bir müessese olup olmadığı ve dava yasağı mevcutken idari yargı kararları ve idarenin tutumuyla teşebbüslerin temel hak ve özgürlükleri lehine uygulamaların mümkün olup olmadığı konularının tartışmaya açılması hedeflenmektedir.</p>
10.	<p>Rekabet Kurumu Yıllık Raporları ve Diğer Kamuya Açık Belgeler Işığında Güncel Türk Rekabet Hukuku Politikalarının Analizi</p>	<p>Rekabet Kurumu ("Kurum") her yıl faaliyet raporları yayımlamakta olup 2023 yılına ilişkin yayımlanan rapor ile birlikte Kurumun 25. yıllık raporu yayımlanmıştır. Diğer yandan, Sayıştay Başkanlığı tarafından Kurum faaliyetleri hakkında düzenlenen denetim raporları düzenli olarak kamuoyu ile paylaşılmakta, Kurumun personel alım duyuruları Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının ilgili platformlarında istatistiki veri sağlayacak şekilde yayımlanmaktadır. Benzer şekilde, Kurumun faaliyetlerine ilişkin birtakım veriler Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), Uluslararası Rekabet Ağı gibi uluslararası organizasyonların ve ilgili diğer paydaşların çalışmalarında yayımlanmaktadır.</p> <p>Sunum kapsamında, yukarıda anılan çalışmalarda ortaya konulan veri ve istatistikler; mevzuat değişiklikleri, bazı Rekabet Kurulu ve idari yargı kararları, makroekonomik gelişmeler ile pandemi ve deprem gibi diğer önemli gelişmelerin etkisi ışığında analiz edilecektir. Kurumun politika öncelikleri, yıllar içinde önem kazanan ve önem kaybeden konular, soruşturmalar bakımından öne çıkan sektörler, Kurumun bilişim altyapısına ve insan kaynaklarına yaptığı yatırımlar, Kurumun kurumsal kabiliyet ve kapasite değerlendirmeleri gibi konular ele alınacak, anılan konulara dair çeşitli grafik ve tablolar paylaşılacaktır.</p> <p>Bu çerçevede; yıllar içinde yürürlüğe giren düzenlemeler listesine yer verilecek; yerinde inceleme görevlendirme sayıları, rekabet ihlali iddialarının incelendiği dosya sayısı, sonuçlandırılan dosya sayısı gibi istatistikler yıllık olarak, alt kırılımlar bazında ve veriler arasındaki nedensellik bağları irdelenerek ele alınacaktır. Örneğin, yerinde inceleme görevlendirme sayılarındaki artışlar ile incelenen veya sonuçlandırılan dosya sayıları arasında korelasyon olup</p>

		<p>olmadığı değerlendirilecektir. Muafiyet/menfi tespit başvurularının sayısının son on yıldır düzenli olarak azalmasının ardındaki sebepler sorgulanacaktır. Birleşme ve devralma bildirimlerine esas ciro eşiklerinin değiştirilmesinin ve teknoloji teşebbüslerinin devralınmasına ilişkin işlemlerin ciro eşiklerinden bağımsız olarak incelenmesine yönelik mevzuat değişikliğinin istatistikler üzerindeki etkisi değerlendirilecektir. Yakın zamanda mevzuatımıza kazandırılan uzlaşma ve taahhüt mekanizmalarının rekabet ihlali kararları içindeki yüzdesel dağılımı incelenecektir. Öte yandan, Kurumun çeşitli raporlarında yıllık bazda paylaştığı sektörel veriler daha uzun dönemleri kapsayacak şekilde toplulaştırılacak, pandemi ve deprem gibi gelişmelerin ilgili sektörlerde doğurduğu etkiler ortaya konulmaya çalışılacaktır.</p> <p>Sunum kapsamında üzerinde önemle durulacak konulardan biri de Kurumun insan kaynaklarına yönelik yatırımları ile bunların uygulama üzerindeki etkileri olacaktır. Bu çerçevede, Kurumun çeşitli yıllarda yayımladığı personel alım ilanlarının sıklığı ve bu ilanlarda yer verilen hukuk, genel, bilişim gibi alt kadro kırılımlarının sayısal dağılımları incelenecektir. Yine, Kurumun internet sitesinde paylaşılan personel istatistikleri farklı yönlerden ele alınacaktır. Ayrıca, Sayıştay'ın çeşitli yıllardaki denetim raporlarında yer verilen Kurum personeli sayısı, personel giderleri, mal ve hizmet alım giderleri gibi sayısal ve parasal veriler irdelenecektir.</p> <p>Diğer yandan, daha sağlıklı analizler gerçekleştirebilmek adına; Kurum tarafından uygulanan idari para cezaları, ciro eşikleri, Kurumun personel giderleri gibi parasal veriler incelenirken yıllara göre enflasyon uyarlaması da yapılacaktır. Son olarak, sunumda incelenen veriler doğrultusunda; güncel mevzuat çalışmaları, Kurum tarafından yakın zamanda yayımlanan ve hazırlık aşamasında olan sektör raporları ile dijitalleşme, algoritma denetimleri ve yapay zekâ kullanımına yönelik ulusal ve uluslararası çalışmalar ele alınacaktır. Bu çerçevede, ilerleyen dönemde Türk rekabet hukuku politika ve uygulamalarına yön verebilecek öncelikler ile Kurumun gündemine alabileceği konulara ilişkin görüşler paylaşılacaktır.</p>
11.	Yerinde İncelemeler Esnasında Dijital Verilerin Karartılması: Rekabet Kurulu Kararlarında Paradigma Değişimi	Rekabet Kurumu tarafından yürütülen yerinde incelemeler sırasında dijital verilerin karartılması suretiyle yerinde incelemenin engellenmesi son yılların en önemli rekabet hukuku konularının başında gelmektedir. Yakın zamana kadar yayımlanan Rekabet Kurulu ("Kurul") kararlarının genelinde yerinde inceleme başladıktan sonra gerçekleştirilen her türlü veri silme işlemi "delillerin karartılması" ve yerinde incelemenin engellenmesi olarak değerlendirilmekte iken, Kurulun son dönemde veri silme eylemi gerçekleşen durumlarda yerinde incelemenin engellenmediğine dair kararlar verdiği ve benzer içeriğe sahip dosyalarda birbirinden farklılaşan yaklaşımlar ortaya

	<p>koyduğu görülmektedir.</p> <p>Bu doğrultuda, tebliğ kapsamında, Kurulun konuya ilişkin en güncel kararları incelenecek ve “delil karartma” eylemine yönelik değerlendirmeler bakımından esas alınan bazı yeni kriterler ile içerik olarak birbirine benzeyen dosyalarda ortaya konan çelişkili yaklaşımlara değinilecektir.</p> <p>İlk olarak, son dönemde gerekçesi yayımlanan <i>Ufuk-DYM-Kösem</i>¹⁰ ve <i>Berkler</i>¹¹ kararlarında, yerinde inceleme sırasında veri silinmemesi gerektiğine dair uyarı yapılmayan teşebbüs çalışanlarının gerçekleştirdiği veri silme eylemlerinin yerinde incelemenin engellenmesi anlamına gelmeyeceğine karar verilmiştir. <i>Canon</i> kararında¹² ise, yerinde incelemeden haberdar olmayan teşebbüs çalışanlarının veri silmesi halinde bu durumun yerinde incelemenin engellenmesi anlamına gelmeyeceğine dair örtülü bir ifadeye yer verilmiştir.</p> <p>Yakın zamanda gerekçesi yayımlanan <i>Balsu</i>¹³ kararında ise, iki husus gözetilerek ilgili teşebbüste gerçekleştirilen yerinde incelemenin engellenmediği sonucuna varılmıştır. İlk olarak, yerinde inceleme başladıktan sonra silinen e-postaların geri getirildiği ve bu verilerde ihlali gösterir bir hususa rastlanılmadığı ifade edilmiştir. İkinci olarak ise, <i>Balsu</i> isimli teşebbüse başka bir teşebbüs hakkında yürütülen soruşturma kapsamında bilgi edinmek amacıyla gidildiği ve bu nedenle <i>Balsu</i>'nun bilgi saklama gibi bir amacının olamayacağı belirtilmiştir. Nitekim, <i>Balsu</i> kararı kapsamında bir Kurul üyesi tarafından sunulan karşı oy yazısında da Kurulun yaklaşımının geçmiş Kurul kararlarında ortaya konan yaklaşımlar ile çeliştiğine dikkat çekilmiştir.</p> <p>Yine yakın zamanda gerekçesi yayımlanan <i>Boylular Beton</i>¹⁴ kararında, ilgili teşebbüse yerinde incelemeye gidilmeden önce cihazlarından herhangi bir dijital veri silmemesi gerektiği konusunda uyarılan bir teşebbüs çalışanı veri silmiş olmasına rağmen, ilgili silme eyleminin yerinde inceleme başlamadan önce gerçekleştirildiği ve ilgili verilere diğer çalışanlardan ulaşıldığı gerekçesiyle yerinde incelemenin engellenmediği sonucuna varılmıştır.</p> <p>Diğer yandan, son dönemde gerekçesi yayımlanan ve yerinde incelemenin engellendiği gözetilerek idari para cezası</p>
--	--

¹⁰ Kurulun 17.08.2023 tarihli ve 23-39/743-257 sayılı kararı

¹¹ Kurulun 23.03.2024 tarihli ve 23-15/267-90 sayılı kararı

¹² Kurulun 28.04.2023 tarihli ve 23-19/365-127 sayılı kararı

¹³ Kurulun 17.08.2023 tarihli ve 23-39/727-250 sayılı kararı

¹⁴ Kurulun 21.09.2023 tarihli ve 23-45/840-296 sayılı kararı

		<p>uygulanan bazı kararlarda, bazı Kurul üyelerinin karşı oy yazıları sunarak çoğunluk görüşüne katılmadıkları görülmektedir. Bu karşı oy yazılarında, çoğunluk görüşüne katılmama gerekçesi olarak; silinen verilerin az sayıda olduğu ve geri getirilebildiği, silinen verilerin dosya kapsamında delil teşkil edebilecek nitelikte olmadığı, yerinde inceleme sırasında gösterilen birtakım reaksiyonların doğal olduğu ve ilgili teşebbüslerin pazarlık güçlerinin düşük olduğu gibi değerlendirmelere işaret edilmiştir. Ayrıca, başka bir Kurul üyesi ise, 4054 sayılı Kanununun 15. Maddesinin iptali için Anayasa Mahkemesi nezdinde yapılan itiraz başvurusu nedeniyle, yerinde inceleme yetkisinin kullanımıyla doğrudan ilgili olan ve sonuç doğuran engelleme/zorlaştırma fiillerinin ve buna göre verilecek idari para cezalarının, idari yargıda içtihat oluşana kadar görüşülmemesi gerektiği yönünde ifadeler ile çeşitli kararlarda çoğunluk görüşüne farklı gerekçe ile katılmıştır.</p> <p>Sunum kapsamında, yukarıda yer verilen kararlar, konuya ilişkin olarak geçmişte Kurul tarafından çizilen değerlendirme çerçevesi ve idari yargı kararlarında ortaya yaklaşımlar ile karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Bu çerçevede, Kurulun ortaya koyduğu çelişkili yaklaşımların hukuki belirlilik ilkesini ve adil yargılanma hakkını ihlal ettiğine dair görüşlerimiz sunulacaktır.</p>
12.	Yapay Zeka Temelli Algoritmalar Yoluyla Sömürücü Kötüye Kullanma Davranışlarının Analizi	<p>Yapay zeka teknolojisi ve algoritmalarındaki hızlı ilerleme, sosyal medya platformlarının iş modellerinde köklü değişiklikler yaratmıştır. Çok fazla sayıda kullanıcının yöneldiği sınırlı sayıdaki platform, yapay zeka temelli algoritmalar sayesinde kullanıcılara özel içerik sunup, kişiselleştirilmiş deneyim sağlayarak birey kararlarını ve dolaylı olarak toplumsal olayları etkileyebilmektedir. Ancak bireysel ve toplumsal düzeyde ciddi sonuçlar doğuran bu etki kabiliyeti rekabet hukukundaki geleneksel pazar gücü kavramıyla tam olarak örtüşmediği gibi, söz konusu etki kabiliyetinin algoritma tercihleri ile kötüye kullanımından doğan zararlar da mevcut zarar teorilerinin kapsamı dışında kalmaktadır. Oysa rekabet hukuku, bu sorunların temelinde yatan yapısal ve davranışsal sorunlarla mücadele etmek için, doğrudan bu amaca hizmet eden diğer regülasyonları tamamlayıcı nitelikte önemli bir enstrüman olma potansiyeline sahiptir. Çalışmamızın amacı bu potansiyeli açığa çıkaracak hukuki altyapıyı ortaya koymaktır. Çalışmamızda, rekabet hukukundaki konvansiyonel pazar gücü ve sömürücü kötüye kullanma kavramlarının bu amaç doğrultusunda nasıl yorumlanabileceğine ve bu durumda rekabet hukuku ile aynı amaca hizmet eden regülasyonlar arasında kurulabilecek ilişkiye dair değerlendirmeler sunulacaktır.</p> <p>Algoritmaların İşleyişi ve Potansiyel Etkileri</p>

Sosyal medya platformlarındaki algoritmaların çoğu; davranışsal iktisat ve psikoloji, sosyoloji, sinirbilim (*neuroscience*), veri analitiği, yapay zeka ve şebeke bilimi gibi disiplinlerden faydalanarak kullanıcı etkileşimini en üst düzeye çıkarmayı ve platformda geçirilen süreyi artırmayı hedeflemektedir. Platformlar, geniş kullanıcı tabanları ve güçlü ağ etkileri sayesinde topladıkları kişisel verilerle, kullanıcıların ilgi alanlarını, beğenilerini ve duygularını analiz ederek, kullanıcı etkileşimini artıran içerikleri sistematik olarak sunmaktadır.

Sürekli veriyle beslenen ve bu verilerden öğrenen algoritmalar, bireylerin özgür iradelerini etkileyebilecek bir manipülasyon potansiyeli taşımaktadır¹⁵. Bireylerin tercihlerini yönlendirirken, topluma yayılan bilgi ve içeriklerle öngörülemez ve kontrol edilemeyen sosyal etkilere de yol açabilmektedir. Ayrıca, ücret karşılığında belli içeriklerin önceliklendirildiği ve algoritmaların tarafsız olmadığı durumlarda, tüketicilerin alternatif içeriklere erişimi sınırlandırılmakta ve yanıltıcı sıralamalarla algoritmaların seçtiği ürün ve hizmetlere yönlendirilmektedirler. Pazar gücüne sahip platformların içerik manipülasyonu ve veri kullanımıyla tüketici tercihlerini yönlendirmesi, klasik ekonomik zarar anlayışının ötesinde, bireysel karar alma süreci ve toplumsal dinamikleri tehdit eden bir zarar teorisini oluşturmaktadır.

Yapay Zeka Temelli Algoritmaların Rekabet Hukukundaki Yeri

Geleneksel fiyat odaklı tüketici refahı yaklaşımı, sıfır fiyatlı dijital pazarlardaki pazar gücü sorunlarının tespiti ve etkili önlemler geliştirilmesinde yetersiz kalabilmektedir. Sosyal medya platformları gibi kişisel verilerin temel ekonomik unsur olduğu piyasalarda, Bundeskartellamt ve Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın (ABAD) Meta (Facebook) kararları¹⁶, pazar gücüne sahip teşebbüslerin kişisel verileri kullanıcıların zararına olacak şekilde işlemesinin, rekabet hukukunda hakim durumun kötüye kullanılması olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir.

Bu tür davranışlarda zarar tespiti zor olup uzmanlık gerektirdiğinden, rekabet otoritelerinin yetki alanını genişletme ve hukuki belirlilik ilkesini zedeleme riski taşımaktadır. ABAD'ın Meta kararındaki yaklaşımı, rekabet hukuku

¹⁵ Rekabet Kurumu, "Dijital Dönüşümün Rekabet Hukukuna Yansımaları", Nisan 2023, para. 433, <https://www.rekabet.gov.tr/Dosya/dijital-piyasalar-calisma-metni.pdf> ; CMA, "Online platforms and digital advertising Market Study Final Report 1 July 2020", https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5fa557668fa8f5788db46efc/Final_report_Digital_ALT_TEXT.pdf

¹⁶ Alman Rekabet Otoritesi Bundeskartellamt'ın 06.02.2019 tarihli ve B6-22/16 sayılı Facebook Kararı, https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Meldung/EN/Pressemitteilungen/2024/10_10_2024_Facebook.html ; ABAD'ın 04.07.2023 tarihli *Meta Platforms Inc and Others v Bundeskartellamt* Kararı, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62021CJ0252>.

		<p>bağlamındaki zararların özel düzenlemeler çerçevesinde belirlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.</p> <p>Yapay zeka temelli algoritmaların rekabet hukukunda ele alınışı ve topluma ve bireylere olası zararları açısından da benzer bir yaklaşım benimsenip, pazar gücü analizinin yanı sıra, kişisel verilerin ve bireylerin özgür iradesinin korunması perspektiflerinden de değerlendirilmelidir. Bu yaklaşım, tüketici refahını ve toplum menfaatlerini gözeten daha kapsayıcı bir rekabet hukuku anlayışına katkı sağlayabilir.</p>
13.	<p>Pişmanlıkta Yeni Dönem: Rekabet Kurulunun Yeni Pişmanlık Yönetmeliği Amaçlarına Ulaşabilecek Mi?</p>	<p>Pişmanlık; teşebbüslerin, tarafı oldukları kartellerin ortaya çıkarılmasına yönelik olarak rekabet otoriteleriyle işbirliği yapmak suretiyle, cezadan muafiyet veya cezada indirim elde etmelerine imkân tanıyan bir müessesedir. Kartellerle mücadelenin en etkili yollarından birini oluşturan pişmanlık müessesesi, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda 2008 yılında yapılan bir kanun değişikliğiyle birlikte “aktif işbirliği” adı altında Türk rekabet hukukuna dâhil olmuştur. 2009 yılında Pişmanlık Yönetmeliğinin yürürlüğe girmesiyle birlikte yasal çerçevesi oluşturulan pişmanlık müessesesi, aynı yıl içerisinde uygulanmaya başlanmıştır. Pişmanlık müessesesinin Türk rekabet hukukunda 15 yıla yakın uygulaması kapsamında pişmanlık başvurusu sayılarının ve pişmanlık suretiyle ortaya çıkarılan kartel sayılarının düşük seyretmesi, pişmanlık müessesesinin etkinliği ve başarısı hakkında soru işaretlerine yol açmıştır. Pişmanlık müessesesinin uygulamadaki performansı, Rekabet Kurumunun geleceğe yönelik stratejilerini ortaya koyduğu raporları kapsamında da sıklıkla gündeme gelmiş ve bu müessesenin uygulamada daha etkin bir hale getirilmesi, bir amaç olarak söz konusu stratejilerde yer almıştır. Pişmanlık müessesesinin etkinliğinin artırılması amacıyla yönelik olarak, uygulamada elde edilen deneyim, uzlaşma müessesesinin yürürlüğe girmesi ve karşılaştırmalı hukuktaki gelişmeler ışığında Pişmanlık Yönetmeliğinin gözden geçirilmesine ilişkin Kurum içi bir çalışma başlatılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda 2009 tarihli Pişmanlık Yönetmeliği, Aralık 2023 tarihinde yürürlükten kaldırılarak, yerini yeni Pişmanlık Yönetmeliğine bırakmıştır. Yeni Pişmanlık Yönetmeliğinde pişmanlık müessesesinin genel çerçevesi ve başvuru koşulları büyük ölçüde korunmakla birlikte, bazı konularda birtakım değişiklikler ve yenilikler yapılmıştır. Bunlar arasında cezada indirimden yararlanılabilmesi için katma değer yaratan belge şartının getirilmesi, kartel kolaylaştırıcısı kavramının mevzuata dâhil edilmesi ve kartel kolaylaştırıcısı niteliğindeki teşebbüslere pişmanlık başvurusu yapma imkânı tanınması, pişmanlık başvurusunda bulunan teşebbüslerin başvurusunun Rekabet Kurulu tarafından kabul edilmesine karşın soruşturma sonunda ihlalin kartel olarak değerlendirilmemesi durumunda başvuru sahibinin Pişmanlık Yönetmeliğinden yararlandırılması, cezada indirim oranlarının gösterilmesinde yüzde esasına geçilmesi ve son olarak cezada indirim için yapılacak pişmanlık başvuru süresinin soruşturma bildiriminden itibaren 3 ay ile sınırlandırılmasına ilişkin değişiklik bulunmaktadır. Bu</p>

		<p>çalışmada yeni Pişmanlık Yönetmeliğiyle yapılan değişiklikler pişmanlık müessesesinin etkinleştirilmesi amacı kapsamında incelenmektedir. Çalışmada, pişmanlık müessesesinin uygulamada gerçekten etkinleştirilmesi amaçlanıyorsa, yeni Pişmanlık Yönetmeliğiyle yapılan değişikliklerle yetinilmeyerek, Türk rekabet hukukunda 15 yıla yakın uygulaması kapsamında pişmanlık müessesesinin neden kendisinden bekleneni veremediği hususunun araştırılması ve araştırma sonuçlarının işaret ettiği sorun ya da sorunların kaynağına yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi gerektiği savunulmaktadır.</p>
14.	<p>Rekabet Kurulu İhlal Kararlarının Çeyrek Asırlık Analizi: Yapay Zekâ Destekli Bir İnceleme</p>	<p>Çeyrek asrı aşkın bir süredir Rekabet Kurulu ("Kurul"), Türk rekabet hukukuna yön veren kararlarıyla bu alanın şekillendiricisi olmuştur. Bu süre zarfında verilen yüzlerce karar, çeşitli akademik çalışmalara konu olmuş, ancak bu çalışmalar genellikle belirli temalar veya sektörler özelinde sınırlı kalmıştır. Günümüzde üretken yapay zekâ teknolojilerinin gelişimi, bu geniş karar arşivinin kapsamlı ve sistematik bir analizini mümkün kılmaktadır. Bu çalışma, söz konusu teknolojik gelişmelerin sunduğu imkanlarla, Kurul kararlarının bütüncül bir analizini ortaya koymayı amaçlamaktadır.</p> <p>Çalışmamızda, Rekabet Kanunu'nun 4. veya 6. maddelerini ihlali iddiasıyla başlatılan incelemeler sonucunda verilen tüm (yaklaşık üç bin) Kurul kararları, detaylı bir kılavuz (<i>codebook</i>) eşliğinde üç temel boyutta değerlendirilmektedir:</p> <ol style="list-style-type: none">1) İktisadi Analiz: Kararın ilgili piyasayı ve rekabet koşullarını ekonomik teori ve ampirik verilerle değerlendirme düzeyi,2) İspat Standardı: Kararın vardığı sonuçların deliller ve mantıksal çıkarımlarla temellendirilme düzeyi,3) Rekabetin Korunması: Kararın piyasadaki rekabeti koruma ve geliştirme amacına hizmet düzeyi. <p>Her boyutta 1 ila 10 arasında puanlama yapılırken, ihlal iddiası türü, sektörler, ceza miktarları, raportör görüşünün verilen karar ile uyumu, karşı oy ve farklı gerekçelere dair bilgiler de derlenmektedir.</p> <p>Çalışmada sonuçların güvenilirliğini sağlamak amacıyla iki aşamalı bir yöntem kullanılmaktadır. İlk aşamada, yapay zekâ modellerinin her seferinde farklı sonuçlar üretebileceği göz önünde bulundurularak, her bir Kurul kararı birden fazla kez değerlendirilmekte ve bu tekrarlı değerlendirmelerden elde edilen puanların ortalaması ve değişkenlik oranı hesaplanarak her karar için nihai değerlendirme puanları belirlenmektedir. İkinci aşamada ise çalışmanın ana kısmında kullanılan yapay zekâ modelinden (<i>Google Gemini - 1.5 Pro</i>) elde edilen sonuçların güvenilirliğini test etmek</p>

		<p>için rastgele seçilen bir örneklem, alternatif yapay zekâ modelleriyle (<i>OpenAI - GPT-4o</i> ve <i>Anthropic - Claude 3.5</i>) analiz edilmekte ve sonuçlar karşılaştırılarak değerlendirmelerin tutarlılığı kontrol edilmektedir.</p> <p>İlk bulgularımız, Kurul kararlarında zaman içinde belirgin eğilimler ve farklılıklar olduğunu göstermektedir. Bu eğilimler, sektörel dinamikler, ihlal türleri ve ceza miktarları açısından da farklılıklar sergilemektedir. Ayrıca, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçiş gibi kurumsal değişikliklerin karar dinamikleri üzerindeki etkilerini de incelemekteyiz. Çalışmamız, hem yapay zekâ destekli hukuki analiz metodolojisine katkıda bulunmayı hem de Kurul'un karar verme süreçlerindeki evrimini ortaya koymayı hedeflemektedir.</p> <p>Devam eden bu araştırma, geleneksel hukuki analiz yöntemleri ile modern yapay zekâ teknolojilerinin kesişiminde yer alan yenilikçi bir çalışmadır. Çalışmanın amacı, kesin sonuçlar ortaya koymak değil kullanılan yapay zekâ araçları, uygulanan yöntemler ve elde edilen veriler üzerinden ileriye dönük zengin bir tartışma başlatmaktır.</p>
15.	Yapay Zekâ Sistemlerinin Karmaşık Terminolojisi: Dijital Piyasalar Yasası'nın (DMA) Temel Modellere (FM) Uygulanabilirlik Sorunu	<p>Temel Modeller (FM) toplum veya teknoloji için yeni değildir. Temel aldıkları sinir ağları ve otonom öğrenme metotları uzun yıllardır mevcuttur. Ancak, doğal dil işleme (NLP) temelli çalışan Geniş Dil Modeli (LLM) tabanlı uygulamaların kullanıcılar tarafından benimsenmesindeki patlama ve artış, özellikle 2023 yılından itibaren tüm teknoloji sektörünü etkilemiştir. Bu durum Open AI'nın ChatGPT'yi, Google'ın Gemini'yi ve Microsoft'un Copilot'ı gibi çok modlu yapay zekâ sistemlerini piyasaya sürmesinden kolayca fark edilebilmektedir.</p> <p>DMA ve Yapay Zekâ Yasası kapsamında Temel Modellere dair sorunlar önümüzdeki yıllarda karşımıza daha sık çıkacaktır. Bunun sebebi, DMA hazırlanırken sesli asistanlardan ibaret olduğu düşünülen ve Yapay Zekâ Yasa tasarısına da son anda eklenen Temel Modellerin hukukun uygulanmasında boşluk doğuracak olmasıdır. Geniş Dil Modelleri de (LLM) dahil olmak üzere Temel Modeller (FM) düşünülerek tasarlanmamış olan Dijital Piyasalar Yasası'nın (DMA), önemli pazar etkileri nedeniyle bu teknolojiler çerçevesinde yeniden tartışılması gerekmektedir. Kaldı ki, Avrupa Birliği'nde yürürlüğe giren Yapay Zekâ Yasası (AI Act), Temel Modelleri tanımlamış olsa da ciddi sistemik risklere işaret etmektedir. Bütün bu risklere ek olarak, Rekabet Hukuku ile Temel Modeller arasındaki ilişkinin de tespit edilmesi gerekmektedir. En temel sorunlar, DMA'nın yasama müdahalesi olmaksızın Temel Modellere uygulanıp uygulanmayacağı ve Temel Modellerin DMA Madde 2(2) kapsamında çekirdek platform hizmetleri listesine dahil edilmesinin gerekli olup olmadığıdır.</p>

		<p>DMA çerçevesinde Temel Modellerin, diğer çekirdek platform hizmetlerinin bir parçası haline geldiği durumlarda, <i>ex-ante</i> uygulama açısından bir sorun olmadığı görülmektedir. Örneğin, DMA'nın kapsamına giren ve 'geçit bekçileri' olarak bilinen büyük arama motoru sağlayıcılarının, Temel Model destekli uygulamalarında (ChatGPT destekli bir arama motoru gibi) DMA'nın ilgili maddeleri kolaylıkla uygulama alanı bulacaktır. Ancak DMA'nın kapsamı, doğal dil işleme ve otonom öğrenme gibi yapay zekâ teknolojilerinin bilgisayara komut verilerek kullanıldığı arama motoru, mobil uygulama, <i>chatbot</i> gibi grafiksel arayüzler (GUI) ve sesli asistanlar ile kullanılmasından ibarettir. Bir başka deyişle, Madde 2(2) DMA kapsamında tespit edilen çekirdek platform hizmetlerinden ibarettir.</p> <p>Ancak, yapay zekâ sistemlerinin karmaşık yapısı sebebiyle gerçek dünyadaki izdüşümünün insanlar ve piyasa dinamikleri üzerinde geniş kapsamlı sonuçları vardır. Temel modeller, yeni ürünleri pazara sunmak ve mevcut ürünleri ve hizmetleri dönüştürmek için kullanılmaktadır. Bunların ilk örneklerinden, GPT, BERT, DALL-E, Flamingo, MusicGen, RT-2 gibi (sesli/yazılı içerik üreten yapay zekâ asistanları olma özelliklerini aşan) robotik kontrol, matematik, müzik, kodlama, tıp gibi alanlarda yeni yeni kullanıma açılan bu teknolojiler, gelecekte Rekabet Hukukunun ana konularından biri olacaktır. Zira Temel Modeller, her sektördeki her büyüklükteki teşebbüsün ürün ve hizmetlerini, müşterileriyle iş yapma biçimlerini yeniden düşünmeye zorlayacağından, yıkıcı olma olasılığı çok yüksektir. Dolayısıyla bu çalışma kapsamında Temel Modellerle ilgili aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:</p> <ul style="list-style-type: none">• Temel Modeller, işbirliği platformlarına dönüşürse mevcut rekabet kurallarının (RKHK 4-6-7) uygulanması yeterli olacak mıdır?• Temel Modellerin de çekirdek platform hizmeti olarak kabulü için DMA ve benzeri regülasyonlar üzerinde yasama yolu ile müdahale gerekli midir?• Hala gelişme aşamasında olan Temel Modellerin çekirdek platform hizmetlerinin yerini aldığı senaryoda değer zincirlerini tamamen değiştirmesi, DMA gibi regülasyonların kadük hale gelmesine sebebiyet verebilir mi?
16.	Geçmiş Kurul Kararları Işığında Yerinde İncelemenin Engellenmesi/Zorlaştırılması Cezalarının Analizi	<p>Rekabet ihlallerinin tespitinde en önemli araçlardan biri, teşebbüslerde gerçekleştirilen yerinde incelemelerdir. Rekabet ihlalleri doğası gereği gizlenmesi kolay delillerle ilişkilendirildiğinden, bu delillerin ortaya çıkarılabilmesi amacıyla yasa koyucu, Rekabet Kurumu'na oldukça geniş yetkiler¹⁷ tanımıştır. Bu durum yalnızca Türkiye'ye özgü olmayıp, dünya genelindeki rekabet otoritelerinin kolluk kuvvetlerinde dahi bulunmayan kapsamlı inceleme</p>

¹⁷ Rekabet uzmanları, çalışanların bilgisayarlarının yanı sıra iş ve iş amaçlı kullanılması halinde özel cep telefonlarını, tabletlerini, masalarını, defter ve ajandalarını, notlarını, dolap ve çekmecelerini ve dijital ortamda tutulan veriler, sunuculardaki veriler, eski çalışanların verileri veya bulut gibi ortamlarda tutulan verileri inceleyebilmektedir.

	<p>yetkilerine sahip olduğu görülmektedir.</p> <p>Rekabet Kurumu, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (“Kanun”)’dan aldığı ve Yerinde İncelemelerde Dijital Verilerin İncelenmesine ilişkin Kılavuz (“Kılavuz”)¹⁸ kapsamında kullandığı bu yetkileri teşebbüslerde yaptığı yerinde incelemelerde aktif biçimde kullanmayı amaçlamakta ve bu sayede olası ihlallere işaret eden delilleri ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Yerinde incelemeler sırasında, Kurum’un bu yetkisini etkili şekilde kullanmasını engelleyen veya zorlaştıran davranışlar ise ciddi yaptırımlarla karşılaşmaktadır. Bu tür davranışlar, ilgili teşebbüsün yıllık cirosunun %0,5’ine karşılık gelen idari para cezası yaptırımlarına neden olabilmektedir.</p> <p>Bu derece yüksek cezai yaptırımlar, teşebbüsler için yalnızca rekabet hukukunun esasına yönelik riskleri değil, aynı zamanda usule ilişkin riskleri de yönetmelerini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, teşebbüslerin öngörülebilirlik ve hukuki belirlilik ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, Rekabet Kurumu tarafından engelleme veya zorlaştırma cezalarının hangi kriterler dikkate alınarak uygulandığı, hangi tür davranışların bu idari yaptırımlara tabi tutulduğu ve bu kriterlerin Rekabet Kurulu (“Kurul”) kararlarına ne derece tutarlı bir şekilde yansıtıldığı konuları önem arz etmektedir.</p> <p>İşbu çalışma, yerinde incelemenin engellenmesi/zorlaştırılmasına yönelik geçmiş Kurul Kararlarını aşağıda açıklanan yöntemler ile inceleyerek bahse konu kritik noktalara açıklık getirmeyi hedeflemektedir. Çalışma kapsamında öncelikli olarak, yerinde incelemenin engellenmesi veya zorlaştırılması olarak değerlendirilebilecek teşebbüs davranışlarının “zamanlama boyutu” ele alınacaktır. Yerinde incelemenin başlangıcının ne zaman kabul edilmesi gerektiği (örneğin; uzmanların teşebbüse ulaştığı an, yetki belgelerinin teşebbüs yetkilisine ibraz edildiği an, teşebbüs yetkililerinin incelenecek çalışanları bilgilendirdiği an vb.) konusu, örnek Kurul kararları ışığında tartışılarak görüşlerimiz paylaşılacaktır.</p> <p>İkinci bölümde ise, yerinde inceleme yetkisini düzenleyen Kanun'un 15. maddesinde 2020 yılında yapılan değişiklik ve hemen ardından yayımlanan Kılavuz ile birlikte, değişen ve gelişen inceleme teknikleri sonucunda sayısı bir hayli artan engelleme/zorlaştırma kararlarının analiz edilmesi sonucunda elde ettiğimiz çıkarımlar paylaşılacaktır. Bu bağlamda, ilgili Kurul kararları, hangi davranışların yerinde incelemenin engellenmesi/zorlaştırılması olarak değerlendirildiği,</p>
--	--

¹⁸ Rekabet Kurulu’nun 08.10.2020 tarihinde 20-45/617 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

		<p>eğer varsa silme eyleminin ne şekilde tespit edildiği, silinen verilerin geri getirilip getirilmemesinin verilen karara etkisi, silinen verilerin yerinde inceleme konusu ile alakalı olup olmadığı, karara ilişkin raportör görüşü, Kurul kararlarında karşı oy olup olmadığı ve karşı oy gerekçesinin ne olduğu gibi parametreler kapsamında incelenecektir. Geniş bir perspektiften incelediğimiz Kurul kararlarına yönelik tespit ve değerlendirmelerimiz, istatistiki veriler ve Karar örnekleri eşliğinde sunulacaktır. Böylelikle, Kurul tarafından cezalandırılabilirlik olası yerinde incelemenin engellenmesi/zorlaştırılması davranışlarının neler olabileceği ortaya konulmaya çalışılacaktır.</p> <p>Yerinde incelemenin engellenmesi/zorlaştırılması bakımından Rekabet Kurulu karar dinamiklerini ile örnek AB Komisyonu ve üye ülke rekabet otoriteleri kararlarının karşılaştırmalı olarak ele alacağımız son bölümde ise, teşebbüsler açısından gelecekteki Kurul kararları bakımından hukuki öngörülebilirliği artırmayı amaçladığımız değerlendirmelerimiz paylaşılacaktır.</p>
17.	Avrupa Birliği İçtihatlarından Yeni Perspektifler: Türkiye'de Yoğunlaşma İşlemlerinin Rekabet Kanunu'nun 6. Maddesi Kapsamında Ex-Post İncelenme İhtimali	<p>Öldürücü devralma" (<i>killer acquisition</i>) kavramı, teşebbüslerin gelecekteki rekabeti (veya potansiyel rekabeti) etkisiz hale getirmek amacıyla yenilikçi rakiplerini devralmalarını ifade etmektedir. Özellikle inovasyona dayalı pazarların gelişmesi ile birlikte sıklıkla karşı karşıya kalınan bu uygulamalar gerek Türkiye'de gerek ise diğer yargı alanlarında önemli düzenleyici gelişmelere yol açmıştır. Nitekim, Türkiye'de de 2022 yılında 2010/4 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'de ("2010/4 sayılı Tebliğ") yapılan değişiklikler ile Rekabet Kurumu'na da ("RK") teknoloji pazarlarında gerçekleşen devralmaları daha düşük bildirim eşikleri üzerinden inceleme yetkisi tanımıştır.</p> <p>Bunun yanı sıra, Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın ("CJEU") yakın tarihli Towercast Kararı ile Avrupa Birliği'nin İşleyişine Dair Antlaşma'nın ("ABİDA") 102. maddesi çerçevesinde hâkim durumun güçlendirilmesine yol açan işlemlerin geriye dönük (<i>ex-post</i>) şekilde incelenmesi mümkün kılınmış ve bu karar Türkiye'de 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un ("Rekabet Kanunu") 6. maddesinin yoğunlaşmaların geriye dönük incelenmesine uygulanabilirliği konusunda birtakım soru işaretleri doğurmuştur.</p> <p>Bu doğrultuda, sunumda Rekabet Kanunu'nun 6. maddesinin iki olası uygulaması ele alınacaktır:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Rekabet Kanunu'nun 6. maddesi bağlamında bildirim eşiklerini karşılamayan bir devralmanın hâkim durumun güçlendirilmesi gerekçesiyle incelenip incelenemeyeceği.

2. Öldürücü devralma stratejilerinin bir özelliği olan, hedef şirketin faaliyetlerinin devralma sonrası sona erdirilmesinin Rekabet Kanunu'nun 6. maddesi çerçevesinde kötüye kullanma teşkil edip etmeyeceği.

Bu analizler, Avrupa Birliği içtihatlarının (özellikle Towercast, Zoetis ve Servier kararlarının) kronolojik gelişiminin ve birbiriyle ilişkilerinin değerlendirilmesi ile yapılacaktır. Ayrıca, Türk Rekabet Kanunu ile AB rekabet hukuku arasındaki benzerlik ve farklılıklar karşılaştırmalı hukuk yöntemiyle incelenecektir. Bu yaklaşımla, düzenleyici otoritelerin devralma sonrası müdahale olanakları hem hukuki hem de politik perspektiften ele alınacaktır.

Senaryo 1: Bildirim Eşiklerini Aşmayan İşlemlerin 6. Madde Kapsamında İncelenmesi

Tebliğ kapsamında öncelikle, bildirim eşiklerini aşmayan ancak potansiyel olarak hâkim durumu güçlendiren bir devralma işleminin Rekabet Kanunu'nun 6. maddesi çerçevesinde geriye dönük olarak incelenmesi ihtimali tartışılacaktır. Bu tür bir yaklaşım, düzenleyici öngörülebilirlik ve hukuki kesinlik açısından önemli sorunları gündeme getirebilecektir. Özellikle, RK'nın bu tür devralmaları hangi koşullarda yeniden değerlendirebileceğine dair şeffaf kriterlerin yokluğu, teşebbüsler açısından belirsizlik yaratma riski taşıırken, düzenleyici otoriteye geniş bir takdir yetkisi tanıyabilecektir. Tartışmaların, geriye dönük bir değerlendirme yapılırken uygulanacak zarar teorilerinin kapsamı ve bu teorilerin özellikle hâkim durumun güçlendirilmesi, inovasyonun önüne geçilmesi veya pazara girişlerin engellenmesi gibi iddialara dayanıp dayanamayacağı üzerine odaklanacağı öngörülmektedir.

Senaryo 2: İzin Verilen İşlemlerde Sonradan Gerçekleştirilen Eylemler

Diğer bir senaryo olarak, RK'nın daha önce izin verdiği bir işlem sonrasında gerçekleşen ve rekabeti engelleyici etkiler doğurabilecek davranışların Rekabet Kanunu'nun 6. maddesi kapsamında kötüye kullanma olarak değerlendirilmesi tartışılacaktır. Bu bağlamda, RK'nın izin sonrası süreçlerde nasıl bir denetim kapasitesine sahip olması gerektiği ve bu kapasitenin özellikle teknoloji ve yenilik odaklı sektörlerde nasıl şekilleneceği sorusu ön plana çıkacaktır. Teşebbüslerin, RK'dan izin aldıktan sonra hedef şirketin pazara sunacağı yenilikleri veya gerçekleştirmekte olduğu Ar-Ge faaliyetlerini sonlandırarak gelecekteki rekabeti engellemeleri durumunda, bu eylemlerin Rekabet Kanunu'nun 6. maddesi çerçevesinde kötüye kullanım teşkil edip etmeyeceği ele alınacaktır. Bu tartışmalar, tüketicilere sunulan seçeneklerin azalması, inovasyonun sınırlanması ve piyasa kapanmalarına yönelik etkilerin nasıl değerlendirileceği

		<p>sorularını da içerecektir.</p> <p>Gerçekleştirilecek tartışmalarda mehz Avrupa Birliği'ndeki güncel kararlar da ele alınacaktır. CJEU'nun Towercast Kararı, geriye dönük değerlendirmelere ilişkin düzenleyici bir emsal teşkil ederken, Avrupa Komisyonu'nun Zoetis'e ilişkin soruşturması, "dışlayıcı sonlandırma" stratejilerinin kötüye kullanım olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir. Ayrıca, Avrupa Birliği Genel Mahkemesi'nin Servier Kararı da, gelecekteki rekabeti kontrol altına almak amacıyla gerçekleştirilen işlemlere yönelik cezai yaptırımlara işaret etmektedir.</p> <p>Sonuç olarak, Tebliğ kapsamında öldürücü devralmaların önüne geçmek adına hukuki kesinlik ve düzenleyici etkinlik arasında nasıl bir denge kurulacağı ele alınacaktır. Türk rekabet hukukunun, yenilikçi sektörlerdeki etkileri dikkate alarak AB rekabet hukuku uygulamalarına ne ölçüde yakınlaşabileceği tartışılacaktır. Bu çerçevede yapılacak tartışmaların, yalnızca hukuki değil, aynı zamanda rekabet politikalarının yenilikçi sektörlerdeki etkilerine ilişkin geniş bir perspektif sunabileceği değerlendirilmektedir.</p>
18.	Taahhüt Mekanizması: 3 Yıllık Deneyim ve AB ile Türkiye Uygulaması Arasındaki Denge Arayışı	<p>2020 yılında Türk Hava Yolları soruşturması ile hayatımıza giren taahhüt mekanizması, kısa bir sürede Türk rekabet hukuku pratiğinde önemli bir yere oturmuştur. Rekabet Kurulunun ("Kurul") son 3,5 yıllık verilerine göre Türkiye'de 51 taahhüt kararı tesis edilmiştir. Bu sayı, 2004-2020 yılları arasında Avrupa Komisyonu ("Komisyon") alınan 41 karar ile karşılaştırıldığında, Türkiye'deki uygulamanın daha sıcak bir yaklaşım sergilediğini göstermektedir. Ancak, Avrupa Birliği'ndeki ("AB") pazar araştırması (<i>market research</i>) sürecinin getirdiği uzun prosedürler sebebiyle taahhüt kararlarının ortalama 20 ayda alınması, son dönemde AB uygulamasında ihlal kararlarının ağırlık kazanmasına neden olmuştur. Bu bakımdan her ne kadar mevzuat bakımından AB direktifindeki taahhüt prosedürü Türk rekabet hukukundakinden farklı olduğundan iki uygulama arasında birebir bir kıyas yapılması doğru değildir. Öteki taraftan, taahhüt kurumunun amacı ve bu minvalde kaleme alınan düzenlemeler ve uygulamanın bütüncül ele alınarak bir karşılaştırma yapılması mümkündür.</p> <p>Türk rekabet hukukunda taahhüt mekanizmasına ilişkin düzenlemeler, 4054 sayılı Kanun'un 43. maddesi ve detaylı olarak Taahhüt Tebliği ("Tebliğ") ile şekillenmiştir. Bununla birlikte, Tebliğ'in getirdiği bazı sınırlamalar, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanunda ("Kanun") düzenlenmemesi sebebiyle kanunilik ilkesi ve savunma hakkı gibi temel haklar bakımından tartışmaya açıktır. Özellikle Tebliğ'de öngörülen 3 aylık süre sınırlaması, uygulamada ciddi sonuçlar doğurmakta ve bazı durumlarda mekanizmanın teşebbüsler açısından etkinliğini yitirmesine yol</p>

		<p>açmaktadır. Kurul'un soruşturmayı bir Kurul kararı yahut bildirim olmaksızın genişletebildiği durumlarda, teşebbüslerin yeni ihlal iddialarını ancak soruşturma raporu ile öğrenmesi, taahhüt sunma hakkını pratikte devre dışı bırakmaktadır. Bu durum, hukuk devleti ilkesi kapsamında sorgulanması gereken bir mesele olarak karşımıza çıkmaktadır.</p> <p>Bir diğer tartışmalı konu ise, taahhüt mekanizmasının konu bakımından sınırlandırılmasıdır. Kanun, açık ve ağır ihlaller dışında taahhüt sunulabileceğini düzenlemişken, Tebliğ'de yer alan "gerekli gördüğü diğer hususlar" ifadesi Kurul'a geniş bir takdir yetkisi vermektedir. Bu durum, uygulamada tutarsızlıklara sebep olmakta, aynı ihlal türlerinde dahi Kurul'un farklı kararlar tesis etmesine yol açmaktadır. Örneğin, yeniden satış fiyatı ve müşteri/bölge kısıtlaması ihlalleri, bazı kararlarda ayrı değerlendirilerek taahhüt talepleri kabul edilirken, bazı durumlarda usul ekonomisi gerekçesiyle reddedilebilmektedir.</p> <p>Yukarıda anlatılanlardan yola çıkarak, taahhüt mekanizmasının görece yeni bir mekanizma olmasına rağmen Türk rekabet hukuku bakımından incelemeye değer bir veri seti sunduğu açıktır. Bu doğrultuda, işbu tebliğ kapsamında öncelikle taahhüt mekanizmasının amacına, temel hak ve özgürlüklerle bağlantısına değinilerek bu doğrultuda AB ve Türkiye'deki kanun koyucuların farklı kanun yapma yöntemleri karşılaştırılacak sonrasında ise AB uygulamasındaki içtihatlar ve özellikle Kurul'un 3 yıllık kararları çerçevesinde taahhüt mekanizmasına ilişkin değerlendirme yapılacaktır. Bu sunum, yalnızca mekanizmanın mevcut sorunlarını tartışmakla kalmayıp, AB uygulamaları ışığında Türk rekabet hukuku için sürdürülebilir ve tutarlı bir çerçeve oluşturmayı hedeflemektedir. Taahhüt mekanizmasının sunduğu fırsatlar, pratikteki sınırları ve gelecekteki potansiyeli dinleyicilerin dikkatine sunulacaktır.</p>
19.	Avrupa Adalet Divanı'ndan 2023-2024'te Öne Çıkan Rekabet Hukuku Kararları	<p>Avrupa Birliği'nin yüksek mahkemesi olan Avrupa Adalet Divanı'nın rekabet hukuku alanında aldığı kararlar tüm dünyadaki rekabet hukukçularının alana dair düşünsel gelişiminde önemli yer edinmektedir. Bu kapsamda, bu çalışmamızda Avrupa Adalet Divanı'nın 2023 yılında almış olduğu 14 karar (<i>HSBC, Super Bock, EDP, Royal Antwerp Football Club, ISU</i> (101. Madde), <i>Lithuanian Railways, Unilever, Meta, Super League</i> (102. madde), <i>O2/Hutchinson, Altice (B&D) Towercast, French supermarkets</i> (Uygulama), <i>Repsol</i> (Tazminat)) ve 2024 yılında almış olduğu 9 karar (<i>Em Akaunt BG, Genel Mahkeme'nin Servier kararına ilişkin kararı, Portuguese Banks, Booking.com, FIFA, KIA</i> (101. madde), <i>Google Shopping, Intel</i> (102. madde) ve <i>GRAIL/Illumina (B&D, uygulama)</i>) incelenecektir. İnceleme kararların rekabet hukukuna getirdiği yorumlara ek olarak, özellikle daha büyük yankı uyandıran kararların arka planı ve sonrasında yaşananlar veya yaşanabileceklere de esnetilerek çalışmanın dinamik bir yapı kazanması</p>

		hedeflenmektedir. 2023 yılında alınan önemli kararlar bulunması nedeniyle çalışma iki yıla yayılan bir dilimi kapsamış ancak devam eden yıllarda çalışmanın DMA'ye ilişkin kararları ve başka ülkelerdeki kritik kararları da içine alacak şekilde yıllık olarak tekrar edilmesi planlanmaktadır.
20.	Rekabet Hukukunda Evrim: Dışlayıcı Kötüye Kullanma Kılavuzu ve Eleştiriler Üzerine Derinlemesine Bir Değerlendirme	Rekabet Hukukuna ilişkin kılavuzların, zaman içerisinde değişen pazarların gerçeklerini ve yeni ortaya çıkan hukuki ve iktisadi görüşleri yansıtmak ve bu anlamda işlevliğini güçlendirmek amacıyla güncellenmesi kaçınılmaz ve gereklidir. Bilindiği üzere, Komisyon da yakın zamanda Dışlayıcı Kötüye Kullanmalara Dair Kılavuzu'nu güncelleme kararı almış ve taslak metni kamuoyunun görüşüne açmıştır. Taslak metne birçok farklı açıdan birçok eleştiri gelmiştir. Özellikle, Komisyon'un bu yüzyılın başında hedef olarak koyduğu daha ekonomik temelli yaklaşımı terk ettiği, "Eşit Etkinlikteki Rakip Testi"ni önemsizleştirdiği, ihlalleri daha kategorize ederek daha şekilci bir uygulama yoluna saptığı ve bunu yaparken Yüksek Mahkeme'nin kararlarını kimi noktalarda yanlış veya yanlı yorumladığı eleştirileri gelmiştir. Bu çalışmanın amacı, Kılavuz'a getirilen temel eleştirileri özetleyerek hem dışlayıcı davranışlara dair Avrupa Mahkemeleri'nin geldiği noktayı bir anlamda ortaya koymak hem de eleştiri getirilen noktaların ana metinde kalmasının uygulamada ne gibi sonuçlar doğurabileceğini tartışmaktır.
21.	Rekabet Hukuku ve Yapay Zeka: Yeni Nesil Pazar Denetçisi	<p><u>Konuya Genel Bakış:</u> Yapay Zeka (YZ), günümüzde önemli bir araç olup, rekabet kurullarıyla entegrasyonu sayesinde piyasa dengelerini koruyabilir. Özellikle fiyatlandırma denetimi ve kartelleşmelerin tespiti konusunda kritik bir rol üstlenebilir.</p> <p><u>Problem:</u> Piyasada artan kontrolsüz satıcıların, fiyatlandırmalardaki dengesizliklerin ve kartelleşmenin etkili bir şekilde tespit edilememesi.</p> <p><u>Önerinin Amacı ve Hedefi:</u> Yapay zekayı rekabet hukuku sistemlerine entegre ederek, rekabeti tehdit eden unsurları engellemek ve piyasalar arasındaki dengeyi sağlamak.</p> <p><u>Araştırmanın Genel Yaklaşımı ve Mantığı:</u> Rekabet hukuku, piyasalardaki adil rekabeti sağlamayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede buna hizmet eden sistemlerin yüksek miktardaki veriyi incelemesi, analiz etmesi ve uygun asetleri çıkarması gerekmektedir. Bu alanda YZ kullanımı, veri analizi süreçlerini büyük ölçüde hızlandırmakta ve etkinleştirmektedir. YZ, büyük veri setlerini hızlı ve etkili bir şekilde inceleyerek pazar dinamiklerini anlamamızı sağlayacaktır. Özellikle fiyat sabitleme gibi anti-rekabetçi davranışların tespiti konusunda önemli bir rol oynayacaktır.</p>

YZ algoritmaları, gözden kaçabilecek örüntüleri tespit ederek kartel faaliyetlerini belirleyebilir. Bunun yanı sıra, piyasalardaki anormal dalgalanmaları ve rekabet ihlallerini analiz ederek, hukuk süreçlerine katkı sağlayacaktır. Geçmiş verileri işleyebilme yeteneği sayesinde, olası ihlallerin önceden tahmin edilmesine olanak tanıyacaktır. YZ'nin rekabet hukukunda sağladığı avantajlar, piyasalardaki adil rekabetin korunmasında kritik bir işlev üstlenerek hem tüketicilerin hem de işletmelerin hakları güvence altına alabilir ve rekabet ortamı daha sağlıklı bir hale getirebilir.

Evren ve Örneklem: Örneklem Açısından örnek olayı, pazarın sınırlarını ve ürünü tespit edelim. Bu örneklem üzerinde olay COVID-19 pandemisi, Pazar Türkiye Pazarı, ürün ise M-120319 (gerçek numarası değildir) barkod kodlu maskedir. Bilindiği üzere bir ürün Pazar sınırları içerisinde her daim aynı barkod kodu ile satılmaktadır. Dolayısıyla yapay zekanın veri setine bu barkod kodu eklenecek. Bununla birlikte ürünün üretim maliyetlerini, satıcının ürünün güncel alış fiyatlarını, ürünün pandeminin çıkış tarihi olan 12.03.2019 tarihinden önceki ve sonraki satış fiyatlarını, beklediğimiz olağan artış oranını (örnek üzerinde %25 olduğunu var sayalım) ekleyelim. (Bu veri setleri örneğin amacı için yeterli olduğu için sınırlı sayıda tutulmuştur. Uygulamada kullanılabilmesi için pazarı detaylı olarak incelenip önem arz ettiği düşünülen tüm diğer parametreleri içermelidir) Bu veriler çerçevesinde YZ yapacağı tarama sonucunda rekabet ihlali yapacak şekilde artış yapan satıcıları, aynı fiyat politikasını kullanan ve kartelleşme riski olan satıcıları, fiyatları maliyet artışına rağmen sabit tutan satıcıları, önceki veri setleri ile karşılaştırmalı olarak ortaya koyacak olup riskleri ve rekabet ihlallerini tespit edecektir. Buna ek olarak satıcıların davranışlarını analiz edip örüntüleri tespit ederek bundan sonraki olası rekabet ihlalleri konusunda da kullanıcıyı bilgilendirecektir.

Burada önemli bir noktayı vurgulamak gerekir: Bu örneklem, oldukça basit ve temel bir niteliktedir ve aslen ilgili veri setine eklenmesi gereken birçok veriden yoksundur. Örneklemenin amacı, verilerin temel bir seviyede olmasına rağmen, etkin sonuçlar elde etme potansiyelini göstermektir. Önerinin kabul edilmesi durumunda, sunum sırasında bu prototip fiyatlandırma ve kartelleşme riskleri olarak iki farklı senaryo için gösterilecektir.

Önerinin Beklenen Sonuçları ya da Etkileri: Bu araştırma sonucunda, rekabet otoritelerinin sahip olduğu araçların modernleşmesi, piyasa denetimi ve istikrarının sağlanmasını kolaylaştıracaktır. Aynı zamanda, önleyici bir araç olarak piyasa anomalilerini ve piyasa manipülasyonlarını önemli ölçüde azaltacaktır. Sonuç olarak, rekabet hukukunun amacını daha etkili ve kolay bir şekilde yerine getirmesi sağlanacaktır.

22.	Transition to Illiberal democracy through media mergers: Can Competition law rectify it?	<p>Central to the democratic ethos lies an independent media which provides information to the populace while upholding accountability and transparency in governance. The essence of such media is manifested in the diversity of opinions it presents, enabling consumers to form well-informed opinions. However, cross-media ownerships can lead to consolidation of power by a single entity, disadvantaging the market participants and attracting scrutiny under competition law. The independence of media is further jeopardised when these mergers are financed by political parties or conglomerates, who may exploit these platforms to propagate their own ideologies and consequently diminish the diversity of opinions showcased. In countries like Turkey and India where such media ownership patterns are prevalent, competition law alone may fall short in addressing broader policy concerns like media plurality. For instance, the acquisitions of major media outlets like Reliance/Network 18 in India and Demirören Holding/ Doğan Holding in Turkey, which ostensibly consolidated multiple news channels under single ownership were approved by the respective competition authorities without adequately considering their implications on media plurality. Thus, there exists a stark divergence between the democratic ideals of these countries and their regulatory practices. Even the sectoral regulators who often work in isolation have struggled to safeguard media plurality and ensure that the regulatory frameworks adapt to the evolving media landscape. In India, the Telecom Regulatory Authority of India lacks the enforcement powers required to implement its own recommendations for preserving media plurality. Similarly in Turkey, the absence of legislation mandating public disclosure of media ownership and the arbitrary amendments to broadcasting rules illustrate the significant gaps in sectoral support for achieving media plurality. Hence, the said lack in competition authorities' siloed assessment can be mitigated by adopting a holistic approach that necessitates intervention of sectoral regulators during the merger review process. Here, they can jointly address the multifaceted implications of media mergers on both competition and plurality, if any. In light of the same, this research paper aims to explore how regulatory collaboration in India and Turkey can be effectively structured to improve the assessment of media mergers by competition authorities. The authors will identify key cases of cross-media ownership in both countries that raise significant media pluralism issues and propose a framework to enhance cooperation among relevant regulatory bodies. As a result, this research will equip competition authorities with practical guidance on how to strengthen their collaboration with sector regulators while conducting merger reviews. In this manner, the author will position antitrust as a vital instrument for safeguarding media plurality and reinforcing democratic principles.</p>
23.	Yoğunlaşma Kontrolünde Hâkim Durum Testinden Etkin	24 Haziran 2020 tarihinde yürürlüğe giren Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (" Değişiklik Kanunu ") ile yoğunlaşma denetiminde hâkim durum testi terkedilmiş ve Avrupa Birliği mevzuatı

<p>Rekabetin Önemli Ölçüde Azaltılması Testine Geçilmesinin Etkileri</p>	<p>kapsamında 2004 yılından beri uygulanan “etkin rekabetin önemli ölçüde kısıtlanması” testi (<i>Significant Impediment of Effective Competition Test - SIEC</i>) benimsenmiştir.</p> <p>Hâkim durum testine göre, bir yoğunlaşma işleminin yasaklanması için ön koşul, işlemin bir hâkim durum yaratması, mevcut bir hâkim durumu güçlendirmesi ve bu suretle rekabeti kısıtladığının tespit edilmesidir. SIEC testi ise, hâkim durum yaratmasa veya mevcut bir hâkim durumu güçlendirmese dahi piyasadaki rekabetin önemli ölçüde azaltılmasına yol açan yoğunlaşma işlemlerinin yasaklanmasını öngörmektedir. Bu nedenle, SIEC testine geçiş Rekabet Kurulu’nun (“Kurul”) yoğunlaşma denetimine ilişkin uygulamasında önemli bir etkiye sahip olabilecek niteliktedir. SIEC testinin uygulanması pratikte hâkim durum tespitini işlevsiz kıldığından, Kurul’un işlem özelindeki değerlendirmesine bağlı olarak SIEC testinin daha sıkı bir yoğunlaşma kontrolüne imkân sağladığı söylenebilecektir. Bununla birlikte, Rekabet Kurumu’nun yoğunlaşma denetimine ilişkin yayımladığı kılavuzların Değişiklik Kanunu öncesinde de Avrupa Birliği mevzuatına paralel olduğu ve bu nedenle SIEC testine geçişin Kurul’un uygulamasında önemli bir değişiklik yaratmayabileceği görüşü de mevcuttur.¹⁹</p> <p>Bu bildiri kapsamında, yaklaşık dört yıldır uygulanan SIEC testinin Türkiye’deki yoğunlaşma denetimine etkilerinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Değişiklik Kanunu yürürlüğe girdikten yaklaşık bir ay sonra Kurul SIEC testini uygulayarak, etkin rekabetin önemli ölçüde azaltılmasına yol açması sebebiyle ilk kez bir işleme izin vermemiştir.²⁰ Ayrıca, Değişiklik Kanunu yürürlüğe girdiğinden beri, taahhütler çerçevesinde koşullu olarak izin verilen pek çok birleşme ve devralma işlemi olmuştur. Kurul’un SIEC testine geçilen 2020 yılından itibaren 2024 yılının ilk altı aylık dönemine kadar koşullu olarak izin verdiği toplam 12 yoğunlaşma işlemi mevcuttur.²¹ Söz konusu işlemlere ilişkin Kurul kararlardaki değerlendirme ve tespitler, SIEC testinin uygulamada nasıl etki gösterdiği ve yoğunlaşma işlemlerinin değerlendirilmesinde hâkim durum dışında ne tür rekabetçi endişelerin dikkate alındığının anlaşılması açısından faydalı olacaktır. Örneğin Kurul’un, etkin rekabetin önemli ölçüde kısıtlanması testi kapsamında, yatay olmayan (dikey-konglomera) yoğunlaşma işlemleri sonucunda işlem taraflarının, rakiplerinin rekabete duyarlı verilerine erişebilmesi gibi faktörleri değerlendirmesinde sıklıkla dikkate aldığı gözlenmektedir.²² Ayrıca, 2010/4 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ’deki 4 Mart 2022 tarihli</p>
--	--

¹⁹ Gürkaynak, Türk Rekabet Hukuku, s.9

²⁰ Kurul’un 13 Ağustos 2020 tarih ve 20-37/523-231 sayılı *Marport* kararı

²¹ Rekabet Kurumu’nun Yıllık Karar İstatistikleri

²² Örneğin, Kurul’un (i) 29 Şubat 2024 tarih ve 24-11/174-69 sayılı *Compugroup/Bupa Acıbadem* kararı ve (ii) 26 Temmuz 2023 tarih ve 23-34/643-216 sayılı *DFDS AS/Ekol Lojistik* kararı

		<p>değişiklikle uygulamaya koyulan teknoloji teşebbüsü istisnası da, hakim durum yaratma veya güçlendirme olasılığı görece düşük olan işlemleri de Kurul'un iznine tabi kılmıştır. Bu tür işlemlerin değerlendirilmesi bakımından SIEC testinin etkisinin olması beklenecektir. Bu kapsamda bildiriye, SIEC testinin benimsenmesinden itibaren geçen dört yıllık süreç içerisinde Kurul'un birleşme/devralma kararları analiz edilerek, SIEC testinin birleşme ve devralmaların değerlendirilmesinde değişikliğe neden olup olmadığı ve Kurul'un ne tür işlemlerde rekabetin önemli ölçüde azaltılması riski gördüğü değerlendirilecektir.</p>
24.	Yapay Zekâ (GenAI) Ekosisteminde Rekabet Hukuku Sorunları ve Düzenleyici Yaklaşımlar	<p>Son yıllarda yapay zekâ ("YZ") teknolojilerinin hızla gelişmesi, özellikle Generatif Yapay Zekâ ("GenAI") uygulamalarının ticari faaliyetlerin merkezine yerleşmesine yol açmıştır. Metin, görüntü veya ses tabanlı veri setlerine dayanarak özgün içerik üretebilen bu modeller, bir yandan yenilik ve verimlilik artışı sağlarken diğer yandan rekabet hukuku açısından yeni soru işaretleri doğurmaktadır. Veri kaynaklarına erişim, bulut bilişim altyapılarının merkezileşmesi, açık-kaynak ve kapalı-kaynak modellerin rekabeti ve yapay zekâ ekosistemlerinin yarattığı "kilitlenme" (<i>lock-in</i>) etkileri, bu yeni dönemin başlıca gündem maddeleridir. Bu tebliğ, GenAI teknolojilerinin rekabet hukuku çerçevesinde incelemesi gereken öncelikli alanları ele alarak örneklerle irdelemeyi hedeflemektedir.</p> <p>Bu çalışma, GenAI ekosisteminin rekabet dinamikleri üzerindeki potansiyel etkilerini bir çerçeve dâhilinde ele alacaktır. Öncelikle, yapay zekâ temelli araçların pazar yapısını nasıl dönüştürdüğü tartışılacak, veri erişiminde yaşanan güç dengesizliklerinin rekabeti ne ölçüde şekillendirdiği değerlendirilecektir. Örneğin, hâkim durumdaki bir platformun kendi geliştiricilerine veya iş ortaklarına geniş veri havuzları ve üstün bulut bilişim imkânları sunarken, rakiplerin bu kaynaklara erişimini kısıtlaması, pazara yeni aktörlerin girişini engelleyebilir. Aynı şekilde, bir bulut sağlayıcısının kendi GenAI modellerine öncelik tanıyarak "kendini kayırması" (<i>self-preferencing</i>), rekabeti zayıflatıcı bir etkide bulunabilecektir.</p> <p>İlaveten, GenAI modellerinin işletmeciler arasında koordinasyonu kolaylaştırabileceği, dolayısıyla "algoritmik kartelleşme" denilebilecek yapıların ortaya çıkıp çıkmayacağı irdelenecektir. Örneğin, iki rakip firmanın benzer GenAI tabanlı fiyatlandırma modelleri kullanarak aynı pazarda gizli şekilde fiyatları yükseltmesi, rekabet hukukunda alışılmış kartel kavramının yeniden yorumlanmasını gerektirecektir. Bunun yanı sıra, açık-kaynak ve kapalı-kaynak modeller arasındaki rekabetin nasıl şekilleneceği, bu modellerin hangi hukuki sınırlamalara tabi olacağı ve bu rekabetin gelecekte piyasa yoğunlaşmasını azaltarak inovasyonu teşvik mi edeceği, yoksa tam tersine kapalı modeller lehine haksız bir avantaj mı yaratacağı araştırılacaktır.</p>

		<p>Son olarak, GenAI uygulamalarının ekosistem mantığında hizmet sunan büyük teknoloji şirketleri tarafından “kilitleme” etkisi yaratıp yaratmayacağı da ele alınacaktır. Örneğin, hâkim bir işletim sistemi veya ofis yazılımı sağlayıcısının, kendi GenAI uygulamalarına ayrıcalık tanınması, kullanıcıları bu ekosistem içinde hapsederek/kilitleyerek rakiplerin büyümesini engelleyebilir.</p> <p>Çalışma, yukarıda bahsi geçen sorunlara karşı ne ölçüde koruma sağlanabileceğini değerlendirmek için Avrupa Birliği’nin Dijital Piyasalar Yasası (“DMA”), Veri Yasası ve Yapay Zekâ Yasası (“AI Act”) gibi düzenlemelere de göz atacaktır. Bu bağlamda, örneğin DMA’nın kendini kayırmayı veya veri erişimini kısıtlamayı yasaklayarak rekabetçi sonuçlar üretme potansiyeli, Veri Yasası’nın veri taşınabilirliğini artırarak giriş engellerini azaltma kabiliyeti ve AI Act’in yapay zekâ uygulamalarında temel güvenlik ve saydamlık standartları getirmesi gibi hususlar tartışılacaktır. Rekabet otoritelerinin bu çerçevede hangi denetim, müdahale ve iş birliği prensipleri doğrultusunda hareket edebileceği, nasıl bir uzmanlaşmaya gidebileceği ve uluslararası iş birliği gereksinimi de değerlendirme konusu olacaktır.</p> <p>Bu tebliğ, GenAI’nin rekabet hukuku açısından henüz netleşmemiş risk ve fırsat alanlarını ortaya koyarak hem hukukçulara hem politika yapıcılara hem de piyasa aktörlerine yol gösterici bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır. Çalışma sonucunda, rekabet otoritelerine yönelik sektörel incelemelerin derinleştirilmesi, sınır ötesi iş birliğinin güçlendirilmesi, açık-kaynak modellerin teşvik edilmesi veya belli konularda düzenleyici kurumlar arasında koordinasyonun artırılması gibi politika önerileri geliştirilecektir. Böylece, GenAI’nin rekabetçi, yenilikçi ve tüketicilerin lehine işleyen bir piyasa düzeninde faaliyet göstermesi için gerekli hukuki ve kurumsal altyapıya dair öncü bir yol haritası sunulacaktır.</p>
25.	Sanal Dünyalar ve Generatif Yapay Zekâ Sektörlerinde Farklı Perspektifler ve Türk Rekabet Politikası için Yol Haritası	<p>Avrupa Komisyonu, dijital dönüşüm sürecinin hızlandığı, yapay zekâ ve sanal dünyaların giderek daha önemli bir rol oynadığı bir dönemde, ileride ortaya çıkabilecek rekabet sorunlarını öngörebilmek ve gerekli politika araçlarını erken safhada tasarlayabilmek amacıyla “Sanal Dünyalar ve Generatif Yapay Zekâ (<i>Competition in Virtual Worlds and GenAI</i>)” başlıklı çağrını yayımlamıştır. Bu çağrı, 2023 yılı içinde gerçekleştirilmiş olup Avrupa Birliği’nin Web 4.0 ve sanal dünyalar stratejisinin temel bileşenlerinden biri olarak tasarlanmıştır. Bu şekilde Komisyon, sektör paydaşlarının, düzenleyicilerin ve akademinin katkılarını alarak şeffaf, çoğulcu ve çok boyutlu bir politika zeminini tesis etmeyi hedeflemiştir.</p>

Avrupa Komisyonu'nun bahse konu çağrısına verilen yanıtlarda, farklı sektörlerden, kurumlardan ve coğrafyalardan aktörlerin sunduğu zengin bir perspektifler bütünü mevcuttur. Bu aktörler arasında rekabet otoriteleri, önde gelen akademisyenler, teknoloji şirketleri, yapay zekâ geliştiricileri, çip üreticileri, telekom operatörleri, oyun şirketleri, ticaret odaları ve medya kuruluşları ile avukatlar yer almaktadır. Geniş bir yelpazede sunulan bu görüşler, sanal dünyalar ve generatif yapay zekâ ("GenAI") alanlarında ortaya çıkabilecek rekabet sorunları, fırsatlar, veri erişimi, standardizasyon, dikey bütünleşme, açık-kaynak modeller, ağ etkileri ve ekosistem kilitlenmesi gibi konularda çelişen ve kesişen noktalar barındırmaktadır.

Bu çalışmada, Avrupa Komisyonu'nun kamuya açık olarak yayımladığı yaklaşık 130 kişi/kurum/teşebbüs tarafından sunulan görüşler incelenerek, Türkiye özelinde rekabet politikası tasarımıyla yararlanılabilecek bir çerçeve oluşturulacaktır. Çalışmanın temel amacı, farklı aktör gruplarının nasıl bir bakış açısına sahip olduğunu, hangi paydaşların hangi konularda hemfikir veya karşıt konumda bulunduğunu analiz etmek ve sonuçta ortaya çıkan bilgi birikiminin Türk dijital stratejileri için ne gibi çıkarımlar sunabileceğini değerlendirmektir. Bu süreçte, sunulan görüşler belli tema ve anahtar kavramlar çerçevesinde kodlanacak, farklı paydaş tiplerinin benzer ya da farklı bakış açıları belirlenerek ortak kesişim noktaları ve anlaşmazlıklar ortaya konulacaktır.

Bu metodolojik yaklaşım, karşılaştırmalı bir analiz imkânı sunarak, sanal dünyalar ve GenAI ekosisteminde rekabetçi dinamiklerin nasıl şekillenebileceğine ilişkin öngörüler geliştirmemize yardımcı olacaktır. Çalışmada ulaşılan sonuçlar, Türkiye'nin henüz tam anlamıyla olgunlaşmamış dijital piyasa yapısı içinde sanal dünyalar ve yapay zekâ teknolojilerine yönelik düzenleme, teşvik ve denetim mekanizmaları konusunda aydınlatıcı olacaktır. Özellikle, verinin stratejik bir kaynak olarak kullanımı, altyapı sağlama biçimleri, platform hizmetlerinde şeffaflık ve standardizasyon, lisanslama ve mülkiyet hakları gibi konularda alınacak politik kararların, uluslararası paydaşların ortaya koyduğu argüman ve deneyimlerden beslenmesi sağlanacaktır.

Bu sayede çalışma, küresel ölçekte dile getirilen kaygıları, önerileri ve iyi uygulama örneklerini Türkiye bağlamında yeniden yorumlayacak; Türk rekabet otoritesi, düzenleyici kurumlar, yasa koyucular ve sektördeki piyasa oyuncuları için önleyici, esnek ve yenilikçi bir politika setinin tasarlanmasına katkıda bulunması, bunu yaparken de sektörün dinamizmine, karmaşıklığına ve farklı oyuncuların örtüşen/çatışan perspektiflerine dikkat çekilmesi amaçlanmaktadır.

<p>26.</p>	<p>Dijital Pazarlarda Rekabetin Yeni Çerçevesi: AB'nin DMA Deneyimi ve Türkiye'nin Geçit Bekçileri Düzenlemesi</p>	<p>Son yıllarda dijitalleşme, toplumsal ve ekonomik hayatın tüm alanlarına hızla nüfuz etmiştir. Dijital hizmetler, hem ticari hayatta hem de tüketici alışkanlıklarında vazgeçilmez bir yer edinirken, kullanıcıların sınırlı sayıdaki dijital platformu tercih etmesi ise, bu pazarlardaki rekabetçi piyasa dinamikleri bakımından bazı endişeleri de beraberinde getirmiştir. Dijital pazarlar, pazara ilk giren avantajı, yüksek giriş maliyetleri, ölçek ve kapsam ekonomileri, ağ etkileri ve veri sahipliği gibi yapısal özellikleri nedeniyle sınırlı sayıda oyuncunun hızlı şekilde olağanüstü büyüklüklere ulaşmasına olanak sağlamaktadır. Bu büyüklük ve pazarlardaki yoğunlaşma ise rekabet otoritelerinin dikkatini bir süredir çekmektedir. Son dönemde, birçok ülke, dijital pazarlar için özel düzenlemeler yapma gerekliliğini kabul ederek harekete geçmiştir. Avrupa Birliği'nin Dijital Pazarlar Yasası ("DMA") ise, bu yönde atılmış önemli bir adım olmuştur. Türkiye de bu küresel trendi yakından takip ederek, 4054 sayılı Kanun'da kapsamlı değişiklikler öngören bir taslak hazırlamış ve yakın zamanda kamuoyu görüşüne açmıştır.</p> <p>Rekabet otoriteleri bir süredir, dijital pazarların kendine has özelliklerinin, dijital pazarlara, geleneksel rekabet hukuku araçları ile müdahaleyi zorlaştırdığını iddia etmektedir. Hem soruşturmaların uzunluğu hem de fiyata dayalı test ve teorilerin işlerliğini yitirmesi bu alandaki incelemeleri güçleştirmektedir. Bu sorunlara çare olarak ise, öncül bir düzenleme gerekliliği tüm dünyada bir süredir tartışılmaktadır. Bu bakımdan, DMA'nın büyük ölçüde rekabet hukuku teorileri, Avrupa Komisyonu'nun geçmişte yürüttüğü soruşturmalar ve Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma'nın ("ABİHA") 102. maddesine dayanılarak geliştirildiği anlaşılmaktadır. DMA, geçit bekçisi olarak tanımladığı teşebbüslere, kendini kayırmama, bağlama yapmama, kullanıcı verilerini birleştirmeme, veri taşıma ve birlikte işlerliğe izin verme gibi öncül yükümlülükler getirmektedir. Ancak, DMA'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte görülen ilk uygulama sonuçları ve hemen akabinde gelen soruşturmalar ise düzenlemeye dair eleştirileri beraberinde getirmiştir.</p> <p>Bu çalışmada, DMA deneyiminden yola çıkarak, Türkiye açısından olası gelişmeler ve sonuçlar değerlendirilecektir. Amacı ve kapsamı benzer olan bu iki düzenleme arasındaki temel farklılıklar ve Türkiye için muhtemel uygulama sonuçları analiz edilecektir. Ayrıca, AB tecrübesinden hareketle, pratikte karşılaşılabilecek zorlukların en aza indirilmesi için çözüm önerileri sunulacaktır. Türkiye yürürlüğe girmesi öngörülen kanun taslağı ile DMA'ya benzer şekilde, geçit bekçisi olarak nitelenen temel platform hizmetleri sağlayıcılarının davranışlarına yönelik öncül yükümlülükler getirilmekte ve dijital pazarlarda mevcut kuralların yetersiz kaldığı kabul edilmektedir. Çalışmada kullanılacak metodoloji bakımından AB ve Türkiye düzenlemeleri arasındaki farkları değerlendirmek için esasa dair kurallar ve yükümlülükler öncelikli olarak ele alınacaktır. Bununla birlikte, usul hükümleri de analizin önemli bir</p>
------------	--	---

		<p>parçası olacaktır, çünkü iki düzenleme arasındaki temel farklılıkların büyük ölçüde usule ilişkin alanlarda olduğu gözlemlenmektedir. Örneğin DMA geçit bekçisi atamak için detaylı soruşturma usulü uygularken, Türkiye’de otoriteye verilen takdir yetkisi daha geniş bir çerçeve sunmaktadır. Bu bağlamda, DMA’nın bir yıllık uygulaması kapsamında, teşebbüslerin DMA’ya uyum sağlama noktasında geliştirdikleri yaratıcı yöntemler ve böylece ortaya çıkan birtakım soru ve sorunlar, henüz yürürlüğe girmemiş taslak Kanun bakımından yol gösterici olacaktır.</p> <p>DMA’nın uygulamadaki etkileri henüz başlangıç aşamasında olup, somut sonuçlar sunabilmesi için daha fazla uygulama ve izleme gerekecektir, bununla birlikte Avrupa Komisyonu’nun geçit bekçilerinin yükümlülüklerine uyması konusunda Mart 2024 itibarıyla başlattığı soruşturmalar Türkiye için de düzenleyici sürecin güçlü bir uygulama mekanizması ile desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. DMA’nın uygulanması sırasında ortaya çıkan zorluklar, Türkiye’nin karşılaşılabileceği benzer durumlar hakkında önemli dersler sunmaktadır. DMA kapsamındaki şirketlerin bazı yükümlülükleri “yaratıcı uyum” stratejileriyle aşmaya çalıştığı gözlemlenmiştir. Bu durum ise, Türkiye’de uygulaması bakımından sürekli izleme, raporlama ve paydaşların aktif katılımı ile denetim süreçlerinin güçlendirilmesinin önemli olacağına işaret etmektedir. Bu noktada yaratıcı uyum süreçleri ve uyumun sağlanması bakımından ise davranışsal iktisadın yol göstericiliği faydalı olabilecektir</p> <p>Bu çerçevede, Türkiye, 4054 sayılı Kanun’da öngörülen değişikliklerle dijital pazar düzenlemeleri konusunda iddialı bir adım atmaktadır. Bu tebliğ, öncelikle 4054 sayılı Kanun’daki değişiklik taslağını kapsamlı şekilde ele alacak ve Türkiye’nin düzenlemesinin, DMA’nın ötesine geçen özgün yaklaşımları vurgulanacaktır. Ardından DMA uygulaması kapsamında açılan soruşturmaların gösterdiği şekilde, teşebbüslerin DMA’ya uyum yöntemlerinin rekabet üzerinde halen nasıl olumsuz etkiler doğurabildiğine değinilecektir. Son olarak ise, söz konusu uygulama sonuçlarından, Türkiye’deki taslak değişiklik ve olası ikincil düzenleme hazırlıkları bakımından hangi çıkarımların yapılabileceği tartışılacaktır.</p>
27.	Rekabet Kurulu’nun Taahhüt Uygulaması: Hukuki ve Pratikteki Sorunlar ve Çözüm Önerileri	<p>Taahhüt müessesesinin Türk rekabet hukuku uygulamasına kazandırılması üzerinden dört yıl geçmiş bulunmaktadır. Bu süre zarfında sayısı 40’ı aşkın dosyada ilgili mekanizma Rekabet Kurulu (“Kurul”) tarafından işletilmiştir. Perspektif sağlamak adına, aynı aracın Avrupa Komisyonu’na (“Komisyon”) sağlanmasından itibaren geçen ilk 10 yılda, karara bağlanan taahhüt dosyası sayısı 29’dur. Dolayısıyla Kurul’un neredeyse Komisyon’un yarı zamanında, iki misli dosyayı bu usulle sonuçlandırdığı bir fotoğrafa bakıyor olmamız muhtemeldir. Bu veriler ise bize Türk uygulaması bakımından bir içtihadı değerlendirme yapma fırsatını aralamaktır.</p>

		<p>İşbu sunumumuzda 2021/2 sayılı Taahhüt Tebliği'nin ("Tebliğ") uygulanmasında ortaya çıkan önemli hukuki ve pratik sorunlar irdelenecektir. Tebliğ'in sistematiği takip edilecek olursa, ilk olarak, taahhüt sunma talepleri değerlendirilirken, ilgili anlaşma veya uygulamanın "açık ve ağır ihlal" olarak nitelendirilmesi sorunu ele alınacaktır. Özellikle taahhüt yolu kapatılan anlaşma ve uygulamalar bakımından yapılan vasıflandırmanın, Ceza Yönetmeliği'nin 5(1). maddesi karşısındaki durumu incelenecektir [Letgo ve Arabam.com Kararları, 20.07.2023, 23-32/629-211 – 23-32/630-212]. İkinci olarak, taahhüt sunma taleplerinin değerlendirilmesi bakımından Tebliğ'in Kurul'a tanıdığı takdir yetkisi tartışılacaktır. Nitekim Kurul'un son dönemde bir paradigma değişimine giderek, taahhüt müessesinin kullanımını yaygınlaştırmak adına taahhüt mekanizmasını istikrarlı bir şekilde işletmeye yönelik pozisyonunu bırakma sinyalleri verdiği ve Tebliğ'in uygulanabileceği dosyalara dair bilhassa takdir yetkisine dayanarak seçici bir tavır benimsemeye başladığı gözlenmektedir [Nestle, 25.05.2023, 23-24/447-154]. Bu politika tercihi, hukuki düzlemde idari takdir yetkisinin sınırları ve teşebbüslere eşit muamele uygulanması gereği üzerinden mercek altına alınacaktır. Bu çerçevede, Kurul'un taahhüt sunma talebini reddetmek yerine taahhüt sunma talebine dair kararını erteleme imkanını kullanmaktan imtina etmesi de tartışılacaktır. Yine bu minvalde, çok taraflı ya da birden çok tipte ihlal şüphesinin soruşturulduğu dosyalar bakımından taahhüt yönteminden beklenen usuli faydaların sağlanıp sağlanamayacağı yönünde kategorik bir değerlendirme yapılması da konu edilecektir. Üçüncü olarak, taahhüdün izlenmesi sürecinde Rekabet Kurumu'ndan gelebilecek ek taleplerin olası sınırlarının netleştirilmesinde bulunabilecek faydaya işaret edilecektir. Ve son olarak, Kurul'un teşebbüsler tarafından sunulan taahhütleri reddettiği örnekler incelenecektir [Nesine, 29.02.2024, 24-11/194-78].</p> <p>Bu çerçevede Kurul'un dört yılı aşkın taahhüt uygulamasına ilişkin olarak bir taraftan yol gösterici saptamalar yapılacak diğer yandan eleştirel bir tahlille bu mekanizmadan beklenen faydaların ençoklaştırılabilmesi için önerilerde bulunulacaktır.</p>
28.	Rekabet Kurulu'nun Bölge Dışı Satış Engelleri ile Satış Yasaklarına İlişkin Soruşturmalarına Tarihsel Bir Bakış	<p>Rekabet Kurulu'nun faaliyete geçtiği ilk yıllarından itibaren yatay ihlaller kadar dikey ihlalleri kapsayan soruşturmaları da dikkat çekmektedir. Son dönemdeki Kurul kararları incelendiğinde yatay ihlallere ilişkin dosyalardan ziyade dikey ihlallere ilişkin dosya sayısının daha fazla olduğunu söylemek mümkündür. Aynı şekilde bu konudaki ceza oranlarındaki artış da son derece dikkat çekicidir. Dikey ihlaller bakımından yeniden satış fiyatının tespiti, rekabet etmeme yükümlülüğü ile münhasır bölge kısıtlamaları ile aktif-pasif satış engelleri temel hususlar olarak karşımıza çıkmaktadır.</p>

Bu çalışmada ise Rekabet Kurulu'nun kurulduğu ilk yıllardan itibaren bölge dışı satış engelleri ile aktif-pasif satış yasaklarına ilişkin (internet kısıtlamaları hariç) soruşturmaları milat niteliğinde olan 1999 tarihli İGTOD kararından başlamak üzere kronolojik olarak ele alınmaya çalışılacaktır. İlk yıllarda farklı sektörlerdeki kararların ardından bölge sınırlamalarının çimento sektöründe, ürünün yapısı ve yatay ihlallerin yaygınlığı ile birlikte, sıklıkla karşılaşılan bir ihlal olarak görülmektedir. Nitekim bu konuda Kurul tarafından 2002 İç Anadolu-Akdeniz-Marmara Çimento, 2004 Ege Çimento-2 ve 2006 Marmara Çimento dosyalarında bölge dışı satış kısıtlamaları nedeniyle ihlal tespiti yapılmıştır. 2006 yılında çimento ve hazır beton sektöründe üç dosya ise cezasız olarak tamamlanmıştır. 2007 yılında Alarko, 3M-1 ve Ameliyat İpliği kararlarının üçü de ceza ile sonuçlanmıştır. Buraya kadar sayılan kararlar Kurum'un ilk dönem kararları olarak kabul edilebilecektir. 2007 yılı sonrasında mahkeme kararıyla ceza verilen 3M-2 dosyası istisna olmak üzere 2021 yılına kadar bu konuda hiç ceza verilmemiş olması bir yaklaşım değişikliği olarak nitelendirilebilecektir. Sakin geçen bu dönemin ardından ise 2021 yılında DYO kararıyla başlayan ve tekrar ihlal tespitleriyle birlikte cezaların verildiği üçüncü bir dönem başlamıştır. Bu kapsamda 2022 Digiturk ve bayileri, 2023 Iveco, 2023 Mavili Elektronik, 2024 yılındaki traktör dosyaları ve yakın zamanda açıklanan 2024 Nestle kararı önemli kararlar arasındadır.

Kararlar incelendiğinde bölge dışı satış engelleri getirilmesi yoluyla aktif ya da pasif satış kısıtlamalarının kimi zaman tek başına soruşturma konusu yapıldığı kimi zaman ise yeniden satış fiyatının tespiti iddiasıyla birlikte konu edildiği görülmektedir. Bu açıdan Kurul cezalarında bu iki ihlalin beraber olduğu hallerde tek ceza mı yoksa iki ayrı ihlalden mi ceza verdiği konusu da çalışmamızda tartışılacaktır. Zira bu husus 2020 yılındaki Kanun değişikliğiyle birlikte önem kazanmıştır. Şöyle ki açık ve ağır ihlal olarak kabul edilmeyen hallerde teşebbüslerin taahhüt vererek soruşturmaları cezasız olarak kapatma imkânı bulunmaktadır. Nitekim 2023 yılında internet satışları da dâhil olmak üzere bölge ve müşteri kısıtlamaları nedeniyle hakkında soruşturma yürütülen Iveco taahhüt vermiş ve bu taahhütlerin kabulüyle dosya cezasız olarak kapatılmıştır. Benzer şekilde 2023 Mavili Elektronik ile 2024 yılındaki traktör dosyaları bu şekilde sona erdirilmiştir. Bununla birlikte 2024 Nestle kararından YSFT eylemleri ile bölge ve müşteri kısıtlamasına gitmek suretiyle aktif ve pasif satışların engellenmesi tek bir davranış niteliğinde kabul edilerek YSFT dışındaki ihlal iddiaları bakımından taahhütlerin kabul edilmediği ve her iki ihlal nedeniyle tek bir ceza verildiği anlaşılmaktadır.

Sonuç itibarıyla Kurul'un ilk yıllarında cezalar uyguladığı, sonrasında ise uzun bir süre yaptırımsız kalmasının ardından yeniden gündeme gelen bölge ve müşteri sınırlamaları konusunun farklı yönleriyle ele alınmasının rekabet hukuku gündemine katkıda bulunacağı değerlendirilmiştir.

<p>29.</p>	<p>Rekabet Uyum Programlarının Yarattığı Özel ve Genel Faydalar ile Uyum Programı Yürüten Teşebbüsler Açısından İdari Para Cezalarında Hafifletici Unsur Olarak Değerlendirilmesi İhtimali</p>	<p>Son yıllarda artan rekabet hukukuna aykırılık risklerinin ortaya çıkmadan önlenmesi ve etik kurallar ile mevzuata uyumlu davranılması amacıyla bazı teşebbüsler bünyelerinde rekabet uyum programları yürütmektedir. Teşebbüslerde farklı departmanlar, piyasadaki rekabetin farklı boyutlarına dokunmaktadır. Sadece satın alma, fiyat takibi alanları değil, işe alımlar, yeni yatırımlar, işbirlikleri gibi alanlarda da rekabet hukuku ile ilişkili riskler mevcuttur. Bu riskler ancak teşebbüslerin tüm departmanlarını kapsayan ve rekabet farkındalığı ve kültürü yaratılmasını sağlayabilecek rekabet uyum programları ile bertaraf edilebilir. Öte yandan, bu derecede kapsamlı ve süreklilik arz edecek rekabet uyum programları teşebbüsler için ciddi bir maliyet ve iş gücü gerektirmektedir. Bu kapsamda teşebbüsler düzenli eğitim ve denetim süreçleri yürütmekte, teşebbüse özel kılavuzlar ve farkındalık çalışmaları tasarlamakta ve rekabet hukuku alanında danışmanlarla çalışmakta veya rekabet uyum birimi kurmaktadır.</p> <p>Tebliğimizde ilk olarak etkin bir rekabet uyum programı uygulanabilmesi için hangi hususlara dikkat edilmesi gerektiği, 2011 yılında Rekabet Kurumu'nun yayımladığı Rekabet Mektubu'nda yer alan rekabet uyum programının başarısını etkileyen beş başlığa²³ ilişkin teşebbüs rekabet uyum profesyoneli perspektifinden değerlendirmeler yapılacak ve yaşayan bir rekabet uyum programının nasıl tasarlanabileceğine ilişkin deneyim aktarımı yapılacaktır.</p> <p>Ardından, şu sorulara yanıtlar aranacaktır:</p> <ul style="list-style-type: none">- Süreklilik arz eden bu maliyete katlanan teşebbüslerin tek kazancı, daha az riskli operasyon yürütmek midir?- Uyum programları Rekabet Kurumu'nun da önceliklerinden biri olan "rekabet savunuculuğuna" özel sektörün katkısı olarak değerlendirilemez mi?- Uyum programları ile bilinçlenen ve ihlalden kaçınan teşebbüsler, rekabet ihlallerinin yol açacağı tüketici zararlarını baştan önlemiş olmaz mı?- Hatta böylece Rekabet Kurumu'nun iş yükünün de doğal olarak azaltılmış olmaz mı?- Dolayısıyla uyum programları aslında milli servete de olumlu katkıda bulunup Rekabet Kurumu'nun iş gücünü daha etkin kullanmasına fayda sağlamaz mı?
------------	--	--

²³ 2011 Rekabet Mektubu'nda rekabet uyum programının başarısını etkileyebilecek temel unsurların (i) üst yönetimin kararlılığı ve desteği (ii) uygun politika ve prosedürlerin varlığı, (iii) sürekli eğitim, (iv) düzenli bir değerlendirme süreci ve (v) tutarlı bir disiplin ve teşvik uygulaması olduğu ifade edilmiştir.

		<p>Son olarak, rekabet uyum programı yürütülmesinin yukarıda sözü geçen faydaları da değerlendirilerek, olası bir soruşturmada uyum programı yürüten teşebbüse verilecek cezada hafifletici unsur olarak kabul edilmesine ilişkin bir değerlendirme yapılacaktır. Zira ülkemizde buna ilişkin herhangi bir mevzuat düzenlemesi veya yerleşik Rekabet Kurumu içtihadı bulunmamaktadır. Bu bağlamda, Tebliğimizde Rekabet Kurumu'nun rekabet uyum programlarına yaklaşımı, geçmişten günümüze Rekabet Kurulu kararları²⁴ ve sair rekabet hukuku bültenleri/mektupları²⁵ kapsamında ele alınacaktır. Rekabet uyum programlarının dünyada farklı rekabet otoriteleri tarafından nasıl değerlendirildiğine yönelik uygulamalar incelenecek ve rekabet uyum programlarının Türkiye'de de idari para cezasında hafifletici unsur olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği irdelenecektir.</p>
30.	Eşik Altı Birleşme Devralmaların İncelenmesi	<p>4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un ("Rekabet Kanunu") 7. maddesi, başta hâkim durum yaratılması ya da mevcut bir hâkim durumun güçlendirilmesi olmak üzere etkin rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak birleşme ve devralmaların hukuka aykırı olduğunu düzenlemektedir. Aynı madde ikinci paragrafında ise kanun koyucu, birleşme devralmaların denetimini sağlamak adına, bazı birleşme ve devralmaların hukuki geçerlilik kazanması için Rekabet Kurulu'na ("Kurul") bildirimini zorunlu tutmaktadır. Bu paragraf ve Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ ("2010/4 sayılı Tebliğ") birlikte yorumlanarak Kurul'un yalnızca 2010/4 sayılı Tebliğ'de belirtilen eşikleri geçen birleşme ve devralmaları denetlemeye yetkili olduğu ifade edilmektedir. Nitekim, mehz Avrupa Birliği mevzuatında da benzer bir yorum yapılmaktadır. Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın ("ABAD") Illumina/Grail Kararı'nda mahkeme, bildirilebilirlik eşiklerinin hukuki belirlilik ilkesi açısından önemli bir garanti olduğunu belirterek Avrupa Komisyonu'nun eşik altı olan Illumina/Grail işlemini inceleyerek aldığı kararı iptal etmiştir.</p> <p>Bununla birlikte, Rekabet Kanunu'nun 7. maddesi rekabeti kısıtlama sonucunu doğuran birleşme devralmaların tamamını yasaklamaktadır ve sadece bildirilebilirlik eşiklerini geçen işlemlerin incelenebileceğine yönelik bir kısıtlama içermemektedir. Bu kapsamda, bildirilebilirlik eşiklerinin Kurul'un birleşme devralmaları inceleme yetkisinin sınırları olarak değil, rekabeti kısıtlama sonucu doğurması daha muhtemel olan birleşme devralmaların hukuki olarak geçerlilik kazanmasını Kurul'un iznine tabi tutarak riskli işlemlerin Kurul'un kontrolünden geçmesini sağlayan güvenceler olarak görülmesi de mümkündür. Dolayısıyla bildirilebilirlik eşiklerinin altında olan işlemlerin de</p>

²⁴ Kurul'un Linde Gaz Kararı (29.08.2013 13-49/710-297), Kurul'un Unilever Kararı (17.03.2011 tarihli 2010-3-258) Kurul'un Frito Lay kararı (29.08.2013 tarihli ve 13-49/711-300)

²⁵ Rekabet Kurumu'nun 2011 yılı Rekabet Mektubu

Kurul tarafından incelenmesinin mümkün olduğu, dahası Kurul'un işlemleri ex-post inceleme olanağının olduğu da ileri sürülebilecektir.

Bu Tebliğ çerçevesinde aşağıda sıralanan hususlara değinilecektir:

- Kurul'un inceleme yetkisi sadece ex-ante olarak bildirim tabi olan birleşme devralmalarla sınırlı değildir, nitekim:
 - o Kurul tarafından teknoloji teşebbüsü istisnası getirilerek bu istisna öncesinde bildirim tabi olmayan işlemler de incelemeye alınmıştır. Kurul'un normalde yetkisi dahilinde olmayan bir hususu Tebliğ değişikliği ile yetki alanına katamayacağı da düşünüldüğünde aslında 2010/4 sayılı Tebliğ ile koyulan sınırların Kurul'un yetki alanına dair olmadığı görülecektir.
 - o 2010/4 sayılı Tebliğ'in 8. maddesinin 6. fıkrası ile üç yıllık dönem içinde aynı kişiler ya da taraflar arasında veya aynı ilgili ürün pazarında aynı teşebbüs tarafından gerçekleştirilen işlemlerde yer alan ciroların hesaplanması bakımından tek bir işlem olarak değerlendirileceği yani aslında çoktan kapanmış bir işlemin sonradan benzer nitelikte başka işlemler bir araya gelerek ciroyu aşması halinde ex-post değerlendirilebileceği düzenlenmektedir. Buradan da görülebileceği üzere, birleşme ve devralmaların ex-post değerlendirilmesi Kurul'un yetki alanındadır.
- **Ex-post incelemeye gerek var mı?** Birçok rekabet otoritesinin öldürücü devralmaları önlemek adına eşik altı işlemleri incelemeye yönelik artan çabaları göz önüne alındığında, birleşme devralmaların ex-post incelenmemesinin ve eşiklerin çok katı algılanmasının bu ihtiyacı doğurduğu ileri sürülebilecektir.
- **Ex-post incelemenin 7. madde değil, 6. madde altında incelenmesi mümkün müdür?** ABAD'ın C-449/21 sayılı Towercast Kararı'nda mahkeme, eşik altı olduğu için bildirilmemiş bir işlemin, birleşme devralmalara yönelik kurallar çerçevesinde olmasa bile hâkim durumun kötüye kullanılmasına ilişkin kurallar çerçevesinde incelenebileceğine karar vermiştir. Ancak, 7. maddenin lafzında geçen rekabetin önemli ölçüde kısıtlanması durumu, hâkim durumun yaratılmasından daha geniş bir kavramdır.

		<p>– Bir işlemin ex-post olarak uygun görülmemesi halinde ne yapılabilir? Kurul'a bildirim yapılmadığı için teşebbüsün ceza alması mümkün değildir, zira bildirim tabi bir işlem bulunmamaktadır. Ancak, Kurul tarafından rekabetin yeniden tesisi adına teşebbüse yükümlülükler getirilmesi ve bu yükümlülüklere uyulmadığı takdirde nispi para cezası öngörülmesi mümkündür.</p>
31.	Üreticiler/Tedarikçiler Tarafından Bayiler/Distribütörler Aracılığı ile Elde Edilen Rakip Fiyat Listelerinin Rekabet Hukuku Perspektifinde Değerlendirilmesi	<p>Üreticiler/Tedarikçiler tarafından, bayileri/distribütörleri ile fiyat listesi paylaşımı yapılması başta perakende sektörü olmak üzere birçok piyasada artık kemikleşmiş hale gelen bir uygulama halini almıştır. İlgili fiyat listeleri geleneksel yöntemlerle (Ör. Üretici/Tedarikçi imzalı ve kaşeli şekilde) paylaşılabilirdiği gibi, e-posta vasıtasıyla ya da bir yazılım entegrasyonu yolu ile (soft/veri şeklinde) de paylaşılabilir. Bu listelerde; ürün bilgisi, koli adet içeriği vb. ürün/mal ile ilgili koşulların yanı sıra, bayinin/distribütörün alış fiyatı (yani maliyet bilgisi) ve tavsiye edilen/azami yeniden satış fiyatları gibi ticari koşullar yer almaktadır.</p> <p>Uygulamada Üreticiler/Tedarikçiler tarafından fiyat listeleri, fiyat geçişinin olacağı tarihten belirli süreler öncesinde, bayiler/distribütörler ile paylaşılmakta olup, mehil tanınarak yapılan bu paylaşımlar ticaret hayatının olağan akışı içerisinde bayinin/distribütörün satın alma ve satış stratejilerini belirlemesi açısından önem arz edebilmektedir. Zira ilgili süre içerisinde bayinin/distribütörün, yeni gelen fiyat listesini göz önünde bulundurarak; stoklarını kontrol etme, bunları eritme, yerine göre indirim uygulama ya da Üretici/Tedarikçi'den ek destek talep etme ve vereceği sipariş miktarını tespit etme vb. ticari pratikleri belirlemesi söz konusu olabilmektedir. Dahası çok markalı bayiler/distribütörler bu fiyat listelerini karşılaştırarak, hangi Üreticiden/Tedarikçiden sipariş geçeceğine karar verebilmektedir.</p> <p>Konunun rekabet hukukunu ilgilendiren yönü ise, ilgili fiyat listelerinin bu ara dönemde (yani paylaşım ile fiyat geçişinin olacağı tarih arasındaki dönemde), bayiler/distribütörler üzerinden rakip Üreticiler/Tedarikçiler tarafından edinilmesi ile başlamaktadır. Üretici/Tedarikçi açısından, bu paylaşım ile rakiplerinin geleceğe dönük fiyatlama bilgisi elde edilmiş olduğundan, kendi ticari kararlarını verme noktasında stratejik bir girdiye erişilmiş olacaktır.</p> <p>Yatay İşbirliği Anlaşmaları Hakkında Kılavuz'da ("Yatay Kılavuz"), teşebbüsler arasında bilgi değişiminin rakipler arasında doğrudan veya meslek kuruluşları gibi teşebbüs birlikleri, pazar araştırma kuruluşları ve benzeri üçüncü taraflar veya teşebbüslerin tedarikçi ya da dağıtım ağı yoluyla dolaylı olarak gerçekleştirilebildiği ifade edilmiştir.</p>

		<p>Dahası geleceğe dönük fiyat bilgisi, doğası gereği rekabeti kısıtlayabileceği ifade edilen, bu itibarla paylaşımı amaç yönünden rekabeti kısıtlama ihtimali görece yüksek görülen bir kategoridedir. Hatta Yatay Kılavuz'da yer verilen ve normal koşullar altında kartel olarak değerlendirileceği ifade edilen bilgi değişimi kümesi, "<i>rakiplerin, gelecekte uygulamayı planladıkları fiyat, üretim ya da satış miktarı gibi rekabete duyarlı bilgiler</i>"den oluşmaktadır. Ayrıca Yatay Kılavuz'da bu tür bilgi değişimlerinin bireysel muafiyet koşullarını sağlama ihtimalinin çok düşük olduğu vurgulanmaktadır.</p> <p>Tüm bu hususlar gözetildiğinde, Üreticiler/Tedarikçiler tarafından bayiler/distribütörler üzerinden elde edilen rakip fiyat listelerinin; (i) rakipler arası dolaylı rekabete duyarlı bilgi değişimi teşkil ettiği, (ii) amaç yönünden rekabeti kısıtlama ihtimalinin olduğu, (iii) hatta bir topla-dağıt karteli incelemesine neden olabileceği, (iv) diğer yandan bu bilgilerin kamuya açık nitelikte olup olmadığı, (iv) pazarın yapısına ilişkin unsurlar, paylaşım sıklığı ya da pazarı kapsama derecesi gözetilmeksizin; dolayısıyla etkisi değerlendirilmeksizin bir rekabet kısıtlamasını gündeme getirip getiremeyeceği, (v) bayilere/distribütörlere fiyat listelerini paylaşma hususunda bir sözleşmesel yükümlülük getirilip getirilemeyeceği, (vi) pazarlık niyeti ile istihbarat niyetinin ihlal değerlendirmesinde bir kriter olup olmayacağı hususları, rekabet hukuku uygulamasını yakından ilgilendiren konulardır.</p> <p>İşbu Tebliğ kapsamında anılan tereddütler/sorular, emsal içtihat kapsamında ele alınarak, bir güvenli liman olup olmadığı değerlendirilmeye çalışılacaktır.</p>
32.	Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor: Yoğunlaşmaların Kontrolünde Flulaşan Çizgiler	<p>Dünya genelinde rekabet hukuku rejiminde yakın döneme kadar hangi işlemlerin bildirim tabi olacağı, hangi muhtemel rekabetçi endişelerin gündeme gelebileceği ve nasıl değerlendirilebileceği konularında belli bir netlik söz konusuydu. Ancak günümüzde yoğunlaşmaların kontrolünde hangi işlemlerin rekabet kurumlarının önüne gideceği ve bu işlemlerin değerlendirilmesi konusunda birçok belirsizlik bulunuyor.</p> <p>Bu belirsizliklerin başında öldürücü devralmaların geldiği muhakkak. Ülkemizde rekabet hukuku rejimimize yeni dahil edilen teknoloji teşebbüsü istisnası Kurum'un da ifade ettiği üzere, öldürücü devralmaların radardan kaçmaması ve özellikle dijital pazarlardaki rekabetin sürdürülebilmesi için kritiktir. Bununla birlikte teknoloji teşebbüsü tanımına giren şirketlere dair henüz hukuki kesinlik söz konusu değildir ve bir öldürücü devralma işleminin nasıl ele alınacağı konusunda belirsizlik bulunmaktadır.</p>

Benzer belirsizliklerin, sadece ülkemizde değil, esasen tüm dünyada da geçerli olduğu görülmektedir. Avrupa Komisyonunun Illumina/Grail kararı, sonrasında ABAD'ın konuya dair kararı ve bunun üzerine büyük yankı uyandıran "eşik altı" işlemlerin nasıl değerlendirilebileceği konusu da büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda AB yoğunlaşma düzenlemesinde (EUMR) de büyük bir değişim olması muhtemeldir.

Yine Amazon'un Anthropic'e yatırım yapması, Microsoft'un Mistral ve OpenAI gibi yapay zeka şirketlerine yatırımları gibi hamleler Avrupa Komisyonu ve ABD Adalet Bakanlığı (DOJ) ile Federal Ticaret Komisyonu (FTC) gibi rekabet hukuku otoritelerinin özellikle dikkatini çekmiştir. Komisyon OpenAI'a yapılan yatırımın değerlendirmeye tabi olmadığını tespit etse de bu konu üzerinde durmaya devam edeceğinin altını çizmiştir.²⁶

Günümüzde birleşme devralma kontrolü kapsamında üzerinde durulan bir diğer mesele de elbette iş gücü piyasasındaki yoğunlaşma ve bunun çalışanların refahı üzerindeki etkisinin nasıl değerlendirileceğidir. Örneğin DOJ ve FTC gerçekleşen veya gerçekleşmeyen birçok işlem kapsamında bu hususu gündeme getirmesi ve dava konusu haline getirmiştir. Kurum'un yakın zamanda yayınladığı İş Gücü Kılavuzununun 49. paragrafında yer alan yoğunlaşmaların iş gücü pazarlarına etkisinin de değerlendirileceğine ilişkin düzenleme de bu flulaşan sınırlara bir örnek gösterilebilir. Doktrinde de işlemlerin değerlendirilmesi sırasında maaş seviyeleri, sosyal haklar, çalışma koşulları ve alıcı gücü potansiyeli gibi faktörleri göz önünde bulundurarak iş gücü piyasası rekabetinin kapsamlı bir analizini yapmaları gerektiği belirtilmektedir.²⁷

Bir diğer muğlaklık da belirli durumlarda kritik iş gücünün transfer edilmesinin de yoğunlaşma kontrolü kapsamında değerlendirilmesi gerekebilecektir. Birleşik Krallık'ta Competition and Markets Authority böyle bir transferin bir nevi iş kolu devri gibi değerlendirilebileceğinden bahsetmektedir.²⁸

Tebliğimizde ABD ve AB'deki kararlar ve doktrinde yer alan tartışmalar da göz önünde bulundurularak yoğunlaşmaların kontrolünde gerek işlemlerin ne zaman bildirileceği gerekse de bunların nasıl değerlendirileceğine ilişkin dünya genelinde rekabet politikasındaki belirsizliklerin neler olduğu ve bizleri gelecekte neler beklediği

²⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_24_3550

²⁷ Eric A. Posner & Ioana E. Marinescu, "Why Has Antitrust Law Failed Workers?," 105 Cornell Law Review 1343 (2020)

²⁸ "In some cases, the transfer of assets or employees alone may be sufficient to constitute an enterprise: for example, where the facilities or site transferred, or a group of employees and their know-how, enables a particular business activity to be continued." – Competition & Markets Authority, Mergers: Guidance on the CMA's jurisdiction and procedure

		uygulamaya yönelik örneklerle tartışılacaktır.
33.	Ayın Karanlık Tarafı: Rekabet Hukuku ve Toplu İş Sözleşmeleri	<p>Rekabet Kurulu'nun iş gücü pazarlarında ilişkin güncel kararları²⁹ ışığında, ülkemizde iş gücü pazarına yönelik teşebbüsler arası anlaşmaların rekabet hukuku kapsamında olduğuna yönelik tartışma kalmadığı söylenebilecektir. Ancak toplu iş sözleşmelerinin ve daha ziyade toplu pazarlık konularının kanun kapsamındaki yerine Rekabet Kurulunun yönlendirici bir kararı bulunmamaktadır.</p> <p>4054 sayılı Kanun'un gerekçesi teşebbüs kavramını açıklarken "<i>kuşkusuz toplu pazarlık esasının kabul edildiği emek piyasası bu tanımın dışındadır</i>" demektedir. Bu anlamda teşebbüs olmadığı ve bu sebeple de bu faaliyetleri açısından 4054 sayılı Kanun'un kapsamında olmadığı yorumu yapılabilecektir.</p> <p>Toplu iş sözleşmelerinin akdedilmesi fonksiyonu açısından işveren ve işçi sendikalarının teşebbüs olarak değerlendirilemeyeceği ve Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu kapsamında yer alan toplu iş sözleşmelerinin kanunun kapsamı dışında kaldığı konusunun açık olduğu söylenebilecektir. Buna karşın uygulamada toplu iş mevzuatı kapsamında kalmayan ve fiilen işverenlerin veya çalışanların, meslek birlikleri, dernekler çatısı altında ayrı ayrı bir araya gelerek çalışma koşullarına ilişkin pazarlık yaptığı çok sayıda mecra mevcuttur. Bu tür <i>sui generis</i> toplu pazarlıklarının durumu konusunda ülkemiz rekabet hukuku açısından bir netlik bulunmamaktadır. Kurum'un İş Gücü Piyasalarındaki Rekabet İhlallerine Yönelik Kılavuz'u da bu konuda bir görüş bildirmemektedir.</p> <p>Avrupa Birliği uygulamasında ise Albany kararında Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın ("ABAD") işverenler ve çalışanları temsil eden örgütler arasındaki toplu sözleşmeler bağlamında, bazı rekabet kısıtlarının toplu sözleşmelerin doğasında bulunduğunu ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi için gerekli olduğuna hükmettiğinin belirtildiği görülmektedir.³⁰ Avrupa Komisyonu ("Komisyon") da toplu iş sözleşmelerine ilişkin çıkarttığı kılavuzda "bağımsız çalışan kişi" (<i>solo-self-employed person</i>)³¹ ve "görünürde bağımsız çalışan kişilerin" (<i>false self-employed persons</i>)³² işverenler ile</p>

²⁹ Örn. Rekabet Kurulunun Hastaneler kararı (24.02.2022, 22-10/152-62),

³⁰ Guidelines on the application of union competition law to Collective agreements regarding the working conditions of solo self-employed persons (2022/C 374/02), para. 5.

³¹ Bir iş sözleşmesi bulunmayan ve istihdam ilişkisi içinde olmayan, ilgili hizmetlerin sağlanmasında esas olarak kendi kişisel emeğine dayanan kişiyi ifade edecek şekilde tanımlanmıştır.

³² Bu kişi (a) özellikle çalışma zamanı, yeri ve içeriğini seçme özgürlüğü konusunda işverenin talimatları doğrultusunda hareket ediyorsa, (b) işverenin ticari risklerine ortak olmuyorsa ve (c) ilişkinin süresi boyunca işverenin teşebbüsünün ayrılmaz bir parçasını oluşturuyorsa görünürde bağımsız çalışan olarak tanımlanmakta ve teşebbüs ile tek bir ekonomik bütünlük teşkil ettiği değerlendirilmektedir.

		<p>akdettikleri anlaşmaların Avrupa Birliğinin İşleyişi Hakkında Anlaşmanın 101(1). maddesinin uygulanmasından muaf olabileceğini belirtmektedir. Elbette bu anlamda yalnızca işçilerin koşullarının iyileştirilmesini amaçlayan maddelerin kanunun uygulanmasından muaf olacağı diğer hükümlerinin incelemeye tabi olacağı belirtilmektedir.</p> <p>Tebliğimizde toplu iş sözleşmesi kapsamı dışında kalan toplu pazarlık konusunun Türk rekabet hukuku açısından nasıl değerlendirileceği Rekabet Kurulunun teşebbüs birliklerine ilişkin kararları³³ ve AB ve ABD kararlarındaki yaklaşımla birlikte ele alınacaktır ve 4054 sayılı Kanun çerçevesinde uygulaması değerlendirilecektir.</p>
34.	Avrupa Komisyonu Dışlayıcı Davranışlara İlişkin Taslak Kılavuz'un AB ve Türk Rekabet Hukukuna Olası Yansımaları	<p>1 Ağustos 2024'te Avrupa Komisyonu ("Komisyon"), Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma'nın ("ABİHA") 102. maddesi kapsamında hâkim durumdaki teşebbüslerin dışlayıcı davranışlarına ilişkin genel prensipleri düzenleyen taslak kılavuza ("Taslak Kılavuz") yönelik istişare sürecini başlatmıştı.³⁴ Taslak Kılavuz'un amacının ABİHA'nın 102. maddesinin etkili bir şekilde uygulanmasının yanı sıra, öngörülebilir ve şeffaf bir şekilde uygulanmasını sağlamak ve teşebbüslerin davranışlarının dışlayıcılık unsurunu teşkil edip etmediğini kendi kendilerine değerlendirmelerine yardımcı olmak olduğu anlaşılmaktadır.³⁵</p> <p>Taslak Kılavuz'da belirtilen ilkelere göre, bir teşebbüsün dışlayıcı davranışlarıyla hakim durumunu kötüye kullanabilmesi için aşağıdaki koşullar öngörülmektedir:</p> <ul style="list-style-type: none">• Teşebbüsün ilgili pazarda hakim durumda olması,³⁶• Söz konusu davranışın niteliği itibarıyla (i) meşru rekabetten (competition on merits) uzaklaşan bir davranış olması ve (ii) dışlayıcı etki doğurma kapasitesine sahip olması,³⁷• İlgili davranışın objektif nedenlerle gerekçelendirilememiş olması.³⁸ <p>Bu kapsamda, Taslak Kılavuz'la birlikte getirilen yeniliklerden birincisi; hakim durumdaki teşebbüsünün davranışının meşru rekabet çerçevesinde olup olmadığı ve dışlayıcı etki doğurma kapasitesine sahip olup olmadığını</p>

³³ Ör. Rekabet Kurulunun SesBir kararı (08.07.2005, 05-44/636-168) ve Müyorbir kararı (26.05.2005, 05-36/451-104).

³⁴ Bkz, https://competition-policy.ec.europa.eu/public-consultations/2024-article-102-guidelines_en

³⁵ Taslak Kılavuz, para. 8.

³⁶ *Ibid.*, para. 26.

³⁷ *Ibid.*, para. 45.; Judgment of 21 December 2023, *European Superleague Company*, C-333/21, EU:C:2023:1011, para. 129-131.

³⁸ *Ibid.*, para. 167.

değerlendirdiği iki aşamalı bir test uygulamanın öngörülmesidir.³⁹

Taslak Kılavuz ile getirilen bir diğer yenilik ise dışlayıcı davranışların (i) açık kısıtlamalar, (ii) belirli yasal kritere tabi davranışlar ve (iii) ilk iki kategoriye girmeyen ve "belirli bir yasal kritere tabi olmayan davranışlar" olarak adlandırılan diğer davranışlar olarak sınıflandırılmasıdır. Taslak Kılavuz'un dışlayıcı davranışlarını tip olarak sınıflandırmasının genel çerçevesi aşağıda sunulmaktadır:⁴⁰

	1. Kategori	2. Kategori	3. Kategori
	Açık Kısıtlamalar	Belirli bir yasal kritere tabi olanlar	Belirli bir yasal kritere tabi olmayanlar
Tanım	Rekabetin kısıtlanması dışında, ilgili teşebbüs için hiçbir ekonomik çıkar sağlamayan kısıtlamalar	Beş tür davranış için belirli yasal kriterler geliştirilmiştir	1.ve 2. kategori kapsamına girmeyen davranışlar: Davranış meşru rekabetten uzaklaşıp uzaklaşmadığı ve dışlayıcı etkiler yaratma kapasitesini haiz olup olmadığı değerlendirilir.
Davranış	(i) Ürün lansmanının ertelenmesi/iptal edilmesi koşuluna bağlı olarak müşterilere yapılan ödeme (ii) Distribütörleri	(i) Münhasırlık (ii) Bağlama Anlaşmaları (iii) Tedariği	(i) Şarta Bağlanan İndirimler (ii) Çoklu Ürün İndirimleri (iii) Kendini Kayırmacılık (iv) Erişim Kısıtlaması

³⁹ *Ibid.*, para. 46.; Judgment of 12 May 2022, *Servizio Elettrico Nazionale and Others*, C-377/20, EU:C:2022:379, para. 103.

⁴⁰ *Ibid.*, para. 60.

			rakip ürünlerini kendi ürünleriyle değiştirmeye zorlamak (iii) Bir rakip tarafından kullanılan altyapının aktif olarak tasfiye edilmesi	Reddetme (iv) Yıkıcı Fiyatlama (v) Marj Sıkıştırması	ve diğer davranışlar	
		<p>Taslak Kılavuz'da dışlayıcı davranışların sınıflandırılmasının yukarıda açıklanan iki aşamalı bir test ile birleştirildiğinde, açık kısıtlamalar (1. kategori) bakımından söz konusu davranışın dışlayıcı olduğunun varsayılacağı, 2. kategori kapsamında belirtilen davranışlar için de aynısı geçerli olduğu ifade edilmekle birlikte dışlayıcı etkinin değerlendirilmesi bakımından aksinin ispat edilebileceği belirtilmiştir. 3. kategorideki ihlaller bakımından ise ispat yükünün Komisyon'un üzerinde olduğu ifade edilmiştir.⁴¹</p> <p>Dolayısıyla, Taslak Kılavuz dışlayıcı davranışının ispatı bakımından Komisyon'un ispat standardını hafifletmektedir. Zira yukarıda açıklandığı üzere, Taslak Kılavuz'da 1. Kategori kapsamındaki davranışların dışlayıcı olduğu; benzer şekilde 2. Kategori kapsamındaki davranışların ise aksini kanıtlanabilmek şartıyla dışlayıcı varsayıldığı karine olarak kabul edilmektedir. Taslak Kılavuz böylelikle hakim durumdaki teşebbüslerin dışlayıcı davranışlarına yönelik daha liberal bir yaklaşım getirirken, AB mahkemelerinin ise daha katı bir tutum sergilediği bilinmektedir. Dolayısıyla, AB mahkemelerinin ispat standardı konusundaki yaklaşımı önümüzdeki günlerde belli olacaktır.</p> <p>Bu kapsamda, işbu tebliğ ile, öncelikle Taslak Kılavuz'un getirdikleri ile AB rekabet hukukuna olumlu/olumsuz etkileri yukarıdaki açıklamalarımız çerçevesinde detaylı bir biçimde ele alınacaktır. Akabinde, Hakim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Davranışlarına İlişkin Kılavuz'un Komisyon'un önceki kılavuzunun bir yansıması olduğu düşünüldüğünde, söz konusu yeniliklerin gelecekte Türk rekabet hukukunda nasıl neticeleri olabileceği değerlendirilecektir.</p>				

⁴¹ *Ibid.*

35.	“Rekaberlik” Kavramı Çerçevesinde Bir Sektörün Var Oluş Çabası – Elektronik Para ve Ödeme Hizmetleri Sektörü Örneği	<p>2013 yılından yayınlanan 6493 sayılı “Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun” ile Türk finansal sektöründe önemli bir adım atılarak ödeme hizmetleri ve elektronik para alanındaki faaliyetler için farklı bir hizmet sunum modeli öngörülmüş ve bankacılık lisansına sahip olmadan, sadece bu alanda faaliyet gösterecek küçük ve orta ölçekli kuruluşlar için farklı sermaye yeterlilikleri ve teknik gereklilikler belirleyerek yeni bir sektörün kapısını açılmıştır.</p> <p>“6493 Sayılı Kanun” çerçevesindeki lisanslama faaliyetleri öncelikle B.D.D.K. tarafından yürütülürken Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, ödeme sistemleri ve elektronik para faaliyetlerinin ana misyonu olan fiyat istikrarı ve para politikasının yönetimi amaçları tarafından kapsandığı temel gerekçesi ile düzenleme faaliyetlerini 2020 yılı içerisinde devralmış, yönetim ve bilgi teknolojileri alanındaki asgari yeterlilik şartlarını oldukça yüksek seviyelere çekmiştir.</p> <p>“Kanun”un yürürlüğe girdiği 2013 yılı ile 2021 yılında yürürlüğe girerek yönetim alanını düzenleyen “Yönetmelik” ve bilgi teknolojileri alanını düzenleyen “Tebliğ” arasındaki sürede sektör, düşük maliyetli operasyonlar ile varlığını devam ettirmiş ve Türkiye GSYİH’sı içerisindeki cüzi katkısını devam ettirmiştir.</p> <p>2021 yılındaki “Yönetmelik” ve “Tebliğ” ile farklı bir kulvara sokulan sektörde operasyonel maliyetler artmış, lisanslama süreçleri daha uzun ve belirsiz hale gelmiş, mevcut lisans sahibi şirketlerin bazıları sermaye yeterliliğini sağlayamadıkları için faaliyet haklarını “satışa” çıkarmıştır. Artan maliyetlerin getirdiği diğer bir etki ise aynı kulvarda yer alan şirketlerin belirli fonksiyonlarını paylaşması ve maliyetlerini ortaklaştırarak “rekaberlik” faaliyetlerinde bulunmasıdır.</p> <p>İlk aşamada finansal sektörün diğer aktörlerinden bankalar ve uluslararası kart operasyonlarını yöneten şirketler tarafından desteklense de 2022 yılından itibaren ödeme hizmetleri ve elektronik para şirketleri anonimlik ve krediye kolay ulaşım gibi avantajları nedeniyle kayda değer bir büyüklüğe ulaşmış ve özellikle ödeme faaliyetlerinde bankalardan ciddi pay almaya başlamıştır. Kendi üzerlerinden geçirdiği ödeme faaliyetlerini ön ödemeli kartlar, mikro krediler, yan hakların yönetimi gibi faydalarla tutundurmaya çalışan ödeme hizmetleri ve elektronik para şirketleri öncelikle bankaların da herhangi bir lisanslama sürecine tabi olmadan ödeme hizmeti ve elektronik para lisansı alması, sonrasında da küresel ölçekli kartlı ödeme sistemlerini yöneten şirketler tarafından dayatılan yüksek operasyonel maliyetler ile yüzleşmiştir.</p>
-----	---	---

		<p>Artan operasyonel maliyetlere küresel ölçekte faaliyet gösteren ödeme sistemi şirketlerinin dışlayıcı eylemleri de eklenmiş, faaliyet gösterdikleri şema ve dijital cüzdan hizmetleri pazarlarında bu tür eylemlerin olası rekabet ihlallerine yol açıp açmadığının değerlendirilmesi için düzenleyici kurum Rekabet Kurumu tarafından inceleme faaliyetleri başlatılmıştır.</p> <p>İşbu bildiri özeti; Türk finansal piyasalarının önemli hedeflerinden olan finansal kapsayıcılığın artırılması ve finansal mimaride dengenin sağlanması amaçlarına nasıl hizmet edileceği, ödeme hizmetleri ve elektronik para şirketlerinin kuruluş ve tutunma faaliyetleri çerçevesinde birlikte rekabet etme ve güçlü aktörler tarafından gerçekleştirilen dışlayıcı faaliyetlerin makro sonuçlarının nasıl yönetilmesi gerektiği ile ilgili olası cevap aksiyonlarını detaylandırmayı ve gelecek beş yıllık dönem için rekabet hukuku çerçevesinde bir yol haritası ortaya koymayı amaçlar.</p>
36.	Bir Kötüye Kullanma Aracı Olarak Reklam ve Sponsorluk Faaliyetleri: Nesine Kararı Sonrası Dikkat Edilmesi Gerekenler	<p>Reklam ve sponsorluk faaliyetleri, tüketicilere ulaşmak açısından önemli bir rol oynamaktadır. Ekonominin dijitalleşmesi ile reklam mecraları çeşitlenirken teşebbüslerin bu faaliyetlerin getirilesini maksimize etme güdüsü de artmıştır. Reklam getirilerini maksimize etmenin en belirgin yöntemi ise münhasırlıktır. Bu faaliyetlerin rekabetçi etkisi incelenirken hem mecraların dinamik yapısı hem de reklam verenlerin piyasadaki konumu ele alınmaktadır. Burada akla gelen ilk soru, hâkim durumdaki bir teşebbüsün münhasır reklam faaliyetleri ile rakiplerini piyasa dışına itip itemeyeceğidir. Bu sorunun cevabı çok boyutlu bir etki analizi gerektirmektedir. Piyasalar arasındaki etkileşimin önem kazandığı bu zarar teorisi incelenirken çok taraflı yapılar ve dijital pazarlamanın dönüştürücü etkisi de göz ardı edilmemelidir.</p> <p>Rekabet Kurulu ("Kurul") yakın tarihli Nesine.com kararında bu konuyu detaylıca ele almıştır⁴². Çevrimiçi bahis piyasasında faaliyet gösteren Nesine.com'un spor kulüpleri ve canlı skor takibi yapan Maçkolik platformuna verdiği reklamları inceleyen Kurul, bu mecralarda uygulanan münhasırlığın dışlayıcı kötüye kullanma oluşturduğuna karar vermiştir. Nesine.com, dijital bir piyasada faaliyet göstermektedir. Dışlayıcı etki doğurduğu belirtilen mecralardan Maçkolik de mobil uygulama ve web sitesi ile kendine özgü bir hizmet yapısına sahiptir. Öte yandan, spor kulüpleri ile yapılan anlaşmalar farklı mecraları içeren karma bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla, zarar teorisi değerlendirilirken kendine has dinamikleri olan çok taraflı piyasalar arasındaki etkileşim ile hem dijital hem de fiziksel reklam</p>

⁴² Rekabet Kurulu'nun 29.02.2024 tarih ve 24-11/194-78 sayılı kararı, <https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=e43e074e-106b-4bc3-a32a-0a03fd2e793a> , Erişim tarihi 09.12.2024.

		<p>mecralarını içeren münhasırlık uygulamalarının tüketiciye erişim üzerindeki etkisinin ele alınması gerekmektedir.</p> <p>Nesine.com kararı hâkim durumdaki teşebbüslerin reklam ve sponsorluk faaliyetlerine ilişkin önemli tartışmalar içermektedir. Bizler de bu çalışma ile karara konu olan zarar teorisini inceleyip reklam piyasasındaki faaliyetlerinin hangi durumlarda ve ne ölçüde dışlayıcı kötüye kullanma teşkil edebileceğini ele alacağız.</p> <p>Çalışmanın ilk bölümünde Nesine.com kararındaki pazar tanımlarını inceleyeceğiz. Burada özellikle inceleme konusu eylemlerin gerçekleştiği piyasa ile dışlayıcı etkinin ortaya çıktığı piyasa arasındaki etkileşime odaklanacağız. Bu inceleme kapsamında kararda benimsenen pazar tanımı ile reklamcılık faaliyetlerinin ele alındığı diğer kararlardaki pazar tanımlarını karşılaştıracacağız.</p> <p>Çalışmamız kapsamında kararda yer verilen etki analizini de mercek altına alacağız. Bu kapsamda, öncelikle reklam ve sponsorluk faaliyetlerinin çevrimiçi bahis piyasasındaki yerini tartışacağız. Akabinde bu faaliyetlerin tüketicilere ulaşmak açısından ne kadar kritik olduğu inceleyecek ve hangi durumlarda dışlayıcı etki ihtimalinin gündeme gelebileceğini değerlendireceğiz. Değerlendirmemiz esnasında reklam piyasasının dinamik ve gelişime açık yapısı ile dijitalleşmenin rekabetçi yapı üzerindeki etkilerine de değineceğiz.</p> <p>Çalışmamızın üçüncü bölümünde ise karardaki zarar teorisi karşılaştırmalı bir değerlendirmeye tabi tutacağız. Bu kapsamda, münhasırlık ile dışlayıcı etki oluşturulması durumuna örnek teşkil eden ve rekabet hukuk literatüründe genel kabul gören dağıtım ve yeniden satış faaliyetlerindeki münhasırlığın dışlayıcı etki kabiliyeti ile reklam ve sponsorluk piyasasındaki münhasırlığın dışlayıcı etki kabiliyetini karar örnekleri üzerinden ele alacağız.</p> <p>Çalışmamızın son bölümünde ise Nesine.com kararı ile Kurul'un ortaya koyduğu uygulama prensipleri özetleyecek ve bu yaklaşım kapsamında hâkim durum şirketlerinin reklam ve sponsorluk faaliyetleri açısından dikkat etmesi gereken konuları belirleyeceğiz. Kurul'un benimsediği zarar teorisini piyasanın ekonomik gerçekleri ile karşılaştırılmasını da içeren bu değerlendirme neticesinde inceleme konusu rekabet hukuku endişelerinin kaynağına da değineceğiz.</p>
37.	Rekabet Hukukunda “Hakkaniyet (Fairness)” Tartışması: Kavramın Doğuşu,	Rekabet hukukunun amacı bakımından geleneksel olarak serbest piyasa ekonomisi bağlamında rekabetçi iktisadî düzenin korunması yoluyla tüketici refahının muhafaza edilmesi yahut artırılması hedefi ortaya konmaktadır. Bununla birlikte, özellikle iktisadî faaliyetlerdeki dijital dönüşümün hukuk ve iktisat yaklaşımı üzerinde yarattığı etkiler ile

<p>Yabancı Ülkelerdeki Düzenleme ve Uygulamalara Etkisi ile Türk Hukukundaki Mevcut ve Potansiyel Yansımaları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz</p>	<p>birlikte tüm piyasa paydaşları için adil rekabet koşullarının sağlanması, KOBİ'lerin korunması ve sosyal adaletin gözetilmesi gibi daha geniş hedeflerin de rekabet hukukunun konusu hâline geldiği gözlemlenmektedir⁴³. Bu dönüşüm, mevcut normatif temellerin ötesine geçecek şekilde "hakkaniyet" (<i>fairness</i>) kavramını rekabet hukukunda bir değerlendirme kriteri olarak gündeme getirmiştir⁴⁴. Bu kapsamda tebliğimizde, rekabet hukukunda "hakkaniyete" dayalı hukuki yaklaşımın kavramsal altyapısını ele alacak, yabancı ülkelerdeki uygulamalara dair karşılaştırmalı analizler sunulacak ve bu kavramın Türk rekabet ve idare hukuku bağlamında uygulanabilirliği değerlendirilecektir.</p> <p>Tebliğin ilk bölümünde, "hakkaniyet" kavramının fikirler tarihi yönünden kökenleri, hukuki ve iktisadi anlamları ile rekabet hukuku uygulamasına girişi analiz edilecektir⁴⁵. Bu çerçevede, özellikle dijital piyasaların regülasyonunda geçit bekçisi kavramına geçiş süreci, KOBİ'lerin korunması ihtiyacı, iş gücü piyasalarında çalışan refahının korunması ve manevî unsurların dikkate alınması gibi "sosyal adalet" ve "adil rekabet koşulları" ile ilişkilendirilen alanlarda "hakkaniyet" kavramının etkisinin teorik çerçevesi çizilecektir.</p> <p>Tebliğin ikinci bölümünde ise AB, ABD, Avustralya ve Güney Afrika gibi farklı yargı alanlarındaki değişik uygulamalarda "hakkaniyet" kavramının yansımalarına ve rekabet hukuku uygulamalarına etkilerine değinilecektir⁴⁶. Bu çerçevede AB özelinde DMA⁴⁷ ve rekabet hukuku ilişkisi ile dijital platformların <i>selfpreferencing</i> uygulamalarının sınırlandırılmasında süre gelen "hakkaniyet" tartışmaları ile hukuki öngörülebilirlik sorunları ele alınacaktır⁴⁸. Öte yandan, Avustralya'da ACCC'nin,⁴⁹ dijital platform hizmetleri sektör incelemesinde yer verdiği hakkaniyet yaklaşımı</p>
--	--

⁴³ OECD Journal: Competition Law and Policy, Volume 5, Issue 4", OECD Yayını, Erişim Linki: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-journal-competition-law-and-policy/volume-5/issue-4_clp-v5-4-en.html.

⁴⁴ Giuseppe Colangelo, "Fairness and Ambiguity in EU Competition Policy", ICLE White Paper, 2023; Alfonso Lamadrid de Pablo, "Competition Law as Fairness", Journal of European Competition Law & Practice, Vol. 8, No. 3 (2017), ss. 147-148; Niamh Dunne, "Fairness and the Challenge of Making Markets Work Better", Modern Law Review, 2020, s. 1-35

⁴⁵ Stefan Scheuerer, "The Fairness Principle in Competition-Related Economic Law", Research Paper No. 23-12, Max Planck Institute for Innovation and Competition, 2023.

⁴⁶ Davidow, J. E., "Fairness and the Goals of Antitrust: Reconciling Competition and Fairness in the Digital Era", University of Pennsylvania Faculty Scholarship, 2020; Fox, E. M., "Fairness in Competition Law and Policy", College of Europe, 2019; Beaton-Wells, C., "The Antitrust F Word: Fairness Considerations in Competition Law", Concurrences Antitrust Awards, 2019; andra Marco Colino, "The Antitrust F Word: Fairness Considerations in Competition Law", Research Paper No. 2018-09, Chinese University of Hong Kong, Faculty of Law.

⁴⁷ Digital Markets Act (Regulation (EU) 2022/1925); European Commission, "Digital Markets Act: Ensuring Fair and Open Digital Markets", Erişim Linki: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europefit-digital-age/digital-markets-act-ensuring-fair-and-open-digital-markets_en.

⁴⁸ Giuseppe Colangelo, "In Fairness We (Should Not) Trust: The Duplicity of the EU Competition Policy Mantra in Digital Markets", ICLE Research Paper, 2023; Eliana Garces & Giuseppe Colangelo, "Markets, Competition, and Fairness in the EU", European Union Law Working Paper No. 74, 2023.

⁴⁹ Australian Competition & Consumer Commission

		<p>temelli uygulamalar irdelenecektir.⁵⁰ Ayrıca, Güney Afrika rekabet hukukundaki⁵¹ sosyal adaleti gözetme yaklaşımının ve hakkaniyet temelli hukuk uygulamalarının sosyal politika hedeflerine ulaşmada ve pazarların regüle edilmesinde nasıl hizmet edebileceği ele alınacaktır⁵².</p> <p>Tebliğin üçüncü bölümünde, Türkiye'de rekabet ve idare hukuku bağlamında hakkaniyet kavramının yeri ele alınacaktır. Bu çerçevede,</p> <ul style="list-style-type: none">• Rekabet Kurulu'nun dijital platformlara ilişkin kararları⁵³ "hakkaniyet" ilkesinin yansımaları• Kurul'un işgücü pazarlarındaki rekabet hukuku uygulamaları ile İşgücü Kılavuzu ile hukukumuzda kazandırılan bazı kavram ve değerlendirme kriterlerinin "hakkaniyet" yaklaşımı ile bağı• yerinde incelemenin engellenmesi bakımından açılan "hakkaniyet" temelli istisnâ uygulamalar ile Kurul'un 9/3 uygulamaları ele alınacaktır. <p>Tebliğin son bölümünde, Türk idare hukuku ilkeleri ile hakkaniyet kavramı arasındaki çatışmalar incelenecektir. Bu kapsamda özellikle idarenin kanuniliği ile hukukî öngörülebilirlik ilkeleri karşısında "hakkaniyet" in kamu yararına hizmet eden bir ilke olarak kabul edilip edilemeyeceği tartışılacaktır.</p>
38.	Yoğunlaşmaların Denetiminde Yan Sınırlamaların Yeri ve Rekabet Kurulu'nun Şartlı İzin Kararları Ekseninde Yaklaşımları	<p>Yan sınırlamalar, Birleşme ve Devralmalarda İlgili Teşebbüs, Ciro ve Yan Sınırlamalar Hakkında Kılavuz'da <i>"yoğunlaşma işlemi ile doğrudan ilgili ve işlemin uygulanabilmesi ve yoğunlaşmadan beklenen etkinliklerin tam olarak sağlanabilmesi için gerekli olan sınırlamalar"</i> olarak tanımlanmaktadır.</p> <p>Birleşme ve devralma işlemleri, 2010/4 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ uyarınca kural olarak (i) kalıcı kontrol değişikliğine yol açması ve (ii) ciro eşiklerini aşması halinde Rekabet Kurulu iznine tabidir. Rekabet Kurulu, izne tabi bir birleşme ve devralma işlemi incelerken, hâkim durum yaratma yahut mevcut bir hâkim durumu güçlendirme veya bir mal veya hizmet piyasasında etkin rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğurup doğurmamasına yönelik değerlendirme yapmaktadır.</p>

⁵⁰ Australian Competition & Consumer Commission (ACCC), "Digital Platform Services Inquiry - Final Report", 2022

⁵¹ South Africa, Competition Act, No. 89 of 1998

⁵² Gal, M. S., "The Competitive Effects of Digital Platforms: An Empirical Approach", SSRN, 2021

⁵³ Rekabet Kurulu 23-39/754-263, 17.08.2023; 07.04.2022, 22-16/273-122

Bu incelemeyi yaparken, ilgili birleşme ve devralma işleminin gerçekleşmesi bakımından zorunlu olan ancak doğası itibarı ile rekabeti kısıtlayan sözleşme hükümlerinin “yan sınırlama” istisnası kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği hususunda da inceleme yapılmaktadır. Bununla birlikte, yapılan inceleme sonucunda Rekabet Kurulu işleme izin vermesine rağmen sözleşmede öngörülen sınırlamanın “yan sınırlama” olarak nitelendirilemeyeceğine ve ilgili hükmün sözleşmeden çıkartılması veya tadil edilmesine karar verebilir.

Bununla birlikte, birleşme ve devralma işleminin 4054 sayılı Kanun’un 7. maddesi kapsamında hukuka uygunluğuna ilişkin izin kararı içerisinde yapılan yan sınırlama değerlendirmesine ilişkin kararın niteliği hukuken tartışmalı olup Rekabet Kurulu’nun da içtihatlarında farklı uygulamalara konu olmuştur.

Rekabet Kurulu, 2011 ve öncesi kararlarında yan sınırlamaları incelerken söz konusu birleşme ve devralma işleminin izne tabi olup olmamasını dikkate almadan inceleme yapmaktaydı. Şöyle ki söz konusu yoğunlaşma işlemi izne tabi olmasa dahi Kurul, rekabeti kısıtlayıcı nitelikleri nedeniyle, önüne gelen bir dosyada öngörülen sınırlamaların yan sınırlama olup olmadığını incelemekteydi. Dolayısıyla Kurul, söz konusu birleşme veya devralma izne tabi olsun veya olmasın birleşme ve devralmalarda öngörülen ve rekabeti kısıtlayıcı olan sınırlamaların, şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini ayrıca incelemektedir ve söz konusu sınırlamanın, yan sınırlama kabul edilip edilmeyeceğini de kararlarında belirtmektedir.

Rekabet Kurulu’nun 2011-2022 yılları arasında ise yan sınırlama değerlendirmelerine kararlarında neredeyse yer vermediği görülmektedir. Buna mukabil 2022 yılına gelindiğinde yan sınırlamalara ilişkin değerlendirmelerinin tekrar yoğunlaştığı ve özellikle işgücü pazarlarına ilişkin hassasiyetlerin artmasıyla birlikte sözleşmelere müdahalelerin gözlemlenmektedir. 2022 sonrası dönemde verilen kararlara bakıldığında ise rekabeti kısıtlayıcı nitelikte bulunan yan sınırlamalara tadil veya sözleşmeden çıkarma şartıyla işleme izin verildiği gözlenmektedir. Diğer bir ifadeyle yan sınırlama istisnasından faydalanmayan sözleşme hükümlerinin “şartlı izin kararı”na yol açtığı görülmektedir.

Bildirimizde, öncelikle yoğunlaşmaların denetimi bakımından “yan sınırlama” kavramının AB ve Türk rekabet hukuku kapsamında ortaya çıkış şekillerine ve koşullarına ilişkin teorik çerçeveyi içtihatlarla birlikte ortaya koyacağız. Ardından Kurul’un “şartlı izin kararı”nın hangi durumlarda verilebileceği ve hukukî sonuçlarını ele alacağız. En nihayetinde yan sınırlamalara ilişkin Kurul değerlendirmelerinin “şartlı izin kararı” için uygun bir hukukî gerekçe

		oluşturup oluşturmadığı, bu usulün hukukî ve uygulamada ortaya çıkaracağı sorunlar ile bu şekilde verilen kararların idarî yargı denetiminin nasıl yapılabileceği değerlendirilecektir. Çalışma, AB hukukundaki uygulamalar ile karşılaştırmalı olarak yapılacaktır.
39.	Yetenek Avı mı Rekabetin Kısıtlanması mı: Çalışan Transferinin Yoğunlaşma Denetimi Boyutu	<p>Teknoloji devlerinin liderleri tarafından dile getirilen sözler^{54 55} aslında ortak bir stratejiyi gösteriyor: “<i>Acqui-hiring</i>.”</p> <p><i>Acqui-hiring</i>, satın alanın hedefin yetenekli insan sermayesini elde etmeyi amaçladığı bir devralma türü olup, sadece şirketleri değil, aynı zamanda içlerindeki yetenekli insanları da kazanmayı hedeflemektedir.⁵⁶ Bu devralmaların geleneksel devralmalardan farkı, bu devralmaların odak noktası ürün veya hizmet değil, yetenek ve insanlardır.⁵⁷</p> <p>Dijital piyasaların hızla evrilmesi ve büyümesi, yetenekli IT çalışanı kıtlığını ortaya çıkarmış ve özellikle yapay zeka alanında çalışanları bünyelerine katma konusunda şirketler arasında rekabeti artırmıştır.</p> <p>Bu durum, Avrupa Komisyonu ve bazı ulusal rekabet otoritelerinin, Inflection AI’nın bazı varlıklarının Microsoft tarafından devralınmasına ilişkin yürüttükleri yoğunlaşma denetimleri kapsamında işgücü transferinin denetime tabi olup olmayacağı ve bunun rekabet üzerindeki etkisi konusundaki tartışmaları gündeme getirmiştir.</p> <p>19 Mart 2024’te Microsoft, 2022 yılında yapay zeka alanında faaliyet göstermeye başlamış Inflection AI’nın iki kurucu ortağını Copilot dahil yapay zeka ürünlerini geliştirmek ve araştırma yapmak üzere işe aldığını duyurmuştur.⁵⁸ Ayrıca, Microsoft Inflection’ın birçok çalışanına iş teklif etmiş, Inflection’ın fikri hakları için münhasır olmayan lisans hakları almış ve iki şirket birbirlerinin çalışanlarını işe almayacakları konusunda anlaşmıştır.</p> <p>Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, İspanya, İtalya ve Portekiz, işlemin incelenmesi için Avrupa Komisyonu’na başvurmuş, ancak Avrupa Adalet Divanı’nın 3 Eylül 2024 tarihli <i>Illumina/Grail</i> kararı çerçevesinde Yoğunlaşma</p>

⁵⁴ Mark Zuckerberg, bir röportajında “Facebook hiçbir zaman bir şirketi şirketin kendisi için satın almamıştır. Şirketleri mükemmel insanları almak için satın alıyoruz.” demiştir.

⁵⁵ Tim Cook, bir röportajında “Oldukça fazla sayıda satın alma yapıyoruz... her iki ayda bir. Çoğu, daha küçük projeler üzerinde çalışan yetenekli insanlar için. Bu insanları alıp, kendi projelerimize dahil ediyoruz.” demiştir.

⁵⁶ Selby, Jaclyn Lee and Kyle J. Mayer. “Startup Firm Acquisitions as a Human Resource Strategy for Innovation: The Acquire Phenomenon.” (2013).

⁵⁷ Boyacıoğlu, B., Özdemir, M. N., & Karim, S. (2024). Acqui-hires: Redeployment and retention of human capital post-acquisition. *Strategic Management Journal*, 45(2), 205–237. <https://doi.org/10.1002/smj.3556>

⁵⁸ <https://blogs.microsoft.com/blog/2024/03/19/mustafa-suleyman-deepmind-and-inflection-co-founder-joinsmicrosoft-to-lead-copilot/> (Erişim: 15.12.2024)

Yönetmeliği'nin 22. maddesinin uygulanamayacağını belirterek başvurularını geri çekmiştir. Avrupa Komisyonu, yetki alanına girmediği için karar almayacağını duyurmuş, ancak işlemin bir yoğunlaşma teşkil ettiğini teyit etmiştir.⁵⁹ Birleşik Krallık Rekabet Otoritesi, Microsoft'un yapay zeka girişimi Inflection'ın, kurucuları ve kritik görevlerdeki çalışanlarını istihdam etmesini devralma olarak değerlendirip incelemiş ve işleme izin vermiştir.⁶⁰ Alman Rekabet Otoritesi, tüm çalışanların devralınmasını ve buna eşlik eden finansman ve fikri mülkiyet haklarının kullanımını Almanya'da bildirim tabi bir işlem olarak değerlendirmiştir. Ancak, işlemin ciro eşliğini geçmesine rağmen Inflection'ın Almanya'da kayda değer bir faaliyeti bulunmadığı için işlemin izne tabi olmadığına karar vermiştir.⁶¹

Elbette kendisine ciro atfedilebilen varlıklar üzerinde kontrolün devralınması yoğunlaşma denetimi rejimlerinde genellikle kabul edilen ciro eşiklerini de sağlaması halinde rekabet otoritelerinin iznini gerektirebilecektir. Nitekim Birleşme ve Devralma Sayılan Haller ve Kontrol Kavramı Hakkında Kılavuz kapsamında da belirtildiği üzere, Kurul yaklaşık 10 yıl önce verdiği bir kararda, taşıma işleri organizatörlüğü faaliyetlerine ilişkin müşterilerin ve çalışanların devralınmasını yoğunlaşma olarak nitelendirmiştir.⁶²

Bu itibarla, teknoloji şirketleri tarafından işgücünün devralınmasını konu alan ve "öldürücü devralma"ların gelişmiş bir şekli olarak nitelendirilebilecek bu tür devralmalar bir yoğunlaşma olarak kabul edilebilecek olsa da, çoğunlukla ciro eşiklerini aşmayabilecektir ve ilgili yargı mercinde "öldürücü devralma"ları hedefleyen istisnai bir düzenleme de yoksa yoğunlaşma denetimine tabi olmayabilecektir.⁶³ Örneğin, Hollanda Rekabet Otoritesi de, rekabetçi endişelerin, yapay zeka alanında inovasyonun engellenmesi ve tüketiciler ile teşebbüslerin tercihleriyle ilgili olduğunu belirtmiştir.⁶⁴

Nitekim yakın zamanda yayımlanan Kurum'un İş Gücü Piyasalarında Rekabet İhlallerine Yönelik Kılavuz'da da işlemin iş gücü pazarını ilgilendirmesi halinde işlemin öldürücü devralma ihtimali taşıyıp taşımadığı gibi değişkenlerin inceleneceği öngörülmüştür.

⁵⁹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_24_4727/IP_24_4727_EN.pdf

⁶⁰ https://assets.publishing.service.gov.uk/media/6719ff5f549f63039436b3c8/Full_text_decision_.pdf (Erişim: 15.12.2024)

⁶¹ https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Meldung/EN/Pressemitteilungen/2024/29_11_2024_Microsoft.html?nn=49308 (Erişim: 15.12.2024)

⁶² 27.09.2012 tarih ve 12-46/1395-468 sayılı Rekabet Kurulu Kararı

⁶³ [Acqui-hire: The Microsoft/Inflection case and its implications for legal practice and legislation](#) (Erişim: 20.12.2024)

⁶⁴ [ACM: European Court of Justice takes away opportunity to assess acquisition by Microsoft, new power is needed | ACM.nl](#) (Erişim: 20.12.2024)

		<p>Bu çerçevede; kaleme almayı öngördüğümüz tebliğ kapsamında, çalışan istihdamının yoğunlaşma denetimine tabi olup olmadığının yanı sıra, özellikle dijital piyasalarda yapılan ortaya çıkartabileceği olası rekabet hukuku endişeleri tartışılacaktır.</p>
40.	Rekabet İhlallerinde Tazminat Hakkı ve Zararın Hesaplanması: İktisadi Araçlar	<p>Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'da yer alan tazminat hükümleri rekabet ihlallerinin özel hukukta yaratabileceği zararların tazmini konusunda önemli bir dayanak sunmaktadır. Bunun da ötesinde, söz konusu hükümler rekabet hukuku uygulamasının caydırıcılığını artıracak niteliktedir. Diğer yandan, teorik çerçevede faydası oldukça fazla olacak tazminat mekanizmasının pratikte karşılaştığı bazı engeller bulunmaktadır. Bunların başında da tazminat talep edilen "rekabetçi zararın" nasıl hesaplanacağı gelmektedir. Bu çalışmada esas olarak zararın hesaplanmasında kullanılacak iktisadi yöntemler tartışılmaktadır. Bunun yanında rekabetçi zararın hesaplanması için gerekli olan diğer usulle alakalı hususlar da tartışılmaktadır.</p> <p>Çalışmada ilk olarak, 4054 sayılı Kanunu'nun 57'nci maddesi çerçevesinde kısa bir tartışma yapılması ve tazminat bağlamında hangi zararların talep edilebileceği ele alınacak ve bu durumun teşebbüsler açısından oluşturduğu risklere ve fırsatlara değinilecektir. Akabinde ise, tazminatın Türk hukukunda yerine değinilecektir (yetkili mahkeme, bekletici mesele kavramı, zaman aşımı ve süreler, taraf ehliyeti, mahkemelere ekonomik analizin aktarılması, bilirkişilik ve uzman görüşü vs.). Çalışmanın devamında ise, rekabetçi zararın 4054 sayılı Kanunu'nun 4, 6 ve 7'nci maddeleri kapsamında nasıl ortaya çıkabileceği, buna paralel olarak bu tip zararların nasıl hesaplanabileceği tartışılacak (ilgili mahkeme kararları, otorite uygulamaları ve rehberleri ışığında), buna karşılık olarak getirilebilecek <i>pass through</i> savunması ele alınacak ve taahhüt, pişmanlık ve uzlaşma müesseselerinin tazminat üzerindeki etkisi analiz edilecektir. Sonraki kısımda ise, Türk rekabet hukuku uygulamasında tazminat mekanizmasının gelişmesi için alınabilecek önlemler tartışılacaktır. Bu noktada hukuki anlamda iktisadi analizin kullanımına yönelik ihtiyaçlar, bilirkişi ya da uzman görüşü müesseselerinin yapılandırılması, mahkemelerin bilgilendirilmesi gibi bazı yaklaşımlar konu edilecektir. Sonuç kısmında ise, örnek bazı kararlara yer verilecek ve yapılan çalışmanın genel bir özetine yer verilecektir.</p> <p>Çalışmamız ile rekabet hukuku bağlantılı zarar ve tazminat hesaplamalarına yönelik hem iktisat hem de hukukçular için bir rehber ve de uygulayıcı ve karar vericiler için de bir kaynak oluşturulması amaçlanmaktadır.</p>
41.	Elektrikli Araç ve Şarj	<p>Türkiye'deki elektrikli araç ve şarj istasyonu piyasası, hızla büyüyen ve gelişen bir sektördür. Elektrikli araçlar, çevre</p>

	İstasyonu Piyasalarında Regülasyonlar ve Rekabet	<p>dostu ve enerji verimliliği yüksek olma özellikleriyle son yıllarda özellikle hükümetin teşvik politikaları, vergi indirimleri ve çevre bilincinin artmasıyla daha fazla tercih edilmeye başlanmıştır. Elektrikli araçların yaygınlaşmasıyla birlikte, şarj altyapısına olan talep de hızla artmış ve bu durum sektördeki yatırımları tetiklemiştir. Elektrikli araçların benimsenmesi, enerji sektörü ile ulaşım sektörü arasında önemli bir dönüşüm sürecini başlatmıştır. Bu bağlamda, elektrikli araç şarj istasyonları kurulumu ve işletilmesi, Türkiye'de önemli bir yatırım alanı haline gelmiş, regülasyon anlamında da önemli ve sürekli değişen güncel mevzuatların yürürlüğe girmesi sonucunu doğurmuştur. Ancak bu yeni pazarların oluşumu, regülasyon anlamında “uyumluluk” gereksinimlerini ve rekabet hukuku bağlamında rekabetçi endişelerin bertaraf edilmesi suretiyle ticari hayatta var olma sorumluluğunu meydana getirmiştir. Türkiye’de elektrikli araç ve şarj istasyonu piyasalarının regülasyon gereksinimleri ile rekabet hukuku perspektifinden incelenmesi, sadece mevcut durumun analizinin yapılmasıyla kalmamalı, aynı zamanda gelecekte karşılaşılabilecek olası sorunların öngörülmesini ve bu sorunlara yönelik çözümler geliştirilmesini de gerektirmektedir.</p> <p>Bu bağlamda işbu bildiriye, elektrikli araç üreticileri, şarj istasyonu hizmet sağlayıcıları ve enerji tedarikçileri arasındaki regülasyon gereksinimleri ve rekabet dinamikleri, piyasa giriş engelleri, ayrımcılık ve münhasırlık uygulamaları gibi temel rekabet sorunları ve olası çözüm önerileri üzerinde durulacaktır. Ayrıca, özellikle, son dönemde sayısı sıkça artan elektrikli araç ve şarj piyasasına ilişkin muafiyet kararları ve Rekabet Kurulu tarafından güncel durumda yürütülmekte olan Otoyol İşletme ve Bakım AŞ ve ZES Dijital Ticaret AŞ soruşturmasına da değinilecektir. Öte yandan ise, son dönemde ilgili pazarlara ilişkin birleşme ve devralma kararlarına yer verilerek, piyasasının aynı zamanda “yoğunlaşan” yapısına vurgu yapılacaktır.</p>
42.	Neoliberalizm ve Yeni Ekonomi Politikaları- Rekabet Politikaları’nda Geriye Dönüş Mümkün Mü?	<p>Rekabet Hukuku’nun son 10 yılda en çok tartışılan ve eleştirilen konularından birisi de hiç şüphesiz Chicago Okulu’nun, dolayısıyla neoliberalizmin, rekabet politikalarına etkisidir. Dar ekonomik parametrelere odaklanmak ve geniş toplum refahını göz ardı etmekle eleştirilen Chicago Okulu, kendi anti-tezini de doğurmuştur.</p> <p>Bu kapsamda, Avrupa Birliği’nde Margrethe Vestager döneminde büyük teknoloji şirketlerine karşı uygulanan eleştirel tutumu, Atlantik’in öte tarafında Lina Khan ve Jonathan Kanter gibi isimlerin ABD rekabet otoritelerinde önemli görevlere gelmesi takip etmiş ve belki de bu eleştirel hareket zirve noktasına ulaşmıştı. Vestager’in yerini AB’de Teresa Ribera’ya bırakacak olması, Trump’ın tekrar ABD başkanı seçilmesi ve hem Khan hem de Kanter’in yerlerini daha ılımlı isimlere bırakacak olması, bu eleştirel antitrust hareketinin başarılarının ve bu hareketin geleceğinin sorgulanması ihtiyacını doğurmuştur. Ancak bu eleştirel hareketin sosyo-ekonomik kökenleri araştırılmadan, bu hareketin ve</p>

	<p>rekabet politikalarının geleceğini anlamak oldukça güçtür.</p> <p>İşbu bildiri bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır Her ne kadar çeşitli kesimler, Trump'ın geri dönüşü ile birlikte geleneksel rekabet politikalarının geri geleceğini düşünse de, değişen ekonomik koşullar "bırakın yapsınlar, bırakın geçsinler" anlayışının tekrar momentum kazanmasını oldukça zorlaştırmaktadır.</p> <p>Sosyo-ekonomik koşullardan kasıt neoliberal ekonomik politikalarının yarattığı sonuçlar ve bu sonuçlardan doğrudan doğruya etkilenen toplumun verdiği tepkilerdir. Örnek vermek gerekirse, son yıllarda yapılan ekonomik çalışmalar göstermektedir ki; son 50-60 yılda ürün ve hizmet pazarlarında rekabet edilebilirlik ve işçi gelirlerinin üretkenlikten aldığı pay azalırken⁶⁵, yoğunlaşma ve büyük şirketlerin kar marjlarının artması⁶⁶ rekabet politikalarının toplum yararına ne ölçüde katkıda bulunabildiği konusunda soru işaretleri oluşmasına neden olmuştur. Daha endişe verici olan ise yakın zamanda hem AB'de⁶⁷ hem de Birleşik Krallık'ta⁶⁸ yapılan benzer ex-post ekonomik çalışmalar, global süperstar denilen çokuluslu büyük şirketler ile geri kalan şirketler arasındaki makasın giderek açıldığını, piyasadaki rakip sayısının azaldığını ve küçük şirketlerin bu büyük şirketlere karşı bir rekabet gücü ortaya koyabilmesinin giderek zorlaştığını göstermektedir. Bütün bunların yanında tekeli davranışların pazara girişleri teşvik edeceği ve rekabetin tesis edileceği umudu karşısında yıkıcı inovasyon (creative destruction)⁶⁹ ve ekonomi dinamizmi (business dynamism) düşüşe geçmiştir.</p> <p>Doğal olarak bu ekonomik gelişmeler toplumda, bilinçli veya bilinçsiz olarak, tepki uyandırmakta ve uygulanan ekonomik politikalara etki etmektedir. Hiç şüphesiz ki rekabet politikaları da diğer ekonomi politikaları gibi bu gelişmelerden etkilenmektedir ve etkilenecektir. Lina Khan'ın geleceğin rekabet hukukçuları için bir "fenomen" olması⁷⁰ veya sivil toplumun rekabet hukuku ile daha fazla ilgilenmeye başlaması rekabet hukukunun popülerleşmesinin öne çıkan örnekleri olarak gösterilebilir. Bu sebeple bu sunum kapsamında bu ekonomik verilerin</p>
--	---

⁶⁵ Economic Policy Institute, The Productivity-Pay Gap, < <https://www.epi.org/productivity-pay-gap/>> son erişim tarihi: 20 Aralık 2024

⁶⁶ Jan De Loecker, Jan Eeckhout, Gabriel Unger, The Rise of Market Power and the Macroeconomic Implications, *The Quarterly Journal of Economics*, Volume 135, Issue 2, May 2020, Pages 561-644, <https://doi.org/10.1093/qje/qjz041>

⁶⁷ European Commission DG Comp report on the evolution of competition in the EU during the past 25 years, "Protecting competition in a changing world"

⁶⁸ The State of UK Competition Report 2024

⁶⁹ Decker, Ryan A., et al. "Declining business dynamism: What we know and the way forward." *American Economic Review* 106.5 (2016): 203-207; James Bessen, "Why Disruptive Innovation Has Declined Since 2000", ProMarket < <https://www.promarket.org/2022/11/15/why-disruptive-innovation-has-declined-since-2000/>> son erişim tarihi: 20 Aralık 2024

⁷⁰ Politico, "The Next Generation of Law Students Is Obsessed With Lina Khan" < <https://www.politico.com/news/magazine/2023/11/06/law-students-antitrust-lina-khan-00124240>> son erişim tarihi: 20 Aralık 2024

		sosyal sonuçları ve bu sonuçların rekabet politikalarına yansımalarının tartışılması amaçlanmaktadır.
43.	Rekabet Hukukunun İhlalinden Doğan Haksız Fiillerde Yasak Hatası Üzerine Değerlendirmeler	<p>Rekabet hukukunun ihlalden kaynaklanan tazminat davaları, zamanaşımı süresi, sürenin başlangıcı, görevli ve yetkili mahkeme, mahkeme ile Rekabet Kurulu arasındaki ilişki, uygulanacak hukuk, kasıt ve ağır kusur hallerinde hâkim tarafından hükmedilecek tazminatın “üç kat” mı yoksa “üç kata kadar” mı olabileceği gibi pek çok yönüyle uygulamada ve öğretilerde tartışma konusu olmuştur. Bu çalışmada, (henüz tek başına inceleme konusu yapılmamış olan) rekabet hukukunun ihlalinin vücut verdiği haksız fiil sorumluluğunun “kusur” unsuru üzerinden “yasak hatası” tartışmaya açılacaktır. Zira, ihlal tiplerinin çokça çeşitlendiği rekabet hukuku uygulamasında, özellikle henüz üstüne içtihat olmayan yeni ihlaller bakımından, teşebbüsün “kusurlu” addedilmesinin özel hukuk tazminat davalarındaki olası etkileri düşünüldüğünde, pratik sonuçları bakımından “kusur” unsurunun tartışmaya değer olduğunu düşünülmektedir.</p> <p>Rekabet ihlallerini idari para cezası yaptırımına bağlayarak birer kabahat olarak düzenleyen Türk kanun koyucusu, kabahatten doğan ceza sorumluluğunun esaslarında “<i>Türk Ceza Kanununun hata hallerine ilişkin hükümleri, ancak kasten işlenen kabahatler bakımından uygulanır</i>” (Kabahatler Kanunu m. 10) düzenlemesine yer vermiştir. Buradan yola çıkarak, bu çalışma şu soruyu cevaplamayı amaçlamaktadır: <u>Türk Ceza Kanununun 30. maddesinde düzenlenen hata hallerine ilişkin hükümler -özellikle yasak hatasını düzenleyen son fıkra-, rekabet ihlallerinin teşebbüslere isnat edilmesinde ne yönde sonuç doğuracaktır? Bir diğer deyişle, teşebbüs, rekabet ihlali gerçekleştirdiğine yönelik hataya düşebilir mi?</u> Çalışma bu soruları salt kabahat hukukuna yönelik değil, özellikle rekabet ihlallerinden doğan tazminat sorumluluğu yönünden sormaktadır. Zira, kabahat teşkil eden rekabet ihlali fiili, aynı zamanda haksız fiil tazminat talebine de temel oluşturabilmektedir. Bu sorunun cevaplanabilmesi için öncelikle rekabet hukukunda hukuka aykırılık ile kusur arasındaki ayırım net olarak ortaya koyulmaya çalışılacak, kasıt ve taksire yönelik tartışma yapılacak ve elbette özen yükümlülüğünün sınırları teşebbüsler yönünden objektif olarak belirlenecektir. Bu soru, rekabet otoritesinin oturmuş bir uygulamasının olmadığı yeni ihlal tipleri düşünüldüğünde, kanımızca ilgi çekici hale gelmektedir.</p> <p>Kusur ilkesi, Türk hukukunda “cezanın şahsiliği ilkesi”nin (Anayasa m. 38/7) bir alt ilkesi olarak, münhasıran devletin suç ya da kabahat öngören ceza normunun ihdasında ya da ihlale karşılık uygulanacak ceza yaptırımlarında temel hak ve özgürlüklerin korunmasına hizmet eder. Bu ilke, öğretilerde kusurun kurucu işlevini anlatan “<i>nulla poena sine culpa</i>” (kusur olmadan ceza olmaz) deyişle; kusurun belirleyici ve sınırlayıcı işlevine işaret eden “<i>nulla poena extra culpam</i>”</p>

		<p>(kusuru aşan ceza olmaz) deyişiiyle ifade edilmektedir. Avrupa Birliği rekabet cezalarının, kusur ilkesine aykırı olduğu - özellikle Alman öğretisi tarafından- sıklıkla eleştirilmekte; bu eleştirilere yanıt olarak ise kusur ilkesiyle güdülen hukuk politikasının, rekabet hukukunun amaçlarıyla çatıştığı takdirde rekabet hukukunun amaçlarının öncelikli olduğu öne sürülmektedir. Birlik hukukunda bu çatışma alanları, teşebbüsün kusur yeteneği, şirketler topluluğunda rekabet ihlalinin mutlak suretle ana şirkete isnat edilebilirliği, rekabet cezasının teşebbüse göre bireyselleştirilmesi ve son olarak yasak hatasıdır (kural üzerinde hata). Avrupa Birliği Rekabet Hukukunda, kusur ilkesi yönünden tartışılan en çatışmalı alan olan “yasak hatası (kural üzerinde hata)” Türk hukukuna muhakkak KK m. 10, TCK 30/4, TBK 49/1’e uygun olarak ve yürürlükteki hukuka özgülenerak aktarılmalıdır. Her ne kadar Türk hukukunda, kusur ilkesi haksız fiil hukukunda mutlak bir geçerliliğe sahip olmasa da hataya ilişkin hallerin tazminat sorumluluğunu etkilediği öğretide kabul edilmektedir. Bu çalışma, Birlik hukukundaki kusur ilkesine dair tüm sorunlu alanları, Türk hukukuna aktarmaktan ziyade Birlik hukukundan yola çıkarak yürürlükteki Türk hukukuna özgü bir tartışma alanı açmayı amaçlamaktadır. Bu tartışma alanında sorulacak sorularda ve bu sorulara verilecek yanıtlarda özellikle Alman hukukundan yararlanılacaktır. Çalışmanın sonucunda teşebbüslerin hataya düşebileceği ve belirli şartlar altında bu hata nedeniyle, hukuk düzeninin cevaz vermediği rekabet bozucu fiilden ötürü sorumlu tutulmalarını engelleyeceği gösterilmiş olacaktır.</p>
44.	Üretken Yapay Zeka Tabanlı Sohbet Botlarının Rekabet Hukuku Açısından Değerlendirilmesi	<p><i>OpenAI</i>, Elon Musk ve Sam Altman tarafından kurulan ve amacı yapay zekanın tüm insanlığın yararına olmasını sağlamak olan San Francisco merkezli girişimdir. Kasım 2022’de <i>OpenAI</i>, yapay zeka destekli bir sohbet robotu olan <i>ChatGPT (Chat Generative Pre Trained Transformer)</i>’yi piyasaya sürdükten sonra 2023 yılı içinde 100 milyondan fazla aktif kullanıcıya ulaşmıştır. Önümüzdeki yıllarda da bu pazarın giderek büyümesi beklenmektedir. <i>ChatGPT</i>, aldığı girdilerle (verilerle) metinleri anlamak ve yeni metinler üretmek için tasarlanmıştır ve insan benzeri tepkiler verir. Bu yeni teknoloji, müşteri hizmetleri, içerik oluşturma, eğitim, akademik araştırma gibi pek çok alanda kullanılabilir. <i>ChatGPT</i>’nin piyasaya sürülmesinden kısa süre sonra, Ocak 2023’te Microsoft da <i>OpenAI</i>’a ciddi bir yatırım yaparak <i>ChatGPT</i> tipi teknolojiyi arama motoru <i>Bing</i>’e entegre etme sürecine başlamıştır. Şu anda <i>ChatGPT</i>, en büyük ve en güçlü dil işleme yapay zeka modellerinden biri olarak kabul edilmekte ve gelecekte de büyümeye devam etmesi beklenmektedir. Bir yandan da Google, <i>ChatGPT</i> gibi sohbet robotlarıyla doğrudan rekabet edebilmek için Google arama motorunda yapay zeka destekli Arama Üretken Deneyimini (SGE) geliştirmektedir. Böylece <i>ChatGPT</i>’nin etkisiyle arama motoru pazarının da şekillenmesi beklenmektedir. Hatta uzun vadede sohbet botlarının, arama</p>

		<p>motorlarının yerini alabileceği de iddia edilmektedir.</p> <p><i>ChatGPT</i> gibi üretken yapay zeka tabanlı sistemler, geliştiricilerin değer zincirindeki üç ana bileşene erişmesini gerektirir: bilgi işlem kaynakları, makine öğrenimi modelleri ve veriler. Sohbet robotlarının çalışması için önkoşul olan veriler, büyük teknoloji şirketlerinin veri havuzlarından sağlanabilmektedir ve bu verilere erişim de önemli bir rekabet parametresi olmaktadır. Bu kadar komplike bir iş modelinin, rekabet hukuku açısından da dikey bütünleşme veya pazar gücünden kaynaklanan rekabetçi sorunlar (bağlama, kendini kayırma ve sözleşme yapmanın reddi gibi) ortaya çıkarması beklenmektedir.</p> <p>Federal Trade Commission (FTC) kısa süre önce, üretken yapay zekanın, bilgi işlem kaynaklarına, modellerine ve verilerine erişimi olan birkaç büyük çevrimiçi platformun elinde yoğunlaşabileceğine dair endişelerini dile getirmiştir. Fransız ve Alman Rekabet Otoriteleri de üretken yapay zeka tabanlı iş modellerini gözlem altına almaya başlamıştır. Özellikle büyük bulut sağlayıcıları ile model geliştiricileri arasındaki ortaklıklar rekabet otoriteleri tarafından yakından takip edilmektedir. Zira bu tür bütünleşmeler pazarda ciddi giriş engelleri yaratacaktır. AB Komisyonu Eylül 2024’de yayınladığı Rekabet Politika Özeti’nde üretken yapay zekanın getireceği rekabetçi sorunlara dikkat çekerek özellikle Microsoft’un sohbet botlarına ilişkin yatırımlarını dikkatle izleyeceği sinyalini vermiştir. Fransız Rekabet Otoritesi de Haziran 2024’de yayınladığı basın bildirisinde, üretken yapay zeka tabanlı sistemlerinin yaratacağı olası rekabet hukuku sorunlarına dikkat çekmiştir.</p> <p>DMA (Digital Markets Act) uygulamasında da yapay zeka tabanlı sohbet botlarının gündeme gelmesi beklenmektedir. DMA’nın amaçlarından biri, eşik bekçilerinin faaliyet gösterdiği dijital pazarlarda adil rekabeti sağlamaktır. Yapay zeka temelli sohbet robotlarının temel platform hizmeti verdiği kabul edilerek eşik bekçisi sayılmaları halinde, bu sektör açısından DMA uygulamasından kaynaklanan sorunların da ortaya çıkması olasıdır.</p>
45.	Ecosystem-Based Theories of Harm: Their Necessity and Applicability in EU Merger	<p>Today’s digital ecosystems built and enhanced their ecosystems with acquisitions. With its acquisition of DoubleClick, Google established its current position in the online advertising market, which constitutes an integral part of its ecosystem.⁷¹ Microsoft enhanced its offering with Yahoo Search Business, Skype and LinkedIn.⁷² These are just a few</p>

⁷¹ Luis Cabral, Justus Haucap, Geoffrey Parker, Georgios Petropoulos, Tommaso Valletti, Marshall Van Alstyne, ‘The EU Digital Markets Act’ (2021) Publications Office of the European Union, Luxembourg) <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/329fb9b1-6c1a-11eb-aeb5-01aa75ed71a1/language-en>> accessed 31 July 2023, 25.

	Control	<p>examples of approximately 1,000 acquisitions by Google (Alphabet), Apple, Facebook (now Meta), Amazon, and Microsoft.⁷³ According to The Report on the Competition Policy for the Digital Era (Crémer Report), the “<i>typical scenario</i>” in the acquisition of “<i>innovative targets</i>” is incorporating the acquired company’s product(s) into the ecosystem.⁷⁴</p> <p>The digital ecosystem structure and digital ecosystem acquisitions brought about novel competition concerns. In recent years the European Commission assessed multiple digital ecosystem acquisitions and has developed a new approach step by step until its decision to prohibit Booking’s acquisition of eTraveli in September 2024.</p> <p>We argue that the novel concepts and competitions concerns related to digital ecosystem structure and digital ecosystem acquisitions should be analyzed with a newly developed approach, more specifically, ecosystem-based theories of harm. Against this background, we firstly define digital ecosystems and list their characteristics. We then proceed to describe “<i>Ecosystem-Based Theories of Harm</i>” and examine the necessity of ecosystem-based theories of harm in EU merger control with references to the drawbacks of the only relevant market-based merger control assessment and potential anti-competitive effects of acquisitions by digital ecosystems. Later, we delve into potential practical challenges of applying ecosystem-based theories of harm. Lastly, we examine the existing approach to digital ecosystem acquisitions in the EU, especially after <i>Booking/eTraveli</i>.⁷⁵</p>
46.	Çalışan Transferi Rekabet Hukuku Bağlamında Bir Devralma Teşkil Edebilir mi?	<p>Birleşme ve devralma işlemleri, ürün ve istihdam pazarları üzerinde birbirinden farklı etkiler yaratabilmektedir. Buna bağlı olarak da (özellikle teknoloji ve inovasyon odaklı endüstrilerde) teşebbüslerin rekabet stratejilerinde dikkat çekici bir dönüşüm yaşanmaktadır. İnovasyon pazarlarında, alıcının öncelikli motivasyonlarından birini; hedef şirketin</p>

⁷² Scanlan R and others, ‘1590/4/12/23 Microsoft Corporation V. Competition and Markets Authority: The Case Every Merger Control Practitioner Should Follow (and Worry Over)’ (*Kluwer Competition Law Blog*, 9 June 2023) <<https://competitionlawblog.kluwercompetitionlaw.com/2023/06/09/1590-4-12-23-microsoft-corporation-v-competition-and-markets-authority-the-case-every-merger-control-practitioner-should-follow-and-worry-over/>> accessed 9 August 2023.

⁷³ Cabral and others (n 1) 25; L Cabral, ‘Merger Policy in Digital Industries’ (2020) *Information Economics and Policy* 1; Geoffrey Parker, Georgios Petropoulos, Marshall Van Alstyne, ‘Platform mergers and antitrust’ (2021) mimeo.

⁷⁴ Jacques Crémer and others, *Competition Policy for the Digital Era* (European Commission, 2019) 117-118.

⁷⁵ OECD (2023), Theories of Harm for Digital Mergers, OECD Competition Policy Roundtable Background Note, www.oecd.org/daf/competition/theories-of-harm-for-digital-mergers-2023.pdf, 27. Please note that although there could be different terms and word bundles to explain theories that focus on strengthening ecosystems, for clarity OECD’s term to describe them will be used throughout this paper.

	<p>mevcut personellerini istihdam etmenin ve kilit personel kadrosunu korumanın oluşturduğu örneklerle daha sık karşılaşılabilmektedir.⁷⁶ Nitekim girdi niteliğinde olduğu kabul edilen işgücünün, bu tür pazarlarda teşebbüsün rekabet gücüne yönelik etkisi daha da ön plâna çıkmaktadır.</p> <p>Bu bağlamda son dönemde gelişen stratejilerden biri olan “acquihring” (<i>istihdam devralma</i>), devralma işlemlerinde odak noktasının, hedef şirketin ürünleri, teknolojisi ya da müşteri tabanı gibi geleneksel unsurlardan ziyade, ilgili pazar için kritik öneme sahip çalışanların transferine kaymasını ifade etmektedir. Ürün pazarında etkinlik yaratması beklenen bu tip işlemler, iş gücü piyasasında (çalışan mobilitesini sınırlama gibi) rekabet hukuku endişe veya sorunlarını gündeme getirebilmektedir.</p> <p>Acquihring kapsamındaki bir işlem; özü itibariyle çalışanların transferini amaçlayan bir devralma ile gerçekleşebileceği gibi, yalnızca belirli kilit personelin transferiyle de gerçekleştirilebilmektedir. Devralma şeklinde gerçekleşen senaryolarda, bildirim yükümlülükleri kapsamında işlemin denetlenmesi mümkün olabilmektedir. Ne var ki yalnızca kilit çalışanların transferi, teknik anlamda bir devralma teşkil etmeyeceği için, şirketlerin standart istihdam süreçleri ardına gizlenerek denetimden kaçınmalarına olanak tanıyabilmektedir.</p> <p>Şu halde, kilit çalışanlar ile akdedilen hizmet sözleşmelerinin bir yoğunlaşma teşkil edip etmeyeceğinin hukuken tespit edilmesi gerekmektedir. Türk hukuku açısından, 2010/4 sayılı Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ’in 5/1-(b) maddesi, sınırlayıcı bir sayım ihtiva etmemesi sebebiyle, bu tür işlemlerin yoğunlaşma olarak yorumlanmasına imkân tanıyacak niteliktedir. Bu halde, çalışan transferiyle gerçekleşen işlemlerin, “öldürücü devralma” ve “teknoloji teşebbüsü” gibi kavramlarla arasındaki ilişkinin de ayrıca ele alınması gerekecektir.</p> <p>Son dönemlerde çalışan hareketliliğinin sınırlandırılmamasına dair gelişen katı yaklaşım ile koşullarının varlığı halinde meşru sebeplerle sınırlandırılabilmesi arasındaki dengenin gözetilmesi önem arz etmektedir. Nitekim hukukumuzda, şirketlerin kilit çalışan hareketliliğini sınırlandırmaya yönelik uygulayabileceği bazı mekanizmalar da (rekabet etmeme yükümlülükleri ve benzeri) düzenlenmektedir. Çalışanların mevcut işverenlerine olan bağlılığını artırmak</p>
--	---

⁷⁶ İnovasyon pazarlarında gerçekleşen bu tür işlemlerin özellikle kilit personelin transferine odaklanması, hem ticari hedefler hem de rekabet hukuku açısından çelişkili bir alan ortaya koymaktadır. Kilit personel, genellikle şirketlerin know-how ve stratejik bilgi birikiminin temsili olarak tanımlanabilirken, bu çalışanları hedefleyen devralma işlemleri, şirketlerin rekabet avantajı elde etmelerinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu kavramın belirlenmesinde herhangi bir standart bulunmaması, her bir işlemin somut koşullarında değerlendirilmesini gerektirmektedir. Çalışmamızda kavrama yönelik fikir verebilecek diğer ilgili mevzuattan da (örnek kabiliinden olmak üzere 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu gibi) faydalanılması plânlanmaktadır.

		<p>için kullanılan bu mekanizmaların hem ürün hem de istihdam piyasalarındaki etkileri, çalışmamızda, Rekabet Kurulunun işgücü piyasalarına ilişkin kılavuzundaki değerlendirmeler ışığında ve acquirhiring modeli bağlamında ele alınacaktır.</p> <p>Konuya dair bir gelişme de yakın tarihli kararlarda rekabet otoritelerinin dayandığı yeni zarar teorilerinin, işgücü piyasaları ve yoğunlaşma denetimi arasındaki ilişkileri incelemesi ile gerçekleşmektedir. Bu kapsamda, FTC'nin <i>Kroger/Albertsons</i> dosyası⁷⁷ veya AB⁷⁸, İngiltere⁷⁹, Almanya⁸⁰ ve ABD⁸¹ tarafından incelenen <i>Microsoft/Inflection</i> işlemi örnek olarak zikredilebilir. Çalışmamız kapsamında, Türk rekabet hukuku başta olmak ve uygun düştüğü ölçüde mukayeseli hukuktan örneklerle destelenmek üzere, bu yeni ve dinamik kavramın farklı perspektiflerden ve ayrıntısıyla ele alınması hedeflenmektedir.</p>
47.	Taslak Kılavuz Kapsamında Dışlayıcı Kötüye Kullanmalarda İspat Standardı Sorunsalı	<p>Avrupa Komisyonu tarafından 1 Ağustos 2024 tarihinde kamuoyu istişare görüşüne açılan hâkim durumdaki teşebbüslerin dışlayıcı kötüye kullanma niteliğindeki davranışlarının değerlendirilmesine ilişkin taslak kılavuzu ("Taslak Kılavuz") kapsamlı değişiklikler öngörmektedir⁸². Taslak Kılavuz hukuki belirliliği sağlama ilkesinden yola çıkmakla birlikte, Taslak'ta etki-esaslı (<i>effects-based</i>) yaklaşımdan uzaklaşarak ağırlıklı olarak varsayım ve karinelere yer verilmesi, özellikle de ispat yükünün teşebbüslere çevrildiği dikkate alındığında çeşitli endişeleri beraberinde getirmektedir.</p>

⁷⁷ ABD bölge mahkemesinin 10.12.2024 tarihli kararına ilişkin duyuru için bkz. <https://www.ftc.gov/legal-library/browse/cases-proceedings/kroger-companyalbertsons-companies-inc-matter>

⁷⁸ Komisyon'un, üye devletlerin başvurularını geri çekmesi üzerine dosyayı sona erdirdiğine dair kararına ilişkin 18.09.2024 tarihli kararı için bkz. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_4727

⁷⁹ İngiltere rekabet otoritesi tarafından izin verilen işleme dair 04.09.2024 tarihli karar için bkz. <https://www.gov.uk/cma-cases/microsoft-slash-inflection-ai-inquiry>

⁸⁰ Alman rekabet otoritesinin işlemi inceleme yetkisi olmadığı kararına ilişkin 29.11.2024 tarihli duyuru için bkz. https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Meldung/EN/Pressemitteilungen/2024/29_11_2024_Microsoft.html

⁸¹ FTC tarafından resmi bir duyuru yapılmamış olmakla beraber konuya dair 06.06.2024 tarihli haber metni için bkz. <https://www.wsj.com/tech/ai/ftc-opens-antitrust-probe-of-microsoft-ai-deal-29b5169a>

⁸² Bkz. "Guidelines on the application of Article 102 of the Treaty on the Functioning of the European Union to abusive exclusionary conduct by dominant undertakings"; https://competition-policy.ec.europa.eu/public-consultations/2024-article-102-guidelines_en; https://competition-policy.ec.europa.eu/antitrust-and-cartels/legislation/application-article-102-tfeu_en

Taslak Kılavuz hakim durumdaki teşebbüslerin iddia konusu dışlayıcı davranışlarının kötüye kullanma teşkil edip etmediğinin analizi bakımından kendi-kendine değerlendirme ilkesine atıf yapmaktadır.⁸³ Taslak'ta temel olarak, hakim durum tespiti ve hakim durumdaki teşebbüsün davranışlarının dışlayıcı kötüye kullanma teşkil edip etmediğine yönelik sorumluluğun tayinindeki genel ilkeler ile teşebbüsler tarafından öne sürülebilecek objektif haklı gerekçeler ve etkinlik kazanımlarına yönelik prensipler açıklanmaktadır⁸⁴.

Taslak'ta dikkati çeken en önemli düzenlemelerden biri hakim durumdaki teşebbüslerin belirli davranışlarının dışlayıcı etki yaratma kapasitesine yönelik varsayımdır. Taslak'ta belirli davranışların daha başlangıçtan dışlayıcı etki yaratma kapasitesine sahip olduğu varsayılmakta ve Komisyon'un ispat yükü hafifletilerek, ispat yükü teşebbüslere çevrilmiştir. Bununla birlikte, ispat yükünün anılan varsayım/karinelere istinaden ölçsüz şekilde teşebbüslere yüklenmesi, teşebbüslerin objektif haklı gerekçeleri ve etkinlik kazanımlarını ispatlayabilmeleri noktasında Komisyon kadar bilgi/pazar verisi toplama yetkilerini haiz olmadığı dikkate alındığında, teşebbüsleri aksini ispatlayamayacakları ve savunma haklarını kısıtlayabilecek bir noktaya getirmektedir⁸⁵. Taslak'ta Komisyon'un dışlayıcı etki yaratma kapasitesine yönelik ispat yükü bakımından, Komisyon'un rekabet üzerindeki filli zararı veya tüketici zararını ortaya koymasının gerekmediği, dolayısıyla hakim durumdaki firmanın davranışına bağlı olarak pazarda fiyat, üretim, inovasyon veya kalite üzerindeki olumsuz etkilerin gösterilmesine gerek bulunmadığı, fiili veya potansiyel rakiplerin *eşit etkinlikte rakip* olmalarının da gösterilmesine gerek olmadığı ve nihayetinde meşru rekabetten (competition on the merits) ayrılan herhangi bir fiili veya potansiyel dışlayıcı etkisi olan davranışın TFEU madde 102 kapsamında değerlendirileceği belirtilmektedir.

Bu hususta yakın tarihte OECD'nin ispat standardı konusunda yayınlanan politika dokümanı dikkat çekmektedir. OECD

⁸³ Kendi-kendine değerlendirme ilkesi ilk bakışta teşebbüsler lehine görünmekle birlikte, ihlallerin ciddi para cezalarına yol açtığı ve hatta tazminat davalarını da tetiklediği dikkate alındığında, bu yaklaşım günümüzün karmaşık ve dinamik piyasalarında teşebbüsler için risk teşkil edebilecektir. Bkz. BusinessEurope Position Paper, https://www.bes.eu/sites/buseur/files/media/position_papers/legal/2024-10-25_pp_exclusionary_abuses.pdf

⁸⁴ Taslak Kılavuz hakim duruma gelmenin bizatihi rekabete aykırı olmadığını, bununla birlikte hakim durumdaki firmanın kamu menfaatine, rakipler veya tüketicilerin zararına olarak etkin rekabeti kısıtlamaya yönelik davranışlarının hukuka aykırı olduğunu belirtmektedir. Taslakta ayrıca birlikte hâkim duruma yönelik detaylı açıklamalara yer verilmiştir. Birlikte hakimiyetin tespitinde ilgili teşebbüsler arasında, rakiplerinden, müşterilerinden ve tüketicilerden bağımsız hareket edebilme gücünü ve koordineli davranma motivasyonunu sağlayan ekonomik bağlara dikkat çekilmektedir. Bilindiği üzere 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinde bir veya birden fazla teşebbüsün, hâkim durumlarını tek başlarına yahut başkaları ile yapacakları anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanmaları yasaklanmakla birlikte, Rekabet Kurumu tarafından yayınlanan Hakim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Davranışlarına İlişkin Kılavuz sadece tek başına hâkim durumda olan teşebbüsler tarafından gerçekleştirilen kötüye kullanma davranışlarına yönelik açıklamaları kapsamaktadır.

⁸⁵ Bkz. <https://www.crowell.com/en/insights/client-alerts/the-european-commissions-draft-guidelines-on-exclusionary-abuses-towards-strict-enforcement>, Bkz. https://www.bes.eu/sites/buseur/files/media/position_papers/legal/2024-10-25_pp_exclusionary_abuses.pdf

	<p>dokümanında, rekabet otoritelerinin etki-temelli yaklaşım ve bu doğrultuda gerçekleştirilen ekonomik analizler çerçevesinde rekabet soruşturmalarında gerekli ispat standardını karşılamada güçlük çektikleri belirtilmekte olup,⁸⁶ örnek olarak, <i>Intel</i> kararındaki değerlendirmelere yer verilmektedir. ABAD, 24 Ekim 2024 tarihli <i>Intel</i> kararına ilişkin değerlendirmesinde, Komisyon'un pazardaki bütün olguları dikkate alarak rekabeti kısıtlayıcı fiili veya potansiyel etkileri analiz etmesi gerektiğine işaret etmişti⁸⁷. ABAD, Komisyon'un iddia konusu indirimlerle pazarın ne kadarının kapatıldığını, indirimlerin bağlandığı koşullar ve ilgili anlaşmalar, bunların süresi ve miktarı ile <i>eşit etkinlikteki rakipleri</i> dışlamaya yönelik olası stratejinin ortaya konması gerektiğini belirtmişti. Yine, <i>Qualcomm</i> kararında, FTC'nin ihlal tespitine yönelik kararı, önemli ölçüde pazar kapamanın fiili veya gerçek etkilerinin ispat edilemediği gerekçesiyle mahkeme tarafından iptal edilmişti⁸⁸. OECD dokümanında rekabet otoritelerinin gerekli ispat standardını karşılamada zorlandıkları hususuna dikkat çekilerek, politika tercihi olarak ispat yükünün hafifletilmesi veya standardın düşürülmesi ve bunun için de mevcut standart veya hukuki testlerin revize edilerek yeni varsayımlar/karineler benimsenmesi yöntemlerinin tartışıldığı belirtilmektedir. Nitekim, Komisyon'un Taslak Kılavuzu'nda bunun yansımalarını görmek mümkündür.</p> <p>Taslak'ta belirli davranışların dışlayıcı etki yaratma kapasitesine yönelik varsayım kapsamında eşit etkinlikteki rakip testine ilişkin olarak, Komisyon'un iddia konusu davranıştan⁸⁹ etkilenen fiili veya potansiyel rakiplerin eşit etkinlikte rakip olduğunun gösterilmesine gerek olmadığı belirtilmektedir. Bununla birlikte, eşit etkinlikteki rakip testi sıklıkla uygulanan bir test olup, Komisyon'un <i>Google Shopping</i> kararında da bu hususta eşit etkinlikteki rakip testinin esas alındığı anlaşılmaktadır⁹⁰.</p>
--	--

⁸⁶ Bkz. The Standard and Burden of Proof in Competition Law Cases, Organisation for Economic Co-operation and Development ("OECD") Roundtables on Competition Policy Papers, No. 318, (2024), <https://www.oecd.org/en/events/2024/12/the-standard-and-burden-of-proof-in-competition-law-cases.html>

⁸⁷ Judgment of the General Court (Fourth Chamber, Extended Composition) of 26 January 2022, Case T-286/09 RENV, Intel Corporation Inc. v European Commission and Judgment of the Court (Fifth Chamber) of 24 October 2024, Case C-240/22 P. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62022CJ0240>

⁸⁸ Bkz. Federal Trade Commission V. Qualcomm Inc., 969 F.3d 974 (9th Cir. 2020)

⁸⁹ Bkz. https://www.businesseurope.eu/sites/buseur/files/media/position_papers/legal/2024-10-25_pp_exclusionary_abuses.pdf

⁹⁰ *Google Shopping* kararı (Case T-334/19), para, 106, 112, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=6458949D7E5D9A932C01AF8636EAB3A0?text=&docid=290181&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2299740>.

Rekabet Kurumu tarafından yayınlanan Hakim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Davranışlarına İlişkin Kılavuz uyarınca, Rekabet Kurulu, pazar kapamayı değerlendirirken hâkim durumdaki teşebbüs kadar etkin olan varsayımsal bir rakibin (*eşit etkinlikteki rakip*) incelenen davranış sonucunda pazardan dışlanmasının muhtemel olup olmadığını analiz etmektedir. Rekabet Kurumu tarafından yayınlanan Hakim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Davranışlarına İlişkin Kılavuz, para. 27. <https://www.rekabet.gov.tr/Dosya/kilavuzlar/hakim-durumdaki-tesebbuslerin-dislayici-davranislarina-iliskin-kilavuz1.pdf>

		Yukarıdaki hususlar çerçevesinde, işbu çalışmada, Komisyon'un Taslak Kılavuzunda etki-esaslı yaklaşımdan uzaklaşarak daha formalistik ve karinelere dayalı bir yaklaşım benimsenmesinin ispat standardı bakımından yaratacağı riskler Komisyon kararları ışığında incelenecek ve Rekabet Kurulu uygulamalarına olası yansımaları değerlendirilecektir.
48.	Yerinde İncelemelerde Hukuki Belirsizlik: Bir Dönem Kapanıyor Mu?	Yerinde incelemenin engellenmesine ilişkin Rekabet Kurulu ("Kurul") kararları kronolojik olarak incelendiğinde, 2005 yılından itibaren 2019 yılına kadar yılda en fazla 3 veya 4 yerinde incelemenin engellenmesi vakıası ile karşılaşılırken, 2019 yılında bu rakam artış göstermiş, 2021 yılı ve devamında artış ivmesi hızlanmış ve 2023 yılında Kurul tarihindeki en yüksek rakam ile karşılaşılmıştır ⁹¹ . Diğer taraftan, 2024 yılında bu ivme ciddi bir düşüş göstermiş ve işbu makale

⁹¹ **Yerinde İncelemenin Engellenmesi/Zorlaştırılmasına Yönelik Alınan Kurul Kararları Listesi**

- Kurul'un 2.6.2005 tarih ve 05-38/511-121 sayılı *Denizli Çimento/Modern Beton* kararı
Kurul'un 26.1.2006 tarih ve 06-04/53-M sayılı *Akçansa* kararı.
Kurul'un 28.3.2006 tarih ve 06-31/376-99 sayılı *Sodexho Restoran/Accor/Network Servisleri* kararı
Kurul'un 26.5.2006 tarih ve 06-36/474-128 sayılı *Batıçim / Batsöke Söke* kararı
Kurul'un 15.11.2006 tarih ve 06-84/1081-313 sayılı *Konya Motorlu Taşıtlar* kararı
Kurul'un 05.08.2009 tarih ve 09-34/837-M sayılı *Koçak Petrol* kararı.
Kurul'un 11.11.2009 tarih ve 09-54/1320-M sayılı *Revsaş* kararı.
Kurul'un 18.11.2009 tarih ve 09-56/1345-M sayılı *Ünsped Paket* kararı
Kurul'un 10.6.2010 tarih ve 10-42/718-231 sayılı *Sodexho Restoran/Accor/Multinet/Network Servisleri* kararı.
Kurul'un 11.7.2013 tarih ve 13-44/543-M sayılı *Özgüvenler* kararı
Kurul'un 18.07.2013 tarih ve 13-46/601-M sayılı *TTNet A.Ş.* kararı.
Kurul'un 7.7.2015 tarih ve 15-28/336 sayılı *Türk Eczacılar Birliği* kararı
Kurul'un 03.07.2017 tarih ve 17-20/318-140 sayılı *Çekok Gıda* kararı
Kurul'un 21.12.2017 tarih ve 17-42/669-297 sayılı *Nuhoğlu* kararı.
Kurul'un 18.01.2018 tarih ve 18-03/34-21 sayılı *Medyacızade* kararı.
Kurul'un 21.06.2018 tarih ve 18-20/356-176 sayılı ve 05.07.2018 tarih ve 18-22/378-185 sayılı *Mosaş* kararları;
Kurul'un 07.02.2019 tarih ve 19- 06/51-18 sayılı *Ege Gübre* kararı.
Kurul'un 13.2.2019 tarih ve 19-07/86-36 sayılı *Anı Turizm* kararı
Kurul'un 13.03.2019 tarih ve 19-12/146-67 sayılı *Coşkunlar Hazır Beton* kararı.
Kurul'un 20.06.2019 tarih ve 19-22/354-160 sayılı *DVS Doğalgaz* kararı.
Kurul'un 07.11.2019 tarih ve 19-38/570-238 sayılı *Umat Gümrük* kararı.
Kurul'un 07.11.2019 tarih ve 19-38/569-237 sayılı *Sedat Demirok-Demsa Turizm* kararı.
Kurul'un 07.11.2019 tarih ve 19-38/581-247 sayılı *Siemens Healthcare* kararı.
Kurul'un 07.11.2019 tarih ve 584-250 sayılı *Unilever* kararı.
Kurul'un 07.11.2019 tarih ve 19-38/583-249 sayılı; 07.11.2019 tarih ve 19-38/582-248 sayılı *Türk Eczacıları Birliği* kararları.
Kurul'un 26.12.2019 tarih ve 19-46/793-346 sayılı *Askaynak* kararı.
Kurul'un 09.01.2020 tarih ve 20-03/31-14 sayılı *Groupe SEB İstanbul Ev Aletleri* kararı.

Kurul'un 29.04.2021 tarih ve 21-24/278-123 sayılı *Eti Gıda* kararı.
Kurul'un 29.04.2021 tarih ve 21-24/279-124 sayılı *Pasifik* kararı.
Kurul'un 20.05.2021 tarih ve 21-26/327-152 sayılı *Unmaş* kararı.
Kurul'un 27.05.2021 tarih ve 21-27/354-172 sayılı *N11* kararı.
Kurul'un 27.05.2021 tarih ve 21-27/354-174 sayılı *Sahibinden* kararı
Kurul'un 27.05.2021 tarih ve 21-27/354-173 sayılı *Çiçek Sepeti* kararı.
Kurul'un 17.06.2021 tarih ve 21-31/400-202 sayılı *Medicana Samsun* kararı.
Kurul'un 08.07.2021 tarih ve 21-34/451-226 sayılı *Savola Gıda* kararı.
Kurul'un 08.07.2021 tarih ve 21-34/452-227 sayılı *P&G* kararı.
Kurul'un 29.07.2021 tarih ve 21-36/486-254 sayılı *Fatih Römorkörcülük* kararı.
Kurul'un 12.08.2021 tarih ve 21-38/544-265 sayılı *İGSAŞ* kararı.
Kurul'un 9.9.2021 tarih ve 21-42/618-395 sayılı *LG Electronics/SVS* kararı
Kurul'un 23.9.2021 tarih ve 21-44/645-322 sayılı *Europen Endüstri* kararı
Kurul'un 7.11.2021 tarih ve 21-48/678-338 sayılı *Hepsiburada* kararı
Kurul'un 13.1.2022 tarih ve 22-03/35-16 sayılı *Hepsiburada* kararı
Kurul'un 3.3.2022 tarih ve 22-11/161-65 sayılı *Kınık* kararı
Kurul'un 9.6.2022 tarih ve 22-26/426-175 sayılı *A.B Gıda* kararı
Kurul'un 30.6.2022 tarih ve 22-29/476-191 sayılı *LDR Turizm* kararı
Kurul'un 8.9.2022 tarih ve 22-41/560-224 sayılı *Akcom* kararı
Kurul'un 8.9.2022 tarih ve 22-41/599-250 sayılı *Natura Gıda* kararı
Kurul'un 8.9.2022 tarih ve 22-41/573-234 sayılı *Disamed* kararı
Kurul'un 15.9.2022 tarih ve 22-42/614-258 sayılı *Softtech* kararı
Kurul'un 15.9.2022 tarih ve 22-42/615-259 sayılı *Vitelco* kararı
Kurul'un 29.9.2022 tarih ve 22-44/646-278 sayılı *Loreal* kararı
Kurul'un 6.10.2022 tarih ve 22-45/659-283 sayılı *Naos* kararı
Kurul'un 27.10.2022 tarih ve 22-49/723-303 sayılı *Açı Eğitim* kararı
Kurul'un 22.11.2022 tarih ve 22-48/698-296 sayılı *TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Alanya İlçe Temsilciliği* kararı
Kurul'un 1.12.2022 tarih ve 22-53/797-327 sayılı *Horizon* kararı
Kurul'un 8.12.2022 tarih ve 22-54/831-341 sayılı *Güven Beton* kararı
Kurul'un 8.12.2022 tarih ve 22-54/835-345 sayılı *Same Deutz* kararı
Kurul'un 13.4.2023 tarih ve 23-18/325-110 sayılı *İpek Gıda* kararı
Kurul'un 16.3.2023 tarih ve 23-14/244-80 sayılı ve Kurul'un 23.3.2023 tarih ve 23-15/256-86 sayılı *Empa Gayrimenkul* kararları
Kurul'un 23.3.2023 tarih ve 23-15/255-85 sayılı *Şanal Emlak* kararı
Kurul'un 16.3.2023 tarih ve 23-14/245-81 sayılı ve Kurul'un 23.3.2023 tarih ve 23-15/254-84 sayılı *GBK Gayrimenkul* kararları.
Kurul'un 16.3.2023 tarih ve 23-14/246-82 sayılı *Şanal Emlak* kararı.
Kurul'un 16.3.2023 tarih ve 23-14/243-79 sayılı *Çilek Gayrimenkul* kararı
Kurul'un 2.2.2023 tarih ve 23-12/180-56 sayılı *Altıparmak* kararı
Kurul'un 26.1.2023 tarih ve 23-06/75-24 sayılı *Oyak Çimento* kararı
Kurul'un 26.1.2023 tarih ve 23-06/74-23 sayılı *Çimsa Çimento* kararı
Kurul'un 26.1.2023 tarih ve 23-06/75-22 sayılı *Ceyhan Hazır Beton* kararı
Kurul'un 18.5.2023 tarih ve 23-23/436-149 sayılı *Namet Gıda* kararı

	<p>tarihi itibariyle yayınlanan Kurul kararlarından, 2024 yılında sadece bir yerinde incelemenin engellenmesi kararı alındığı anlaşılmıştır⁹².</p> <p>Bu çarpıcı grafik karşısında, Kurul'un 2005-2023 yılları arasında oluşan ve Yerinde İncelemelerde Dijital Verilerin İncelenmesine İlişkin Kılavuz ile bir ölçüde açıklığa kavuşturulmakla birlikte, yargı organları önünde temel hak ve özgürlükler ile özel hayatın gizliliği bağlamında itirazlara konu olan yaklaşımının yıllar içerisinde nasıl şekillendiğini incelemek isabetli olacaktır. 2023 yılına kadar yayınlanan kararlarda, Kurul'un yerinde inceleme esnasında delillerin karartılmasına yönelik eylemler kapsamında alınan kararlarından, yerinde incelemenin engellenmesi/zorlaştırılmasına ilişkin yaptırımlarda silinen verilerin geri getirilip getirilmediğine yahut içeriğinin bir</p>
--	---

Kurul'un 28.04.2023 tarih ve 23-19/369-128 sayılı Erbak Uludağ kararı
Kurul'un 11.05.2023 tarih ve 23-21/405-137 sayılı Güres Tavukçuluk kararı
Kurul'un 28.04.2023 tarih ve 23-19/363-125 sayılı Vatan Bilgisayar kararı
Kurul'un 11.05.2023 tarih ve 23-21/412-141 sayılı Asmaş kararı
Kurul'un 07.09.2023 tarih ve 23-41/788-277 sayılı Beta Enerji kararı
Kurul'un 17.08.2023 tarih ve 23-39/717-246 sayılı Rahmi Seymen kararı
Kurul'un 17.08.2023 tarih ve 23-39/740-254 sayılı Vesuvius kararı
Kurul'un 22.06.2023 tarih ve 23-28/530-179 sayılı Mis-Dağ kararı
Kurul'un 11.05.2023 tarih ve 23-21/407-138 sayılı Altun Gıda kararı
Kurul'un 17.08.2023 tarih ve 23-39/742-256 sayılı Aydın Seramik kararı
Kurul'un 28.04.2023 tarih ve 23-19/364-126 sayılı Teknosa kararı
Kurul'un 17.08.2023 tarih ve 23-39/744-258 sayılı Canatanlar İnşaat kararı
Kurul'un 11.05.2023 tarih ve 23-21/410-140 sayılı Wahl Elektrikli Aletler kararı
Kurul'un 17.08.2023 tarih ve 23-39/741-255 sayılı Asbeton kararı
Kurul'un 28.04.2023 tarih ve 23-19/365-127 sayılı Canon kararı
Kurul'un 23.03.2023 tarih ve 23-15/267-90 sayılı Berkler Danışmanlık kararı
Kurul'un 17.08.2023 tarih ve 23-39/743-257 sayılı Ufuk Hazır Beton/DYM Değişim /Kösem Yapı kararı
Kurul'un 21.09.2023 tarih ve 23-45/840-296 sayılı Boylular Gıda kararı
Kurul'un 28.09.2023 tarih ve 23-46/872-309 sayılı Susa Gıda kararı
Kurul'un 19.10.2023 tarih ve 23-49/945-337 sayılı Sırma kararı
Kurul'un 19.10.2023 tarih ve 23-49/943-335 sayılı Sabri Bakışgan kararı
Kurul'un 21.09.2023 tarih ve 23-45/839-295 sayılı Koyuncu Elektronik kararı
Kurul'un 05.10.2023 tarih ve 23-47/898-318 sayılı AbbVie kararı
Kurul'un 19.10.2023 tarih ve 23-49/942-334 sayılı Bekir Alçiçek kararı
Kurul'un 12.10.2023 tarih ve 23-48/910-324 sayılı Epson Italia kararı
Kurul'un 17.08.2023 tarih ve 23-39/727-250 sayılı Balsu kararı
Kurul'un 18.04.2024 tarih ve 24-19/416-169 sayılı Kalekim Lyksor kararı
⁹² Kurul'un 18.04.2024 tarih ve 24-19/416-169 sayılı Kalekim Lyksor kararı

	<p>rekabet ihlaline işaret eder nitelikte olup olmadığına yönelik hususların sonucu etkileyen unsurlar olarak dikkate alınmadığı anlaşılmaktadır⁹³.</p> <p>Diğer taraftan, 20 Haziran 2023 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan Anayasa Mahkemesi (“AYM”) kararında, Kurum tarafından teşebbüslerin işyerlerinde hakim kararı olmaksızın yerinde inceleme yapılması nedeniyle Anayasa’nın 21. maddesi ile güvence altına alınan konut dokunulmazlığı hakkının ihlal edildiğine karar verilmiş ve ihlalin 4054 sayılı Kanun’da yerinde inceleme yetkisinin Anayasa’nın 21. maddesindeki güvencelere uygun olarak düzenlenmemesinden kaynaklandığına hükmedilmiştir⁹⁴. AYM kararını takiben 17.08.2023 tarihinde alınan çeşitli Kurul kararlarında, Kurul üyelerinin sundukları Farklı Gerekçe’lerde, AYM’nin bireysel başvuru kararı sonrasında, idari yargının uygulamaya ne istikamette yön vereceğinin belirsiz olduğu, yerinde incelemenin engellenmesi fiillerinin ve verilecek para cezalarının idari yargıda içtihat oluşana kadar görüşülmemesi gerektiği kanaati belirtilmiştir.⁹⁵</p> <p>Öte yandan ilerleyen dönemde, Kurul’un 21.09.2023 tarihli <i>Koyuncu Elektronik</i> kararına Karşı Oy Gerekçesi’nde, ceza müessesesinin uygulanışında, 2020 yılı sonrası incelemelerde kartel-dışı vakıalarda, teşebbüsün ölçeği ve rekabet</p>
--	--

⁹³ Kurul, silinen verilere adli bilişim cihazları yardımıyla erişilebilmiş olmasının, fiilen yerinde incelemenin engellenmesi/zorlaştırılması niteliğine bir etkisinin bulunmadığını, aksi bir durumun kabulünün, teşebbüslerin söz konusu verileri sildiği ancak silme işleminin tespit edilemediği bir durumda bu teşebbüsler bakımından bir “ödüllendirme” anlamına gelebileceğini değerlendirmektedir. Bkz. Kurul’un *Unmaş* Kararı, (Karar Sayısı : 21-26/327-152, Karar Tarihi : 20.05.2021). para.16 . Ayrıca, bkz. Kurul’un *Pasifik* kararı (Karar Sayısı: 21-24/279-124, Karar Tarihi: 29.04.2021) ve Ankara 18. İdare Mahkemesi, T. 07/12/2022, E.2022/548, K.2022/2882 *Pasifik* Kararı.

Kurul’un *N11* kararı (Karar Sayısı: 21-27/354-172, Karar Tarihi: 27.05.2021).

Kurul’un *Savola Gıda* kararı (Karar Sayısı: 21-34/451-226, Karar Tarihi : 08.07.2021)

Kurul’un *P&G* Kararı, (Karar Sayısı : 21-34/452-227, Karar Tarihi : 08.07.2021)

Kurul’un *İGSAŞ* Kararı, Karar Sayısı : 21-38/544-265, Karar Tarihi : 12.08.2021

Kurul’un *Çiçek Sepeti* kararı (Karar Sayısı: 21-27/354-173, Karar Tarihi: 27.05.2021)

Kurul’un *Medicana Samsun* Kararı, (Karar Sayısı : 21-31/400-202 Karar Tarihi : 17.06.2021) .

⁹⁴ 20 Haziran 2023 tarih ve 32227 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Anayasa Mahkemesi kararı. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/06/20230620-5.pdf>

⁹⁵ Bkz. Kurul’un 17.08.2023 tarihli ve 23-39/743-257 sayılı *Ufuk Hazır Beton/DYM/Kösem Yapı* kararı, Kurul’un 17.08.2023 tarihli ve 23-39/744-258 sayılı *Canatanlar İnşaat* kararı, Kurul’un 17.08.2023 tarihli ve 23-39/741-255 sayılı *Asbeton Yapı* kararı, Kurul’un 17.08.2023 tarihli ve 23-39/740-254 sayılı *Vesuvius* kararı, Kurul’un 17.08.2023 tarihli ve 23-39/717-246 sayılı *Rahmi Seymen* kararı. Diğer taraftan, Kurul’un 17.08.2023 tarihli ve 23-39/727-250 sayılı *Balsu* kararında; Balsu’da yapılan yerinde incelemede; yerinde inceleme başladıktan sonra yaklaşık 1.500 e-postanın silindiği anlaşılmış, ne var ki, silinen tüm e-postalar geri getirilip incelenmiş ve getirilen veriler ihlal niteliği taşımadığından geri getirilen e-postalardan herhangi bir belge de alınmamıştır. Bu kapsamda silinen tüm verilerin geri getirilmesi ve bu verilerde ihlali gösterir herhangi bir hususa rastlanılmaması ile Balsu’nun dosya konusu soruşturmanın tarafı olmaması ve bu nedenle bilgi saklama gibi bir amacının olamayacağı hususları dikkate alınarak yerinde incelemenin Balsu tarafından engellenmediğine/zorlaştırılmadığına dolayısıyla teşebbüse idari para cezası verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir. Karara ilişkin Farklı Gerekçe’de, silinen verilerin geri getirilmesi ve silinen yazışmaların içeriğinin ihlale ilişkin bilgi içerip içermediği gibi bir yaklaşımın doğru olmadığı, silinmiş verilerin geri getirilerek incelenmiş olmasının, silinmiş ve geri getirilmiş olan bu yazışmalarda herhangi bir ihlal unsuruna rastlanmamış olmasının, yerinde incelemenin engellenmesi/zorlaştırılmasında bir gerekçe olarak kullanılmasının hatalı olduğu belirtilmiştir.

	<p>hukuku geçmişi, ihlalin büyüklüğü, silinen verilerin kurtarılma durumu ve içeriği, geri kurtarmanın maliyeti gibi faktörlerin takdir edilmesi gerektiği, aksi halde aşırı-cezalandırma riskinin ortaya çıkabileceğine dikkat çekilmiştir⁹⁶. Kurul'un <i>Epson Italia</i> kararına Karşı Oy Gereçesi'nde, kartel dışındaki dosyalarda yerinde incelemelerin engellenmesi meselesinde aşırı cezalandırma riskinden kaçınabilmek adına şu kriterler sıralanmıştır⁹⁷: (i) somut olayın bağlamı, (ii) dikey ilişkide veri silen teşebbüsün konumu, (iii) silinen veri sayısı ve geri getirilip getirilemediği (iv) silinen yazışmaların içeriğinde rekabet hukuku açısından hassas, dosya kapsamında delil teşkil edebilecek herhangi bir husus olup olmadığı vb. sıralanmış ve yerinde incelemeye yönelik ceza aracının mekanik bir şekilde uygulanmasının adil olmadığı belirtilmiştir. Nitekim, Kurul'un 2024 yılında alınan <i>Kalekim</i> kararında⁹⁸, kartel iddialarının incelendiği bir yerinde incelemede, şirket çalışanları tarafından WhatsApp mesajlarının silindiği ve silinen verilerin geri getirilemediği anlaşıldığından teşebbüse idari para cezası uygulanmıştır. Anılan kararın yukarıda sıralanan kriterlerle istikrarlı bir yaklaşımı yansıttığı söylenebilecektir. Ayrıca, benzer kriterleri geçmişte Ankara 2. İdare Mahkemesi'nin T.15/04/2022, E.2022/254 sayılı <i>Sahibinden</i> kararında da görmek mümkündür⁹⁹.</p> <p>2024 yılında Avrupa Komisyonu ise ilk defa yerinde inceleme esnasında bir teşebbüs çalışanın cep telefonundaki WhatsApp mesajlarını silmesinden dolayı şirkete 15.9 milyon Euro idari para cezası uygulamıştır¹⁰⁰. Komisyon, kıdemli bir şirket çalışanın WhatsApp yazışmalarını yerinde inceleme başladıktan sonra silmiş olduğunu tespit etmiştir. Şirket bu konudaki sorumluluğunu kabul etmiş ve aktif bir şekilde Komisyon ile hem inceleme sırasında hem</p>
--	---

⁹⁶ Kurul'un 21.09.2023 tarih ve 23-45/839-295 sayılı Koyuncu Elektronik kararı

⁹⁷ 12.10.2023 tarih ve 23-48/910-324 sayılı *Epson Italia* Kararı.

⁹⁸ Kurul'un 18.04.2024 tarih ve 24-19/416-169 sayılı *Kalekim Lyksor* kararı

⁹⁹ Bkz. Ankara 2. İdare Mahkemesi, T.15/04/2022, E.2022/254 *Sahibinden* Kararı; "Uyuşmazlıkta, dava konusu Kurul kararında, (...)nin kullanımında bulunan mobil cihazdan, incelemenin başladığı saat itibarıyla veri silindiği ve bu durumun yerinde incelemenin engellenmesi veya zorlaştırılması sonucunu doğurduğu belirtilerek davacı şirketin idari para cezasıyla cezalandırılması yönünde karar verilmiş ise de;

- davacı şirket tarafından, inceleme günü çalışanlarına e-mail atılarak çalışanlarının, kayıtlarının silinmemesi ve istenen her türlü belgenin görevlilere verilmesi hususunda bilgilendirildiği,
 - silindiği ifade edilen yazışmalara diğer çalışanların telefonlarında yapılan incelemelerde ulaşıldığı,
 - veri silindiği tespit edilen telefonun (...)nin kişisel telefonu olduğu ve
 - silindiği ifade edilen yazışmaların şirket işlerine ilişkin hususları içermediği
 - bu eylemin idari para cezasına dayanak oluşturacak nitelikte olmadığı,
 - bunun dışında davacının bahsi geçen fiili işlediğine yönelik somut bilgi ve belgenin de bulunmadığı
- anlaşılmakta olup, dava konusu kurul kararında hukuka uygunluk bulunmamıştır."

¹⁰⁰ "Commission fines International Flavours & Fragrances €15.9 million for deleting WhatsApp messages during an antitrust inspection", bkz. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_24_3435/IP_24_3435_EN.pdf

		<p>de devamında işbirliği yapmıştır. Bunun karşılığında Komisyon cezayı tesis ederken, ihlalin ağırlığı ve süresini dikkate alarak, aktif işbirliğinden dolayı cezayı %50'ye kadar indirmiştir.¹⁰¹</p> <p>Yukarıdaki hususlar çerçevesinde, işbu çalışmada, Kurul'un yerinde incelemelerin engellenmesine yönelik kararlarındaki yaklaşımının yıllar içerisinde nasıl şekillendiği incelenecek ve AYM'nin önünde konunun halen incelendiği bu dönemde, Kurul üyelerinin karşı oylarında yer bulan ceza mekanizmasının uygulanışına ilişkin görüş farklılıkları ve takdir hakkının kullanılmasına yönelik müessesenin hukukumuzda uygulanabilirliği ve olası riskleri yabancı rekabet otoritesi kararları ışığında analiz edilecektir.</p>
49.	İdari Para Cezalarının Belirlenmesinde AB Uygulamalarına Kıyaslama Yoluyla Çözüm	<p>Rekabet Kurulu tarafından verilen idari para cezalarına ilişkin uygulama esaslarının tespiti amacıyla ülkemizde, 15.02.2009 tarihinde Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar İle Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik (Ceza Yönetmeliği) yürürlüğe girmiştir. Ceza Yönetmeliği'yle asıl amaçlanan cezalandırma sürecinde, şeffaflık, nesnellik, tutarlılık ve caydırıcılık unsurlarının sağlanmasıdır. Türkiye'de idari para cezalarının belirlenmesinde mevcut sistem, mehz Avrupa Birliği (AB) rekabet hukuku sisteminden farklılıklar göstermektedir.</p> <p>AB'de idari para cezalarının belirlenmesine ilişkin temel ilkeler, 1/2003 sayılı Konsey Tüzüğü¹⁰² ile düzenlenmiştir. 1/2003 sayılı Tüzüğün 23/2(a) maddesi uyarınca idari para cezalarının belirlenmesinde şeffaflık, tarafsızlık ve hukuk güvenliği ilkelerinin sağlanabilmesi amacıyla 01.09.2006 tarihinde bir Kılavuz yayınlanmıştır.¹⁰³ Kılavuz ile ortaya konan ve Avrupa Komisyonu (Komisyon) tarafından idari para cezalarının belirlenmesinde izlenmesi beklenen ilkeler ve metotlar sonucu Komisyon'un takdir yetkisi sınırlanmıştır. Buna karşın Kılavuz ile gösterilen sınırlarda kalmak kaydıyla, Komisyon'un idari para cezalarını belirlerken geniş takdir yetkisi bulunmaktadır. Bu doğrultuda, Komisyon uygulamasında genel itibariyle rekabet politikası çerçevesinde cezaların yeterli caydırıcılığa sahip olması gerektiği</p>

¹⁰¹ Diğer taraftan, başka bir soruşturmada, Avrupa Komisyonu e-posta hesaplarına erişim izin vermeyen iki teşebbüsü cezalandırmıştır. Bkz. European Commission, Press Release of 28 March 2012, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_12_319. General Court of the European Union, Case T-272/12, Energetický a průmyslový holding a.s. and EP Investment Advisors s.r.o. v European Commission, 26 November 2014, EU:T:2014:995. OECD DAF/COMP/LACF(2020)2, Digital Evidence Gathering in Cartel Investigations. Ayrıca, Hollanda Rekabet Otoritesi teşebbüs yetkililerinin yerinde inceleme sırasında WhatsApp yazışmalarının silinmesi ve bazı WhatsApp gruplarından çıkmaları nedeniyle ilgili teşebbüse 1.84 milyon Euro para cezası uygulamıştır. Bkz. OECD DAF/COMP/LACF(2020)2, 5 August 2020 "Latin American And Caribbean Competition Forum - Session I: Digital Evidence Gathering in Cartel Investigations". [https://one.oecd.org/document/DAF/COMP/LACF\(2020\)2/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/COMP/LACF(2020)2/en/pdf)

¹⁰² Council Regulation (EC) No 1/2003 of 16 December 2002 on the implementation of the rules on competition laid down in Articles 81 and 82 of the Treaty (**1/2003 sayılı Konsey Tüzüğü**)

¹⁰³ Guidelines on the method of setting fines imposed pursuant to Article 23(2)(a) of Regulation No 1/2003/2006 (**Kılavuz**)

		<p>anlayışından hareket edilmektedir. Kılavuz ile idari para cezasının belirlenmesinde ihlalin ağırlığı ve süresi dikkate alınarak temel para cezası belirlenmekte, bunu takiben olayın özelliklerine göre tespit edilen ağırlaştırıcı-hafifletici unsurlar çerçevesinde temel para cezası olaya uyarlanmaktadır. Özellikle cezaların şahsiliği ilkesi ön planda tutulmakta, ihlale katılan her bir teşebbüs bazında bu unsurlar baz alınarak para cezası arttırılıp azaltılmaktadır. Bu kapsamda örneğin soruşturma yürütülürken işbirliği yapmanın reddedilmesi veya ihlalde kışkırtıcı rol oynayan teşebbüsler hakkında ağırlaştırıcı nedenler uygulanmaktadır. Bununla beraber Komisyon olaya müdahale eder etmez ihlali sona erdirdiğine, ihlalin ihmali sonucu gerçekleştiğine, ihlale katılımının büyük ölçüde sınırlı olduğuna ve ihlal içeren anlaşmaya taraf olduğu dönemde, aslında pazarda rekabetçi davranış benimseyerek bu uygulamadan kaçındığına dair delil sunan teşebbüsler, hafifletici nedenlerden yararlanabilmektedir.</p> <p>AB'deki düzenlemelere karşın, ülkemizde idari para cezalarının belirlenmesine ilişkin bir Kılavuz ya da Rehber'in bulunmaması, Ceza Yönetmeliği'nde yer alan hükümlerin uygulanmasında zaman içerisinde çeşitli sorunları beraberinde getirmiştir. Bunlar arasında, teşebbüs ve teşebbüs birliği yöneticilerine ilişkin verilecek bireysel cezalar açısından "belirleyici etki" kavramındaki belirsizlik, temel para cezasının hesaplanmasında esas alınan ciro, ihlalin tekerrürü konusunda herhangi bir süre sınırının getirilmemiş olması, bir yıldan biraz uzun süren bir ihlal ile beş yıl süren ihlal arasında ayırım yapılmaksızın cezanın aynı oranda arttırılması gibi birtakım sorunlar bulunmaktadır. Aynı zamanda yerinde incelemenin engellenmesinde uygulanan idari para cezasının sabit oran içermesi ancak engelleme hallerinin her birinin içerik olarak çok farklı olması da ciddi bir tartışma doğurmaktadır. Zira birbirinden çok farklı unsurlar içeren yerinde incelemelere ilişkin idari para cezalarında ağırlaştırıcı ve hafifletici unsurlardan bağımsız olarak sabit oranlı bir idari para cezası uygulanması adaletsiz sonuçlar doğurabilmektedir.</p> <p>Yukarıdakiler ışığında işbu bildiri ile Ceza Yönetmeliği ile ortaya çıkan çeşitli sorunların, AB'deki düzenlemeleriyle karşılaştırmalı olarak ele alınarak, tartışmalı hususlara çözüm önerileri geliştirilmesi hedeflenmektedir.</p>
50.	Yoğunlaşma Kavramı Genişliyor mu: Teknoloji Piyasalarında Reverse Acquire'lar ve Yeni Yatırım - İşbirliği Modelleri	<p>Büyük teknoloji firmalarının yeni kurulan rakiplerini devralması belirli bir süredir rekabet otoritelerinin radarında olan bir konu. Özellikle start-up safhasındaki şirketlere ilişkin devralmalar ciro eşiklerinin altında kalabildiğinden, bu devralmaların incelenmesi için Türkiye'de 2010/4 Sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'e eklenen "teknoloji teşebbüsü" kavramı ve bazı ülkelerdeki işlem değeri eşikleri gibi</p>

çeşitli hukuki düzenlemeler gördük. Yakın zamanda ise, Microsoft'un Inflection AI'nin kurucu ekibi ve çalışanlarının çoğunu transfer etmesi ile "reverse acquire" kavramı rekabet hukuku jargonuna girdi ve bu sefer bu tür işlemlerin ne şartlar altında birleşme devralma kontrol rejimlerinin incelemesine tabi olacağı, bir başka deyişle yoğunlaşma kavramının çalışan transferlerine hangi şartlar altında uygulanabileceği, cevaplanması gereken önemli bir soru haline geldi. Nitekim, bu tür işlemler Microsoft/Inflection AI ile sınırlı kalmadı, ve Amazon'un da kısa bir süre sonra bir robotik AI start-up'ı olan Covariant ve yine Adept AI'dan benzer nitelikte transferler yaptığını gördük¹⁰⁵. Diğer taraftan, Microsoft'un OpenAI'a yaptığı yatırım ve ticari işbirliği, ve Google ve Amazon'un başka bir yapay zeka şirketi olan Anthropic'e benzer yatırımları, yine büyük teknoloji şirketlerinin yoğunlaşma kontrolü rejimlerine takılmadan yapay zeka start-upları üzerinde belirleyici etki elde ettikleri yönünde endişelere yol açtı.¹⁰⁶ Mevcut durumda, Avrupa Komisyonu, Bundeskartellamt ve Competition and Markets Authority ("CMA") Microsoft/Inflection AI işleminin bir yoğunlaşma olduğu yönünde değerlendirmelerde bulundu. Öte yandan, Avrupa Komisyonu ile Bundeskartellamt Microsoft'un OpenAI yatırımının bir yoğunlaşma teşkil etmediğine karar verirken, CMA hala bu konuda bir karara varmadı. Yukarıdaki açıklamalardan görüleceği üzere, yoğunlaşma kavramının sınırları konusunda ciddi bir gri alan ortaya çıkmış durumda.

Bu çerçevede, işbu tebliğin ilk bölümünde CMA'nın Microsoft/Inflection AI kararı ve Avrupa Birliği ve Bundeskartellamt'ın bu işleme ilişkin açıklamaları detaylı olarak incelenecek ve burada yoğunlaşma niteliği için çalışan transferlerinin ötesinde hangi ilave faktörlerin etkili olduğu yönünde çıkarımlar yapılacaktır. Bunun akabinde, Rekabet Kurulu'nun ciro atfedilebilir gayri fiziki varlıkların devralınmasına ilişkin geçmiş kararları ile karşılaştırmalar yapılarak bu unsurların Türkiye yoğunlaşma kontrolü rejimi açısından geçerliliğine ilişkin çıkarımlarda bulunulacaktır. Son olarak, toplu çalışan transferlerinin hepten (yani bu tür ilave faktörler olmaksızın) yoğunlaşma olarak tanımlanmasının başta çalışan mobilitasının sınırlanması olmak üzere olası negatif sonuçları incelenecek ve "öldürücü" toplu çalışan transferleri gibi bazı rekabetçi endişeleri giderebilmek için hakim durumun kötüye kullanılması doktrini altında alternatif mekanizmalar önerilecektir.

Tebliğin ikinci bölümünde ise değişik rekabet otoritelerinin Microsoft/OpenAI yatırımına ilişkin aldığı aksiyonlar

¹⁰⁴ Bkz. Mathews, Anishka, "How 'Reverse Acquires' Are Shaping the Future of AI Amid Hiring Frenzies and Layoffs" 2 Eylül 2024, <https://aimresearch.co/market-industry/how-reverse-acquires-are-shaping-the-future-of-ai-amid-hiring-frenzies-and-layoffs>

¹⁰⁵ Ibid.

¹⁰⁶ Bkz. Margrethe Vestager'in 28 Haziran tarihli konuşması https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_24_3550

		incelenecek ve Avrupa Komisyon'unun yaptığı üzere bu konunun yoğunlaşma rejimi altında değil, Avrupa Birliği'nin İşleyişine Dair Anlaşma'nın (ABİDA) 101. maddesi kapsamında ele alınmasının en doğru yaklaşım olduğu savunulacaktır. Bu kapsamda, Rekabet Kurulu'nun kontrol değişikliğine yol açmayan yatırımları 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. Maddesi altında inceleyeceği çeşitli kararlar ¹⁰⁷ ile karşılaştırmalar yapılacaktır.
51.	1/2003 sayılı AB Konsey Tüzüğü Değişiklik Çalışmalarının Türk Rekabet Hukuku Usul Kurallarına Olası Yansımaları	<p>Avrupa Birliği (AB) rekabet politikası çerçeve düzenlemesi 1/2003 sayılı Tüzük ile bu Tüzüğün tamamlayıcısı niteliğinde olan ve rekabet politikasının uygulama alanlarını düzenleyen 773/2004 sayılı Tüzük yaklaşık yirmi yıldır yürürlüktedir. Avrupa Komisyonu (Komisyon); dijitalleşme, yeşil dönüşüm gibi AB'nin yeni gelişim alanlarını dikkate alarak, AB rekabet politikası uygulamalarının gözden geçirilmesi amacıyla 2022 yılında bir kamu istişare süreci başlatmıştır.</p> <p>Süreçte ulusal rekabet otoriteleri başta olmak üzere sivil toplum kuruluşları, akademi ve özel sektör gibi diğer paydaşların da katkıları alınmıştır. Paydaşlarca verilen katkılar AB rekabet uygulamalarında tespit edilen sorunlu ve iyileştirilmeye açık alanlara işaret etmiştir. Bu çerçevede; Komisyon'un rekabet politikasındaki en temel değişim alanı şeffaflık ve iletişimin artırılması olarak öne çıkmakta, bunun yanı sıra, uygulamada yeşil ve dijital dönüşüm hedeflerini merkezine alan "keskin ve temel haklara saygılı usul kuralları" öngörülmektedir.</p> <p>Kamu istişaresi sonuç raporu 2024 yılının Eylül ayında kamuya açıklanmıştır. Çalışma sonucunda dijitalleşmeden artan şekilde etkilenen özellikle bilgi/belge talepleri ve yerinde incelemeler, ilgililerin beyanlarına başvurulması, yapısal ve geçici tedbirler ve cezalar hakkındaki usul kurallarının yeterince efektif olmadığı, zamanında ve etkin müdahaleye olanak tanımayan boyutlarının olduğu görüşlerine ulaşılmıştır. Keza Avrupa Birliği Adalet Divanı tarafından son yıllarda tesis edilen kararlar¹⁰⁸ ışığında içtihatla tutarsız hale gelen çeşitli kuralların güncellenme zarureti ortaya çıkmıştır.</p> <p>AB rekabet politikasında bu başlıklarda hedeflenen değişikliklerin, AB müktesebatı ile büyük ölçüde uyumlu yapısı göz önüne alındığında, Türkiye rekabet politikası ve mevzuatını da etkileyeceği değerlendirilmektedir. Nitekim benzer</p>

¹⁰⁷ Ör. Bkz. Türkiye - İtalya Ro-Ro kararı (13.7.2005 tarih ve 05-46/668-170 sayılı Karar); Nitro-Mak kararı (29.3.2007 tarih ve 07-29/268-98 sayılı Karar)

¹⁰⁸ Judgment of the Court (Grand Chamber) of 6 September 2017, Intel Corp. v European Commission, Case C-413/14 P; Judgment of the General Court (Sixth Chamber, Extended Composition) of 15 June 2022, Qualcomm, Inc. v European Commission, Case T-235/18; Judgment of the Court (Second Chamber) of 9 December 2020, Groupe Canal + v European Commission, Case C-132/19 P.

		<p>usulü kurallar ve uygulama şekilleri, Türk rekabet hukukunda önemli tartışmalara konu olmakta, Rekabet Kurulu kararları idari yargı nezdinde tartışılmakta ve Anayasa Mahkemesi gündemini de meşgul etmektedir. Tebliğde; AB’de yaşanan değişimin, ülkemizdeki ihtilaflar da dikkate alınmak suretiyle Türkiye’ye olası yansımaları başta yukarıda sayılan usul mekanizmaları çerçevesinde ele alınacak ve rekabet otoritelerinin geçmiş kararları üzerinden tartışılacaktır.</p> <p>Tartışma kapsamında öncelikle (i) AB’de bulunmasına rağmen ülkemizde olmayan usul kuralları, (ii) hem AB hem de ülkemizde bulunsa da yetersiz olduğu düşünülen usul kuralları ve (iii) ülkemizde AB’den daha etkin olan usul kuralları şeklinde üçlü bir sınıflandırmada bulunulacaktır. Bahsi geçen sınıflandırma dahilinde, AB rekabet hukukundaki görüş ve kanaatler ışığında Türk rekabet hukuku usul kurallarına yönelik düzenleme önerileri sunulacaktır.</p>
52.	Davranışsal İktisat Işığında Rekabet Hukuku Uygulamaları Araç ya da Amaç Olarak Davranışsal İktisat	<p>Neo-klasiklerin kabul ettiği bireysel çıkar maksimizasyonu arzulan sonuç mudur, yoksa istenen sonuca ulaşmada bir araç mıdır? Bireysel çıkarların da sonsuz olmadığı, eş deyişle sınırlı olduğu düşünüldüğünde davranışsal iktisatın pazara müdahale etmesi kaçınılmazdır denebilir mi?</p> <p>Kimi akademisyenler tarafından davranışsal iktisatın rekabet hukukunun esasını oluşturmaya henüz hazır olmadığı ifade edilse de davranışsal iktisat her geçen gün daha çok kararda kendine yer buluyor. Davranışsal iktisatın ana akım yaklaşım olmak gibi bir amacı bulunmamakla birlikte bilakis karar verme süreçlerine daha güvenilir bir temel kazandırmayı amaçladığını söylemek yerinde olacaktır.</p> <p>İşbu tebliğde bu tamamlayıcı iktisat doktrininden; Türkiye ve yurt dışında yatay anlaşmalar¹⁰⁹, dikey kısıtlamalar, hâkim durumun kötüye kullanılması başlıkları altında ne kapsamda faydalandığına yer verilecektir¹¹⁰. Kararlar incelendiğinde de tüketici tercihleri ortaya konarken, en çok hakim durum dosyalarında davranışsal iktisattan yararlandığı söylenebildiğinden tebliğimizde çoğunlukla hakim durum dosyalarına odaklanılacaktır. Bu kapsamda yıkıcı fiyatlandırmadan¹¹¹ ardıl pazarlara¹¹², haksız ticari koşullardan¹¹³ bağlama¹¹⁴ dosyalarına kadar davranışsal iktisatın uygulama alanı bulunduğu birçok karar akademik çalışmaların ışığında incelenecektir.</p>

¹⁰⁹ Eturas, CJEU, 21.1. C-74/14 (2016).

¹¹⁰ Kararlara ek olarak rekabet hukuku mevzuatındaki davranışsal iktisatın yansımalarına yer verilecektir.

¹¹¹ *Brooke Group Ltd. V. Brown & Williamson Tobacco Corp* kararı, 509 U.S. 209 (1993).

¹¹² Kodak kararı, 504 U.S., 451 (1992).

¹¹³ Tetra Pak II, 92/163/EEC IV/31043 (1991).

		<p>Türk Rekabet Kurulu kararlarına baktığımızda da ilk kez 2018 yılında¹¹⁵ atıf yapılan bu ekonomi doktrinine, en son 2024 yılının Aralık ayında yayımlanan Google'ın arama motoru sonuç sayfasındaki belirli özellikler vasıtasıyla genel arama hizmetleri pazarındaki hakim durumunu kötüye kullanıp kullanmadığının ortaya konulduğu kararda¹¹⁶ oldukça kapsamlı bir şekilde yer verildiğini görmekteyiz. Bu doğrultuda tebliğimizin son bölümünde, ilk kez elektrik soruşturmalarında karşımıza çıkan ve daha sonra diğer sektörlerdeki tüketici tercihlerinin ortaya konmasında davranışsal iktisata başvurulmuş Kurul kararları detaylı bir şekilde ele alınacaktır.</p>
--	--	--

¹¹⁴ Google Android, CASE AT.40099 (2018).

¹¹⁵ Rekabet Kurulu'nun 20.02.2018 tarihli ve 18-06/101-52 sayılı Elektrik soruşturması.

¹¹⁶ Rekabet Kurulu'nun 04.07.2024 tarihli ve 24-28/682-283 sayılı Google kararı.